

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ  
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

**LITERATURA PRO HV V MŠ PO ROCE 2010  
(PRŮZKUM TRHU VČETNĚ REEDIC)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Eliška Nováková**

*Předškolní a mimoškolní pedagogika, obor Učitelství pro mateřské školy*

Vedoucí práce: PhDr. Štěpánka Lišková, Ph.D.

**Plzeň, 2015**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 13. dubna 2015

.....

vlastnoruční podpis

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí bakalářské práce PhDr. Štěpánce Liškové, Ph.D. za její odborné vedení, cenné rady a připomínky týkající se vypracování této bakalářské práce.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINAL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

# Obsah

Úvod.....	7
1 Hudební činnosti v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) .....	9
1.1 Dítě a jeho tělo .....	10
1.2 Dítě a jeho psychika .....	10
1.3 Dítě a ten druhý .....	11
1.4 Dítě a společnost .....	12
1.5 Dítě a svět .....	12
2 Dělení hudebních činností v mateřské škole .....	13
2.1 Pěvecké činnosti.....	13
2.2 Poslechové činnosti .....	15
2.3 Instrumentální činnosti .....	16
2.4 Hudebně pohybové činnosti.....	18
3 Hudební vývoj dítěte v předškolním věku se zaměřením na jeho jednotlivé etapy.....	19
3.1 Tříletí .....	19
3.2 Čtyř-pětiletí .....	20
3.3 Předškoláci (šesti-sedmiletí) .....	21
4 Literatura pro hudební výchovu v mateřské škole po roce 2010 (průzkum trhu včetně reedic).....	23
4.1 Rozbor titulů hudební literatury pro mateřské školy .....	24
4.1.1 Název titulu: Od výkřiku k písničce.....	25
4.1.2 Název titulu: Zvířátka ve hře, písni a tanci .....	27
4.1.3 Název titulu: Ve školce je bezva .....	28
4.1.4 Název titulu: Hrajeme si ve školce.....	29
4.1.5 Název titulu: Učíme děti zpívat.....	31
4.1.6 Název titulu: Hrajeme si s písničkou.....	33
4.1.7 Název titulu: Písničky na hraní .....	34
4.1.8 Název titulu: Taneční hry s písničkami .....	36
4.1.9 Název titulu: Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání.....	37
4.1.10 Název titulu: Roční období v písničkách.....	40

4.1.11	Název titulu: Hrajeme si a zpíváme pro radost .....	42
4.1.12	Název titulu: Písniček a Písniček II.....	43
4.1.13	Název titulu: Učíme se poslouchat .....	44
4.1.14	Název titulu: Veselé písničky pro kluky a holčičky.....	45
4.1.15	Název titulu: Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato .....	46
4.1.16	Název titulu: Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími .....	48
4.1.17	Název titulu: Zpíváme a tvoříme s malými .....	49
4.1.18	Název titulu: Veselé písničky o zvířátkách.....	51
4.1.19	Název titulu: Veselý den.....	52
4.1.20	Název titulu: Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima.....	53
4.1.21	Název titulu: Těšíme se do školky .....	54
4.1.22	Tituly s lidovými písněmi .....	55
5	Zhodnocení průzkumu trhu v kontextu se třemi stanovenými kritérii hodnocení i s uvedenými hypotézami.....	58
5.1	Návaznost obsahu zkoumaných titulů na RVP PV a jeho pět oblastí .....	58
5.2	Míra zaměření obsahu zkoumaných titulů na jednotlivé druhy hudebních činností	60
5.3	Obsah zkoumaných titulů v kontextu s věkem dětí v MŠ .....	62
6	Terénní výzkum (zkoumaná hudební literatura v praxi příbramských a plzeňských MŠ) .....	65
6.1	Příbramské mateřské školy .....	66
6.2	Plzeňské mateřské školy .....	71
6.3	Celkové vyhodnocení výsledků výzkumu .....	76
	Závěr .....	84
	Resumé .....	86
	Cizojazyčné resumé .....	87
	Seznam použité literatury.....	88
	Seznam internetových zdrojů .....	92
	Seznam tabulek.....	93
	Seznam grafů .....	95
	Přílohy .....	I

# Úvod

Důvodem volby tématu bakalářské práce pro mě byl především můj dlouhodobý zájem o hudbu spojený s jejím aktivním provozováním a také chuť zjišťovat nové informace z této oblasti, například prostřednictvím nových knih s hudební tematikou. Jsem studentkou oboru Učitelství pro mateřské školy a hudební výchova je mi velmi blízká. Ještě před nástupem do praxe tak prostřednictvím této bakalářské práce získám cenné informace o aktuální hudební literatuře s novými poznatky, náměty na činnosti i novým písňovým repertoárem, jež budu moci v následné praxi uplatnit.

Bakalářská práce s názvem *Literatura pro hudební výchovu v mateřské škole po roce 2010 (průzkum trhu včetně reedice)* je zaměřena na zmapování hudební literatury v uvedeném období určené pro použití ve výuce hudební výchovy dětí v mateřských školách. Cílem práce je 1) shromáždění dostupné literatury ze sledovaného období a 2) její roztřídění a rozbor podle předem určených kritérií. Zkoumaná literatura bude rozdělena a posouzena a) z hlediska návaznosti obsahu zkoumaných titulů na RVP PV a jeho pět oblastí, b) z hlediska míry zaměření obsahu na jednotlivé druhy hudebních činností, c) z hlediska určení hudebních aktivit ze zkoumaných titulů pro jednotlivé věkové skupiny předškolního věku. Ze vzorku zkoumané literatury by mělo být patrné, jaká tendence se v současné době prosazuje v knižních titulech s hudební tematikou určenou pro potřeby mateřské školy. Součástí práce, vedle osobního průzkumu literatury, bude také zjištění, zda a do jaké míry je aktuální sledovaná literatura využívána v praxi mateřských škol v Příbrami a okresu Plzeň. Potřebné údaje budou shromážděny metodou dotazníků, které budou osobně distribuovány na vybraných pracovištích. Zvolené téma má přímou návaznost na praxi, výsledný přehled literatury poskytne cenné údaje jak pro vlastní praxi, tak i pro případné zájemce z řad učitelů.

V první části bakalářské práce budou ve stručnosti zkoumány tři oblasti – 1) Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) z hlediska uplatnění hudební výchovy v jeho jednotlivých oblastech, 2) čtyři druhy hudebních činností, kterými je hudební výchova na mateřské škole realizována – pěvecké, poslechové, hudebně pohybové a instrumentální činnosti a 3) hudební vývoj dítěte v předškolním věku se zaměřením na jeho jednotlivé etapy. Tyto kapitoly se stanou teoretickým podkladem

pro stanovení kritérií hodnocení zkoumané literatury s respektem k zásadám výzkumné práce.

Druhá část bakalářské práce bude zaměřena na již konkrétní rozbor literatury dle výše stanovených kritérií. V této části budou také rozebrány dotazníky zaměřené na zjištění četnosti využitelnosti zkoumané literatury v praxi vybraných plzeňských a příbramských mateřských škol.



# 1 Hudební činnosti v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV)

Jak už bylo v úvodu řečeno, hudební výchova je v mateřské škole realizována prostřednictvím čtyř druhů hudebních činností. Od roku 2001 musí být vyučována v kontextu s celým vzdělávacím systémem RVP PV.<sup>1</sup> RVP PV je dokument schválený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, podle kterého se má řídit vzdělávací proces v mateřské škole. Jedná se o obecný dokument, na jehož základě si každá mateřská škola zpracovává svůj vlastní, konkrétnější tzv. Školní vzdělávací program (dále jen ŠVP).

RVP PV vychází z principu respektování individuality dítěte s ohledem na jeho potřeby a možnosti v přímé závislosti na jeho vývojových specifikách<sup>2</sup>. Zahrnuje v sobě pět vzdělávacích oblastí – Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost a Dítě a svět. Každá z pěti oblastí obsahuje dílčí cíl, kterého chceme s dítětem dosáhnout, dále vzdělávací nabídku, jakýsi výčet aktivit, kterými chceme vytyčené cíle naplnit a očekávané výstupy, jež jsou předpokládaným výsledkem v podobě vědomostí, dovedností či návyků, které si dítě osvojí.<sup>3</sup>

Uvedené čtyři druhy hudebních činností musí být smysluplně začleňovány do jednotlivých témat ŠVP. Témata ŠVP musí být stanovena tak, aby zasahovala do všech pěti oblastí RVP PV. Dalším požadavkem RVP PV je integrované vzdělávání, které v sobě propojuje jednotlivé vzdělávací oblasti, kdy na sebe témata navazují a prohlubují se<sup>4</sup>. Hudební aktivity (zpěv, hra na hudební nástroj, hudebně-pohybová výchova a poslech) se tak mají navzájem prolínat a dále propojovat s činnostmi mimohudebními (s pohybem, výtvarnou činností, dramatizací apod.).

Hudební aktivity v sobě nesou velký potenciál pro splnění požadavků integrovaného vzdělávání, propojenosti a komplexnosti témat a oblastí vycházejících z RVP PV a ŠVP a záleží tak na učiteli, jak tento potenciál dokáže využít. „*Vedle specifických hudebních dovedností mají hudební aktivity také vliv na komunikaci, tvořivost, podporují logické myšlení a paměť. Hudební činnosti přispívají ke kultivaci osobnosti, ke kooperaci, k týmové*

---

<sup>1</sup> RVP PV byl aktualizován do současné podoby v roce 2004.

<sup>2</sup> SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. s. 6. ISBN 80-870-0000-5.

<sup>3</sup> Tamtéž, s. 15.

<sup>4</sup> Tamtéž, s. 9.

*spolupráci, toleranci, zodpovědnosti, úctě a vzájemnému respektu. Hudba má vliv na utváření sebedůvěry dítěte, jeho zdravé sebeprosazování a přispívá k objektivnímu hodnocení druhých. Hudební prožitky dávají prostor k vyplavování agresivních sklonů a mají relaxační účinek. Hudba ovlivňuje psychický i fyzický vývoj dítěte.“<sup>5</sup>*

V kontextu s tématem této práce se zaměříme na to, zda a jakou měrou se autoři zkoumané hudební literatury opírají o RVP PV a vychází z něj (například při členění samotného obsahu knihy).

## **1.1 Dítě a jeho tělo**

Cíle oblasti RVP PV Dítě a jeho tělo vedou u dítěte v rámci provozování hudební výchovy v mateřské škole k rozvoji jeho tělesné stránky. Výchozími cíli jsou například ovládnutí dechového svalstva, ovládnutí koordinace ruky a oka, zvládnutí jemné motoriky, zacházení s jednoduchými nástroji či sladění pohybu s rytmem a hudbou. V rámci hudebních aktivit lze těchto cílů dosáhnout prostřednictvím práce s hlasem, hlasové hygieny, správného držení těla a dýchání při zpěvu. Při hudebně-pohybových aktivitách lze u dítěte podporovat uvědomování si vlastního těla, rozvíjení prostorové orientace či hrubé a jemné motoriky ve spojitosti s pohybem a rytmem. Hra na nástroj vede k rozvoji jemné motoriky, smyslového vnímání a rytmického cítění. Prostřednictvím hudebního poslechu u dítěte rozvíjíme sluchové vnímání.<sup>6</sup>

## **1.2 Dítě a jeho psychika**

Druhá oblast RVP PV se zaměřuje na oblast psychiky dítěte a je rozčleněna na tři podoblasti – a) Jazyk a řeč, b) Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace, c) Sebepojetí city a vůle.

Hlavním cílem první podoblasti Jazyk a řeč je v rámci provozování hudební výchovy v mateřské škole rozvoj zájmu dítěte o další formy, v tomto případě hudebního verbálního i neverbálního sdělení. Tohoto cíle lze dosáhnout za pomoci sluchových a rytmických her,

---

<sup>5</sup> LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Raabe, 2006. s. 7-8. ISBN 80-86307-26-3.

<sup>6</sup> Tamtéž, s. 9-11.

vokálních činností, zpěvu a činností zaměřených na poznávání a rozlišování zvuků.<sup>7</sup> Pěvecká činnost v sobě v rámci této podoblasti a plnění jejích cílů zahrnuje složku receptivní (naslouchání s porozuměním zpívanému) a produktivní (samotný zpěv se správnou artikulací). V hudebně pohybových aktivitách má dítě například možnost nonverbálně vyjádřit svou náladu. Stejně tak hra na nástroj či poslech hudby se mohou stát prostředkem pro vyjádření emocí dítěte, ale také pocitů druhých v rámci námětů skladeb a práce s hudebními motivy.<sup>8</sup> Cíle druhé podoblasti Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace se v rámci hudebních aktivit v mateřské škole zaměřují na rozvoj dětské představivosti a fantazie či naučení krátkých textů písní nazpaměť.<sup>9</sup> Rozvoje v těchto podoblastech dosahujeme prostřednictvím zpěvu písní, který může vést k vysvětlení a pochopení různých pojmů, logické posloupnosti dějů a událostí. Dále ho docílujeme napodobením pohybu podle vzoru, který vede děti k rozvoji zrakové paměti a koncentrace. Sluchové vnímání a koncentrace, ale také fantazie a tvořivost jsou poté rozvíjeny při hře na nástroj a při hudebním poslechu.<sup>10</sup> Třetí podoblast s názvem Sebepojetí, city a vůle se zaměřuje na prožitky, pocity, emoce, dojmy dítěte a jejich vhodné vyjádření. Cílem je tedy kultivace estetického vnímání a prožívání hudby v rámci provozování hudebních činností.<sup>11</sup>

### 1.3 Dítě a ten druhý

Třetí oblast RVP PV Dítě a ten druhý se v rámci provozování hudební výchovy v mateřské škole soustředí na spolupráci dětí, jejich vzájemný respekt a učí je prostřednictvím hudebních aktivit naslouchat nejen sobě, ale především také druhým. Hudba a zejména píseň, je vhodným prostředkem pro vzájemnou komunikaci a navazování vztahů. Při zpěvu, pohybu i hře na nástroj se děti učí výše zmíněným cílům této oblasti, tedy zejména naslouchání druhým a respektu. Spolupráce a zodpovědnost je podporována při nacvičování společných vystoupení na besídky, kde má každé dítě svoji roli a místo.<sup>12</sup>

---

<sup>7</sup> SMOLÍKOVÁ, 2006, s. 18-19.

<sup>8</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 12-13.

<sup>9</sup> SMOLÍKOVÁ, 2006, s. 21.

<sup>10</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 14-16.

<sup>11</sup> Tamtéž, s. 17.

<sup>12</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 18.

## 1.4 Dítě a společnost

„V rámci oblasti *Dítě a společnost* se děti cíleně seznamují se světem lidí, kultury a umění, vytváří si povědomí o existenci ostatních kultur a národností, vytváří si pozitivní vztahy ke kultuře a umění a rozvíjí si svůj společenský a estetický vkus“.<sup>13</sup> Těchto cílů lze dosáhnout prostřednictvím příprav a realizací společných zábav a slavností (například vánočních, velikonočních či masopustních) v mateřské škole i mimo ni. Besídky a další kulturní vystoupení seznamují děti se společenstvím, ve kterém žijí a které mají ve své blízkosti. Děti se také seznamují s národními tradicemi. Nedílnou součástí národních tradic jsou také lidové písně a tance zahrnuté v pohybových a pěveckých hudebních činnostech.<sup>14</sup>

## 1.5 Dítě a svět

Cíli poslední oblasti RVP PV *Dítě a svět* je vytváření elementárního povědomí o kulturním prostředí, v němž děti žijí, o jeho rozmanitosti, vývoji a proměnách, ale též o jiných kulturách.<sup>15</sup> Těchto cílů lze dosáhnout zejména zpíváním písní s tématy přírody či písní cizích národů. I v hudebně-pohybových aktivitách lze využít pohybové prvky převzaté z tanců jiných národů (například tance africké nebo orientální). Hru na nástroj i poslech můžeme zaměřit v rámci plnění cílů této oblasti na hudbu etnickou<sup>16</sup> a etnické rytmy.<sup>17</sup>

---

<sup>13</sup> SMOLÍKOVÁ, 2006, s. 26-27.

<sup>14</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 19.

<sup>15</sup> SMOLÍKOVÁ, 2006, s. 29.

<sup>16</sup> etnická hudba označuje veškerou mimoevropskou hudbu a lidovou hudbu Evropy (JURKOVÁ, Zuzana, et al. *Kapitoly z mimoevropské hudby*. 2.vyd. Olomouc: FF UP, 2001. Některé obecné etnomuzikologické pojmy, s. 90. ISBN 80-244-0302-1.) dle Matouška se vědní obor zabývající se etnickou hudbou nazývá etnomuzikologie (MATOUŠEK, Vlastislav. *Rytmus a čas v etnické hudbě*. 1. vyd. Praha: TOGGA, 2003. s. 14-15. ISBN 80-902912-2-8.)

<sup>17</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 20.

## 2 Dělení hudebních činností v mateřské škole

Hudební výchova v současné mateřské škole je uskutečňována prostřednictvím souboru čtyř vzájemně se podmiňujících a prolínajících hudebních činností. Těmito činnostmi jsou: a) pěvecké činnosti, b) poslechové činnosti, c) instrumentální činnosti a d) činnosti hudebně pohybové.<sup>18</sup> Jak již bylo uvedeno v kapitole 1., hudební činnosti musí být dle RVP PV smysluplně začleňovány do jednotlivých témat ŠVP a tato témata zasahují do všech pěti oblastí RVP PV. Každá ze čtyř hudebních činností v sobě také určitou měrou zahrnuje a rozvíjí hudební schopnosti<sup>19</sup>. Hudebními schopnostmi jsou například rytmické cítění, schopnost sluchové představivosti, tonální cítění, harmonické cítění, hudební paměť, představivost a hudební tvořivost. V rámci mnou zkoumané hudební literatury pro mateřskou školu se zaměřím právě na to, které z těchto čtyř hudebních činností jsou v knihách obsaženy, v jaké formě a množství. V následujících podkapitolách se tedy nejprve s jednotlivými hudebními činnostmi blíže seznámíme.

### 2.1 Pěvecké činnosti

Pěvecké činnosti jsou prvními ze čtyř hudebních činností. Jejich obsahem je zejména zpěv a práce s hlasem. „Zpěv má v systému hudebních činností rozhodující význam, protože se při něm rozvíjí základní hudební schopnosti (tj. schopnost tonálního cítění, rytmická schopnost a schopnost hudebních představ).“<sup>20</sup> U dítěte v mateřské škole se prostřednictvím zpěvu také formuje emocionální vztah k písni, hudbě a okolnímu světu.<sup>21</sup> Zpěv v sobě přirozeně propojuje aktivní činnost dítěte předškolního věku s učením se určité kázni v hudebním projevu. Dítě se učí samotnou píseň a zároveň také ovládat svůj hlasový aparát, jde o jakési učení hrou. Aktivní provozování hudby zpěvem a hravými

---

<sup>18</sup> ZEZULA, Jiří a Olga JANOVSÁ. *Hudební výchova v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 46-47. ISBN 14-542-87.

<sup>19</sup> hudební schopnosti lze podle Františka Sedláka klasifikovat na schopnosti hudebně sluchové, psychomotorické, analyticko-syntetické a hudebně intelektové (SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974. s. 22.)

<sup>20</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987. s. 47.

<sup>21</sup> KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze- Pedagogická fakulta, 2002. s. 44. ISBN 80-7290-080-3.

formami pěveckých činností má také zklidňující účinky, u dětí zmírňuje vnitřní napětí a neklid a vede je k lepšímu soustředění.<sup>22</sup>

Před samotným zpěvem by měla být zařazena hlasová cvičení tzv. rozezpívání.<sup>23</sup> Při zpěvu je nutné dbát o dětský hlas, který je v tomto období velmi tvárný, ale také křehký a snadno zranitelný, proto bychom měly být opatrní při výběru písni a jejich vhodnosti z pohledu vývojových specifik hlasu předškolního dítěte. Dětský hlas má malý rozsah a dítě ještě nedovede plně hospodařit s dechem, což je dáno tím, že se celý dětský hlasový orgán teprve vyvíjí.<sup>24</sup> Při výběru písňového materiálu se tedy zaměřujeme na vhodný tónový rozsah písničky, její rytmickou strukturu, melodickou obtížnost, hudební formu a obsah písňe v závislosti na věku dětí v mateřské škole a daných hlasových specifikách.<sup>25</sup> Důležitá je i hlasová hygiena, která v sobě zahrnuje péči o hlas z hlediska prostředí (tj. například vlhkost vzduchu, teplota, hlučnost či prašnost daného prostředí) a z hlediska používání hlasu při zpěvu (základním pravidlem je zejména nadbytečně nepřepínat hlasivky).<sup>26</sup> Dbáme na to, aby děti zpívaly ve své přirozené hlasové poloze, což souvisí se správně zvoleným tónovým rozsahem písňe a vhodně vybranou tóninou.<sup>27</sup> „*Aby se dětský hlas vyvíjel přirozeně a zdravě, je třeba dbát na správné držení těla, na správné dechové funkce a měkké nasazení tónu, na správné tvoření tónu a správnou výslovnost.*“<sup>28</sup> Lze provádět cvičení dechová, hlasová, artikulační, sluchová a cvičení pro rozvoj hudební paměti a představy.<sup>29</sup> Základem pro rozvoj pěveckých činností je podnětné a vstřícné prostředí mateřské školy, které by měl v první řadě podněcovat svou aktivitou a vzorem učitel na třídě.<sup>30</sup> Děti předškolního věku se totiž v tomto období učí zejména nápodobou.<sup>31</sup> „*Prvořadým úkolem je probudit u všech dětí zájem o zpěv.*“<sup>32</sup> Tento zájem je závislý na vhodně zvolené motivaci (například příběhem, básničkou, ilustrací či jednoduchou

---

<sup>22</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 21.

<sup>23</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 44.

<sup>24</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 49.

<sup>25</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 23.

<sup>26</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 51.

<sup>27</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 34.

<sup>28</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 52.

<sup>29</sup> KODEJŠKA, Miloš. *Hudební výchova dětí předškolního věku II 1.vyd.* Praha: Karolinum, 1991. s. 49. ISBN 80-706-6488-6.

<sup>30</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 54.

<sup>31</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 28.

<sup>32</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 56.

hádankou). V případě, že u dětí nevzbudíme zájem o zpěv dané písně, raději ji vůbec nezařazujeme.<sup>33</sup>

Jak již bylo řečeno, všechny hudební činnosti nestojí osamoceně, ale propojují se s dalšími hudebními činnostmi. I pěvecké činnosti se dobře rozvíjí v souladu s dalšími činnostmi, v tomto případě s rytmickými pohyby, tedy tzv. hudebně pohybovými činnostmi či s hrou na hudební nástroje, tedy s instrumentálními činnostmi. Jednotlivé hudební aktivity v mateřské škole je vhodné zavádět prostřednictvím hravé formy. Konkrétními příklady pro rozvoj pěveckých činností jsou říkadla, která propojujeme s rytmickým vyjádřením, popěvky, melodie a napodobování zvuků a také samotné písně často ve spojení s nejrůznějšími příběhy a pohádkami. Při zpěvu využíváme hudebních kontrastů (pomalu nebo rychle, hlasitě – tiše, vysoko – hluboko, smutně – vesele apod.).

Ve zkoumaném vzorku literatury tedy předpokládáme, že v oblasti pěveckých činností vystoupí témata: samotného zpěvu písní, otázek hlasové hygieny a výcviku hlasu ve spojitosti se zařazením vhodných hlasových, dechových či artikulačních cvičení a využití zpěvu v práci v kontextu s vnímáním hudebních kontrastů.

## 2.2 Poslechové činnosti

Další ze čtyř hudebních činností jsou činnosti poslechové. Dle Zezuly a Janovské, lze v rámci poslechových činností sledovat dvě složky poslechu, tzv. sluchovou a emocionální. Sluchová stránka poslechu zahrnuje vnímání hudby a rozlišení jejích základních prvků (výšky, délky, síly a barvy) i dalších hudebně vyjadřovacích prostředků.<sup>34</sup> Emocionální složka poslechu vyjadřuje, jak na nás dané hudebně vyjadřovací prostředky působí a tedy jaké pocity v nás hudba vyvolává.

Poslechové činnosti u dětí rozvíjí jejich hudební sluch, hudební paměť a zároveň také podněcují tvorbu hudebních představ. Z konkrétních aktivit lze uvést například hry, při kterých děti rozeznávají různé hluky, hlasy jednotlivců, melodické či rytmické motivy, výrazné hudební kontrasty ve skladbě, aj.<sup>35</sup> Do poslechových činností také zahrnujeme

---

<sup>33</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 22-23.

<sup>34</sup> hudebně vyjadřovací prostředky jsou složkami hudby, které určují ráz skladby a vyvolávají v posluchači určité emoce a zvláštní psychický stav, který lze označit jako estetický zážitek (ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 133.)

<sup>35</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 138.

uvědomělý poslech, který vede dítě k aktivnímu poslechu s uvědomováním si určitých výrazových prostředků hudby (tempa, dynamiky či například rytmu), které vyvolávají různé citové stavy.<sup>36</sup> Postupujeme od rozlišování zvuků z přírody a hlasů zvířat, přes vnímání hudebních i nehudebních zvuků, tónů a hlasů až k poslechu sólových, sborových či programních skladeb.<sup>37</sup> Neměly bychom však zapomínat na to, že převládající formou poslechu v mateřské škole by se měl stát poslech „živý“ ve srovnání s poslechem reprodukováným. „Živý“ poslech, tedy zpěv a hra učitele je pro děti silnějším citovým zážitkem, jelikož v danou chvíli bezprostředně vnímají prožitky samotného interpreta.<sup>38</sup> „Živá“ hudba provozovaná učitelem by měla být na určité hudební úrovni, učitel by měl být schopen transpozic písní či různých improvizací.<sup>39</sup>

Poslechové činnosti opět rozvíjíme ve spojitosti s ostatními hudebními činnostmi, vhodné je propojení poslechu s pohybem, zpěvem i hrou na nástroj, aby se poslech oživil a nebyl pouze pasivní formou, která by děti dostatečně nezaujala.<sup>40</sup> Nezbytnou součástí poslechových činností je vhodná délka poslechu v závislosti na udržení dětské pozornosti, motivace a zaujetí dětí předškolního věku. *„Děti mají rády skladby zvukomalebného charakteru, skladby s určitým námětem, které vyvolají asociace s konkrétními představami. Upoutají je však i skladby s výrazným rytmem, tempem, s tónovou strukturou blízkou dětské melodice či s nějakým vtipným muzikantským nápadem.“*<sup>41</sup>

Ve zkoumaném vzorku literatury tedy předpokládáme, že se v oblasti poslechových činností seznámíme především s konkrétními nahrávkami či odkazy na nahrávky zvuků z přírody a hlasů zvířat, programními skladbami či sólovými a sborovými poslechovými skladbami.

## 2.3 Instrumentální činnosti

Třetí hudební činností je činnost instrumentální. V rámci této činnosti dítě předškolního věku postupuje od živelné hry na nejrůznější předměty a nástroje s cílem vytvoření hluku až ke kultivované podobě hry na nástroj. Hra na nástroj se opět prolíná s dalšími

---

<sup>36</sup> ZEŽULA; JANOVSÁ, 1987, s. 132-133.

<sup>37</sup> KODEJŠKA, 1991, s. 47-48.

<sup>38</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 142.

<sup>39</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 43.

<sup>40</sup> KODEJŠKA, 1991, s. 47.

<sup>41</sup> ZEŽULA; JANOVSÁ, 1987, s. 133.



hudebními činnostmi a doplňuje je například při zpěvu písní či při pohybových činnostech. „*Instrumentální hra tříbí estetický vkus dítěte, rozvíjí smysl pro rytmus, cit pro hudební formu a podněcuje elementární hudební tvořivost.*“<sup>42</sup> Hra na nástroj je často kolektivní činností, která má motivační a aktivizační funkci.<sup>43</sup> Nelze opomenout, že hra má také vliv na rozvoj jemné motoriky a koordinaci pohybů dítěte.<sup>44</sup>

Mezi hudební nástroje využívané v mateřské škole řadíme zejména nástroje bicí rytmické (hůlky, bubínky, tamburíny, triangly, chřestidla, rolničky) a bicí melodické (zvonkohry, metalofony, xylofony), tedy tzv. nástroje Orffova instrumentáře. Tyto nástroje se mohou stát prostředkem k vyjádření určité nálady či mimohudebního obsahu.<sup>45</sup> „*Umožňují dětem vyjádřit vlastní pocity a myšlenky nonverbální cestou.*“ Prostřednictvím instrumentální hry lze také děti učit rozlišovat různé dynamické kontrasty jako například silně, slabě, vysoko, hluboko či rozdíly v barvě zvuku.<sup>46</sup> Samotné hře na hudební nástroj však předchází hra na tělo, která v sobě zahrnuje tleskání a pleskání.<sup>47</sup> Poté se děti seznamují s danými hudebními nástroji a učí se na ně hrát. Hra je opět propojena s vhodnou motivací. V rámci konkrétních činností zařazujeme hru rytmů slov či sousloví, hru na ozvěnu (tj. opakování jednoduchého rytmu podle vzoru), hru metra a později i složitější rytmicko-melodické doprovody.<sup>48</sup> Rytmická instrumentální činnost dětí, která rozvíjí dětské rytmické cítění (rozvoj rytmu, metra, pulzace), je podpořena vzorem učitele, který vede melodickou linku a to hrou na klavír, kytaru, housle apod.<sup>49</sup>

Ve zkoumaném vzorku literatury předpokládáme, že se v oblasti instrumentálních činností autoři zaměří na možnosti využití různých druhů rytmických i bicích nástrojů v rámci tvořivých aktivit, na podporu a možný rozvoj rytmického cítění dětí při hře na vybrané hudební nástroje, popřípadě také na metodiku hry na dětské hudební nástroje.

---

<sup>42</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 149.

<sup>43</sup> KODEJŠKA, 1991, s. 49.

<sup>44</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 101.

<sup>45</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 154-155.

<sup>46</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 100.

<sup>47</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 154-155.

<sup>48</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 102-132.

<sup>49</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 46.

## 2.4 Hudebně pohybové činnosti

Čtvrtou hudební činností je činnost hudebně-pohybová. „*Její podstatou je spojení hudby s pohybem a spojení pohybu s hudbou. To znamená, že písně a jiné hudební formy jsou doplňovány jednoduchým tanečním pohybem a naopak pohybová cvičení, pohybové taneční hry, pohybová improvizace a drobné taneční formy jsou spojeny s hudebním doprovodem.*“ Hlavním prvkem propojení hudby a pohybu je rytmus a dále také melodie či dynamika. Základem pro vyjádření pohybu se stává cvičení, které vede děti ke správnému držení těla a rozvoji pohybových dovedností.<sup>50</sup> Zařazujeme také uvolňovací cviky pro aktivizaci a přípravu těla pro následný nácvik konkrétních tanečních pohybů a kroků.<sup>51</sup>

Pohybem ve spojení s hudbou tedy rozumíme jednoduché taneční improvizace dětí či osvojování základních tanečních prvků a kroků podle vzoru učitele.<sup>52</sup> Pohybovou výchovou celkově přispíváme ke kultivaci dětského pohybového projevu, ale zároveň dbáme i na to, abychom v něm uchovali jeho přirozenost, dětskou spontaneitu a radostnost.<sup>53</sup> Z konkrétních činností lze vyjmenovat a) chůzi, běh či poskoky v rytmu doplněné o hru na tělo či hru na rytmický nástroj, b) reakci pohybem na různé hudební kontrasty a změny v doprovodu (pomalu – rychle, vysoko – nízko, zesilování nebo zeslabování apod.), c) pohybové znázornění děje, motivu či námětu a tedy propojení představy s pohybem, d) dramatizace písní, e) taneční a pohybové hry apod.<sup>54</sup> Hudebně pohybové činnosti nestojí osamoceně, ale opět se vzájemně propojují s ostatními třemi hudebními činnostmi. „*Nelze opomenout, že hudebně pohybová činnost by měla být provozována hravou formou, probouzet v dětech vnitřní zaujetí, estetický zážitek z tanečního pohybu a vytvářet vztah k obsahu hudby.*“<sup>55</sup>

Ve zkoumaném vzorku literatury předpokládáme, že se v oblasti hudebně pohybových činností setkáme s konkrétními tanci, tanečními kroky a příklady pohybových aktivit a cvičení, které budou zaměřeny na vnímání a vyjádření hudebních kontrastů i na správnost provedení pohybů, včetně vhodného držení těla.

---

<sup>50</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 176.

<sup>51</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 48-49.

<sup>52</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 177.

<sup>53</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 46.

<sup>54</sup> KODEJŠKA, 1991, s. 50.

<sup>55</sup> Tamtéž, s. 51.

### 3 Hudební vývoj dítěte v předškolním věku se zaměřením na jeho jednotlivé etapy

Při provozování hudební výchovy v mateřské škole, je třeba znát a respektovat určitá psychická a fyzická specifika, která se vážou k věku předškolních dětí. Jen pokud známe metodiku rozvoje jednotlivých hudebních schopností a dovedností, můžeme zvolit přiměřené hudební aktivity v závislosti na věku dětí v mateřské škole a díky tomu je také vhodnou formou rozvíjet. Podle Zezuly a Janovské, „*se studium hudebního vývoje dítěte zaměřuje na tři základní oblasti: sluch, motoriku a hlasové projevy*“.<sup>56</sup> Tyto oblasti podrobněji rozebereme v následujících podkapitolách, které jsou dle věku dítěte rozděleny do tří skupin a) tříletí, b) čtyř-pětiletí a c) předškoláci, tedy děti šesti-seadmileté. Na jednotlivé etapy hudebního vývoje a jejich zákonitosti, je však vždy nutné nahlížet také z hlediska individuality každého dítěte. Rozdělení nelze brát jako definitivní a neměnná, protože vedle věku mají vliv na míru a stupeň rozvoje hudebních schopností a dovedností i další faktory jako například míra a kvalita podnětů z prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, vlohy či tělesné predispozice.

V návaznosti na hudební vývoj dětí v jednotlivých etapách věku předpokládáme, že ve zkoumaném vzorku literatury zjistíme, zda se literatura vztahuje ke všem věkovým etapám vývoje dítěte, nebo se zaměřuje pouze na děti tříleté, čtyř až pětileté nebo šesti až sedmileté.

#### 3.1 Tříletí

První skupinu tvoří děti nejmladší, tedy tříleté. Děti v tomto věku vnímají hudební podněty komplexně, spojují si hudbu s textem, pohybem i mimikou. Jsou však také schopny rozeznat některé složky zvukových podnětů, jako například sílu, výšku a délku. Nejmladší děti často přirozeně reagují na hudební podněty pohybem, kterým vyjadřují především rytmus písně. Při hudební výchově z této přirozené aktivity vycházíme a postupujeme od říkadlových melodií a rytmických rozpočítadel až ke zpěvu písní ve spojení s pohybem.<sup>57</sup> Právě rytmické cítění se velkou měrou rozvíjí v souvislosti s rozvojem řeči.

---

<sup>56</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 36.

<sup>57</sup> Tamtéž, s. 36.

Vhodné je proto zařazení drobných říkadél, rytmizace slov či sousloví, které doprovázíme pohybem, „hrou na tělo“ nebo na rytmické hudební nástroje. Propojením rytmizace s melodizací, pak volně přecházíme i k samotnému zpěvu písní a pěveckým činnostem.<sup>58</sup> Tříleté děti se učí písni nápodobou podle vzoru učitele, čímž si také upevňují své tonální citění. Písni, které zpíváme s tříletými, by měly být v rozsahu tercie až kvarty v závislosti na dětském hlasu, který je v tomto období obvykle v rozsahu 3–4 tónů. Jedná se o tóny v rozmezí mezi d1 – a1.<sup>59</sup> Co se týká poslechových činností, je zpočátku nejvhodnější učit děti vnímat a rozpoznávat zvuky z živé přírody, později také barvu tónů různých hudebních nástrojů (vhodné je využití Orffova instrumentáře).<sup>60</sup> Nejčastěji však zařazujeme poslech „živý“, tedy zpěv učitelky. Písni by měly být svými náměty dítěti blízké a jednoduché svojí formou, proto je vhodné využití zejména lidových písní.<sup>61</sup> V rámci činností instrumentálních seznamujeme tříleté děti se zvuky a tóny hudebních nástrojů. Hru na hudební nástroje opět propojujeme s rytmizací a melodizací slov, sousloví a říkadél. Prostřednictvím hry na Orffovy bicí nástroje souběžně se zpěvem a s chůzí či během učíme nejmenší děti koordinovat tělesné pohyby a dále rozvíjet cit pro rytmus.<sup>62</sup>

### 3.2 Čtyř-pětiletí

Do druhé skupiny spadají děti čtyř až pětileté. U této věkové skupiny je vhodné v rámci poslechových činností rozvíjet paměť prostřednictvím poslechu hudebních i nehudebních tónů, zvuků a hlasů. Vedle poslechu dětských písní, jako tomu bylo u tříletých dětí, můžeme zařadit také instrumentální programové skladby, protože děti čtyř až pětileté již lépe poznávají některé hudební výrazové prostředky jako například tiše a nahlas, rychle a pomalu, vysoko a nízko. Tyto tendence rozeznání hudebních výrazových prostředků podporujeme propojením poslechu s pěveckými, pohybovými i instrumentálními činnostmi, tedy s aktivním projevem dětí.<sup>63</sup> Dětský hlas se v tomto období nachází v rozsahu kvinty až sexty mezi tóny c1 – c2. Při zpěvu děti postupně vedeme od zpěvu kolektivního ke zpěvu samostatnému.<sup>64</sup> Samostatný zpěv můžeme podpořit hrou

---

<sup>58</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 45.

<sup>59</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 36-37.

<sup>60</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 44.

<sup>61</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 134.

<sup>62</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 46-47.

<sup>63</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 136.

<sup>64</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 44-45.

na hudební nástroj, oporu o hlas učitele se ale snažíme omezit. Při instrumentální hře na bicí nástroje děti podněcujeme k tomu, aby se začaly zaměřovat na hudební rytmus namísto rytmu slovního. Hudební rytmus se totiž u dětí čtyř až pětiletých postupně formuje. Vedle taktu dvoudobého a čtyřdobého se děti začínají orientovat také v taktu třídobém, což lze dále rozvíjet „hrou na tělo“, motivovanými pohyby, hrou na nástroj a zpěvem v tomto lichém taktu.<sup>65</sup> „V rámci hudebně pohybových činností učíme děti vyjadřovat formou her a pohybových cvičení tempové, metrické, rytmické, dynamické a jiné hudebněvýrazové prostředky“.<sup>66</sup> Propojujeme tedy pohyb s tempem a výrazem skladby a jejich změnami. Učíme děti jednoduchým tanečním krokům.<sup>67</sup>

### 3.3 Předškoláci (šesti-semdiletí)

Třetí skupina zahrnuje předškoláky, tedy děti šestileté a sedmileté. V oblasti poslechových činností jsou děti na nejvyšší úrovni, mohou proto poslouchat skladby a hudební díla různého charakteru, které se učí rozlišovat a jejich prostřednictvím se také seznamují s hudebními kontrasty a novými hudebně výrazovými prostředky. Vhodným, aktivním poslechem u dětí předškolního věku rozvíjíme sluchové schopnosti, hudební paměť či hudební tvořivost a představivost.<sup>68</sup> Učíme děti aktivně poznávat a porovnávat i menší rozdíly tempa, dynamiky, výšky, síly, ale i různé žánry písní jako pochod, tanec, ukolébavku atd.<sup>69</sup> Předškoláci jsou schopni zazpívat písně v rozsahu až jedné oktávy v rozmezí mezi c1 – c2. Při vhodném hudebním vedení by měl být zpěv samostatný, bez opory, intonačně a rytmicky správný.<sup>70</sup> „Z hlediska všech tří věkových skupin je písňový repertoár námětově a po pěvecké i hudební stránce nejnáročnější.“<sup>71</sup> Děti předškolního věku se učí při zpěvu reagovat na dirigentská gesta učitele a prostřednictvím vhodného výběru písní rozvíjí tonální cítění.<sup>72</sup> Pro ověření jednotlivých hudebních dovedností a schopností dítěte v tomto období může sloužit schopnost předškoláků rozeznat písně jen podle rytmického nebo melodického úryvku, dále pak schopnost umět

---

<sup>65</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 206-207.

<sup>66</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 46-47.

<sup>67</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 209.

<sup>68</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 44-45.

<sup>69</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 138.

<sup>70</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 44-45.

<sup>71</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 68.

<sup>72</sup> Tamtéž, s. 206-207.

si část melodie pouze představit (hra na ztracenou melodii).<sup>73</sup> I v oblasti instrumentální činnosti lze sledovat pokrok při správném vedení hry na rytmické bicí nástroje. „*Jejich hrou lze doprovázet pohybová cvičení, vytvářet rytmické a melodické doprovody*“.<sup>74</sup> Právě propojení pohybu s hrou na nástroje z Orffova instrumentáře se prolíná také v rovině hudebně pohybových činností. Děti seznamujeme s bohatou škálou tanečních prvků, ale vybízíme je také k pohybovým improvizacím.<sup>75</sup>

---

<sup>73</sup> ZEZULA; JANOVSÁ, 1987, s. 210-211.

<sup>74</sup> KODEJŠKA, 2002, s. 46.

<sup>75</sup> Tamtéž, s. 47.

## 4 Literatura pro hudební výchovu v mateřské škole po roce 2010 (průzkum trhu včetně reedic)

Základem kvalitativního<sup>76</sup> výzkumného bádání<sup>77</sup> jsou tituly zaměřené na problematiku vyučování hudby v mateřské škole. Jde o literaturu vydanou či reeditovanou po roce 2010. V rámci výběru knih s hudební tematikou pro účely jejich následného rozboru jsem nejprve provedla průzkum trhu. Zkoumala jsem hudební literaturu v knihkupectvích v Příbrami, Plzni a Praze (Neoluxor<sup>78</sup>, Knihkupectví Pistorius & Olšanská<sup>79</sup>, Kanzelsberger<sup>80</sup>), v knihovnách (Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje<sup>81</sup>, Pedagogická knihovna Plzeň<sup>82</sup>, Městská knihovna Praha<sup>83</sup>, Knihovna Jana Drdy Příbram<sup>84</sup>) a na internetových stránkách různých nakladatelství a obchodů (Portál<sup>85</sup>, Nakladatelství Dr. Josef Raabe s.r.o.<sup>86</sup>, Barevné kamínky s.r.o.<sup>87</sup>, Neoluxor<sup>88</sup>). Výsledný vzorek literatury je složen z 22 autorských titulů s hudebním zaměřením a také ze zpěvníků s lidovými písněmi. Prvních 22 hudebních titulů je v rámci průzkumu detailněji rozebráno (metoda analýzy dokumentů<sup>89</sup>) dle tří základních kritérií v návaznosti na předchozí kapitoly (Srov. kapitola 1, 2, 3):

---

<sup>76</sup> Kvalitativní výzkum umožňuje hlubší a podrobnější zkoumání dané oblasti či jevu tím, že dokáže analyzovat zcela konkrétní zákonitosti tohoto jevu v jeho velké složitosti a variabilitě (PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011. s. 81. ISBN 978-80-246-1916-3.)

<sup>77</sup> „Výzkum je systematický, kontrolovaný, empirický proces, který vede k vytváření vědeckých poznatků.“ (VÁNOVÁ, Hana. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. Praha: Karolinum, 2002. s. 18. ISBN 80-246-0435-3.)

<sup>78</sup> OC Nový Smíchov, Plzeňská 8, 150 00 Praha 5; OC Plaza, Radčická 273/2, Jižní Předměstí, 301 00 Plzeň 1

<sup>79</sup> Pražská 128, 261 01 Příbram I.

<sup>80</sup> OC Olympia, Písecká 972/1, Černice, 326 00 Plzeň 26

<sup>81</sup> Smetanovy sady 2, 301 00 Plzeň

<sup>82</sup> Klatovská tř. 1736/51, 301 00 Plzeň-Plzeň 3

<sup>83</sup> Mariánské nám. 98/1, Staré Město, 110 00 Praha-Praha 1

<sup>84</sup> Náměstí T. G. M. 156, 261 01 Příbram I

<sup>85</sup> Portál. *Nakladatelství Portál* [online]. Portál, s.r.o., 2005-2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.portal.cz/>

<sup>86</sup> Dobrá školka. *Nakladatelství Dr. Josef Raabe* [online]. Dr. Josef Raabe s.r.o., 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://dobraskola.raabe.cz/matrska-skola/c-1111/>

<sup>87</sup> Barevné kamínky pro mateřské i základní školy. *Barevné kamínky pro realizaci Rámcového vzdělávacího programu* [online]. Barevné kamínky s.r.o., 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.hrajeme-si.cz/publikace-barevne-kaminky/0/>

<sup>88</sup> Dětské. *Neoluxor knihkupectví* [online]. Neoluxor, s.r.o., 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://neoluxor.cz/detske/>

<sup>89</sup> „Analýza dokumentů je metoda sběru dat, která představuje vyhledávání vhodných dokumentů, z nichž chceme získat informace o daném jevu. Vyhledané dokumenty jsou dále podrobeny obsahové analýze.“ (Analýza dokumentů jako evaluační nástroj. *Evaluační nástroje obecně* [online]. 2011-2015 [cit. 2015-04-

1) Prvním kritériem je návaznost na RVP PV a jeho pět oblastí. Ve zkoumaném vzorku budu sledovat, zda je obsah přímo propojen s RVP PV, především tedy zda jsou zde uvedeny konkrétní hudební aktivity v rámci pěti oblastí RVP PV. Zde vycházím z hypotézy<sup>90</sup>, že obsah titulů nebude koncipován podle pěti částí RVP PV.

2) Druhým kritériem je míra zaměření zkoumané literatury na jednotlivé druhy hudebních činností. Ve vzorku hudební literatury budu zjišťovat, na které z hudebních činností se nejvíce zaměřuje v návaznosti na konkrétní hudební aktivity a zda lze vysledovat určitý trend v upřednostňování jedné hudební činnosti před ostatními. Předpokládám, že se knihy budou zabývat zejména oblastí pěveckých činností.

3) Třetím kritériem pro rozbor literatury je její zaměření na hudební výchovu dětí v předškolním věku (tříletí, čtyř-pětiletí, šesti-sedmiletí). Ve zkoumané literatuře budu sledovat, zda se v ní objeví údaje o vhodnosti konkrétních zde překládaných hudebních aktivit pro určitou věkovou skupinu dětí předškolního věku. Domnívám se, že se většina autorů nebude otázkou tohoto vnitřního členění zabývat a nejvíce publikací bude obsahovat pouze souhrnný údaj s jejich zacílením na předškolní věk (například od 5–8).

Zpěvníky s lidovými písněmi jsou uvedeny pouze okrajově, prostřednictvím krátkého výčtu. Důvodem je jejich časté a opakované vydávání pod různými názvy, ale s podobnými, ne-li totožnými obsahy lidových písní. Záměrem výzkumu je proto podrobněji se věnovat spíše titulům s autorskými nápady a inspiracemi pro oblast předškolní hudební výchovy.

## **4.1 Rozbor titulů hudební literatury pro mateřské školy**

Pro následující rozbor všech 22 titulů a zpěvníků byly vytvořeny jednotné přehledné tabulky zahrnující výše zmíněná kritéria hodnocení. U každého rozboru jednotlivých publikací tedy nalezneme tabulku, která a) mapuje, zda v daném titulu je nebo není návaznost na RVP PV, b) poukazuje na výskyt jednotlivých hudebních činností

---

07]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/593/3884/Analyza-dokumentu-jako-evaluacni-nastroj>).

<sup>90</sup> Hypotézu lze definovat jako předpokládaný závěr, domněnku či variaci možných postupů a výsledků výzkumné činnosti, k nimž by mělo zkoumání dospět. (VÁŇOVÁ, 2002, s. 152.)

„Z filozofického hlediska jde o předpoklad, v němž se na základě určitých skutečností dochází k závěru o existenci objektu, souvislosti nebo příčiny jevu, ale tento závěr není možné považovat za úplně dokázaný.“ (KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2002. s. 280. ISBN 80-7235-023-4.)



(pěveckých, poslechových, instrumentálních, hudebně pohybových) v daném vzorku literatury, c) zkoumá vymezení obsahu titulů pro konkrétní věkové skupiny (tříletí, čtyř až pětiletí, šesti až sedmiletí). Pokud publikace splňuje uvedené kritérium, je příslušné políčko tabulky označeno jako ano, v opačném případě je v tabulce uvedeno ne. Jednotlivé tabulky a jejich obsah je poté podrobněji slovně komentován.

#### 4.1.1 Název titulu: Od výkřiku k písničce<sup>91</sup>

Tabulka 1: Od výkřiku k písničce

Název publikace:	Od výkřiku k písničce						
Autor:	Pavel Jurkovič						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ano	ano	ne	ano	ano	ano

Autorem knihy „Od výkřiku k písničce“ je „Pavel Jurkovič, pedagog, skladatel, interpret a autor sborníků pro hudební výchovu a scénářů k hudebním pořadům.“<sup>92</sup> Název knihy v sobě nese pojem výkřik, který je prvním hudebním projevem vyjadřujícím primární potřeby dítěte. Tento hudební projev se postupně formuje a posunuje přes žvatlání a pobrukování až k prvním popěvkům a písničkám.<sup>93</sup>

Knihy není přímo propojena s RVP PV a jeho pěti oblastmi. Je zde pouze zmíněno, že se současná hudební výchova v mateřské škole (dále jen MŠ) řídí podle RVP PV a oproti předešlým dokumentům klade na učitelky vyšší nároky ohledně kreativity a vlastní aktivity v oblasti hudby a hudebního vzdělávání.

Co se týká hudebních činností, autor se zaměřuje především na činnosti pěvecké, dále pak instrumentální a poslechové. Hudebně-pohybové činnosti zde nejsou uvedeny, pohyb je v této knize zmíněn pouze jako přirozená reakce dítěte na hudební podnět a jeho rytmickou složku. Při popisu jednotlivých kapitol čerpá Jurkovič především ze svých osobních zkušeností. V jednotlivých kapitolách vždy uvádí konkrétní příklady spolu s notovým

<sup>91</sup> JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.

<sup>92</sup> Tamtéž, přebal knihy.

<sup>93</sup> Tamtéž, s. 13-14.

zápisem či odkazy na vhodné tituly, sbírky a sborníky s hudební tematikou (mnoho z nich pochází z jeho autorské hudební tvorby). Do první oblasti pěveckých činností Jurkovič zahrnuje různé hudební formy a žánry, které řadí v určité posloupnosti od jednodušších ke složitějším. Postupuje od říkanek (6x), rytmizací slov a sousloví (s. 28–31, 78–80) a ukolébavek (7x) přes rondo<sup>94</sup> (s. 34–35) až k hudebním motivům<sup>95</sup> (12 s motivem ptáků) a písni (18x). Písni se Jurkovič věnuje podrobněji v několika kapitolách, kde zdůrazňuje jak přednosti lidových písni, tak také písni umělých (vlastních, I. Hurníka či P. Ebena). Dále klade důraz na přirozenou interpretaci dětských písni (správné tempo, artikulace, dynamika). V další kapitole poté hovoří o propojení písničky s hrou (3x) či pohádkou (12x), tedy o pohádkách, které se zpívají. Uvádí také písni spojené s lidovými tradicemi a zvyky (advent, Velikonoce,...; 16x). V rámci pěveckých činností Jurkovič okrajově zmiňuje i hlasovou výchovu a její nezastupitelnou roli v procesu zpívání. Neuvádí zde konkrétní hlasová cvičení, pouze odkazuje na vhodné autory (zejména na A. Tichou) a publikace s touto tematikou. V oblasti instrumentálních činností Jurkovič uvádí (spolu s přidanými komentáři) partitury s rytmizací slov a s říkadly s ostinátním<sup>96</sup> doprovodem na nástroje Orffova instrumentáře (s. 78–80). Dále hovoří o hře na tělo (tleskání, pleskání, luskání, dupání) a hře na echo<sup>97</sup>. Větší prostor je věnován také osobnosti C. Orffa, jeho hudební tvorbě, zejména pak Orffovu instrumentáři. Jurkovič se také zmiňuje o České Orffově škole, v čele s P. Ebenem a I. Hurníkem, kteří rozpracovali českou lidovou píseň a své autorské instrumentální skladby na základě principů Orffovy školy. I zde jsou následně uvedeny konkrétní notové záznamy písni s doprovodem na Orffův instrumentář (3x). U poslechových činností Jurkovič klade důraz na hudbu živou, reprodukovanou hudbu doporučuje dávkovat a v případě instrumentálních poslechových skladeb zařazovat rozhovor o skladbě (námětu, hudebních kontrastech, nástrojích,...), čímž se vychovává budoucí posluchač.<sup>98</sup> Dále zde uvádí písničky s vyprávěním (tedy další zvukové nahrávky nejrůznějších písniček se zpěvem či v instrumentálním provedení, pohádek a hádanek). I zde je přehled doporučených poslechových skladeb dle Jurkoviče. V závěru knihy jsou

---

<sup>94</sup> Dle Jurkoviče je rondo hudební forma, ve které se neustále opakuje jedna písnička jako refrén a střídá se s rytmicky recitovanými říkadly; vyjádřeno písmeny: A – B – A – C – A – D – A – E.... (JURKOVIČ, 2012, s. 32.)

<sup>95</sup> „Hudební motiv je úsek či určitá část písničky, která má svůj vlastní život a nese svůj význam.“ (Tamtéž, s. 36.)

<sup>96</sup> ostinato je stále se opakující doprovodný rytmus

<sup>97</sup> „Hra na echo je přesným opakováním rytmického motivu za pomoci hry na tělo či rytmického hudebního nástroje.“ (Tamtéž, s. 77.)

<sup>98</sup> Tamtéž, s. 124.

uvedeny kompletní prameny a literatura s hudební tematikou a také skladby k poslechu, na které autor v jednotlivých kapitolách knihy odkazuje.

Knihy se zabývá vývojem dítěte od narození do šesti let, ve kterém hudba hraje nezastupitelnou roli. Hudební aktivity nejsou uváděny pro jednotlivé věkové skupiny dětí, ale spíše jako celek, který je rozdělen na počátky hudebního působení v rodině (0–3) a působení v mateřské škole (3–6 let). Kniha vyzdvihuje nezastupitelnou roli rodiny (matky) a učitelů v mateřských školách při procesu seznamování dětí s hudbou a při procesu jejího prohlubování prostřednictvím rozvoje sluchového vnímání, hlasového či manuálního (nástrojového) tvoření.<sup>99</sup>

#### 4.1.2 Název titulu: **Zvířátka ve hře, písní a tanci**<sup>100</sup>

Tabulka 2: *Zvířátka ve hře, písní a tanci*

Název publikace:	Zvířátka ve hře, písní a tanci						
Autor:	Eva Kulhánková						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
<b>ne</b>	ano	<b>ne</b>	<b>ne</b>	ano	<b>ne</b>	ano	ano

Autorkou knihy je Eva Kulhánková, která již „řadu let působí jako taneční pedagožka a lektorka pedagogických center, vede hudebně pohybové a taneční semináře.“<sup>101</sup>

V předmluvě Kulhánková vysvětluje název knihy a důvod výběru tohoto tématu. Vychází z toho, že zvířátka byla už od pradávna úzce spojena s životem lidí na venkově, že zvířátka také zastupují lidi a jejich vlastnosti, seznamují děti s dobrem a zlem, čímž jim vštěpují základní etické normy a proto se stávají častým námětem mnoha dětských her, říkad, písní, bajek a pohádek. Autorka se rozhodla tato říkadla, popěvky a škádlivky (ke kterým občas sama dotvořila melodii – označeno E. K.), tance (ke kterým někdy také sama dotvářela texty), hry a písně seskupit a vytvořit jakýsi přehled v rámci 41 kapitol/zástupců

<sup>99</sup> JURKOVIČ, 2012, s. 11.

<sup>100</sup> KULHÁNKOVÁ, Eva. *Zvířátka ve hře, písní a tanci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-754-1.

<sup>101</sup> Tamtéž, přebal knihy.

ze zvířecí říše (domácích, lesních i vodních), jako vhodnou inspiraci pro pedagogické využití v MŠ a na 1. stupni ZŠ.<sup>102</sup>

Kniha není propojena s RVP PV a není zde návaznost na jeho 5 oblastí.

Celý titul je věnován především hudebně-pohybovým činnostem a následně činnostem pěveckým. Co se týče hudebně-pohybových činností, autorka v úvodu knihy uvádí přehled použitých značek a zkratk v textech a popisech tanců, dále postavení tanečníků, držení tanečníků a taneční kroky s podrobnějším popisem a náčrtem, které slouží k lepšímu a snadnějšímu pochopení a následnému provedení jednotlivých tanečních kroků a tanců. Každá kapitola vždy nese konkrétní název jednoho zvířete, obsahuje písně (v celé knize je jich přes sto) s notovým zápisem a vhodným pohybovým doprovodem k písni (s popisem a náčrtem Srov. úvod knihy), popřípadě básničky a říkanky o daném zvířeti. Součástí knihy je i CD, které obsahuje instrumentální doprovod k jednotlivým písním.

Kniha je určena dětem v MŠ a na 1. stupni ZŠ, jednotlivá věková členění nejsou rozebírána podrobněji. Podle mého názoru jsou písně vhodné svým rozsahem především pro děti 4 až 5leté a předškoláky, jelikož jsou nejčastěji v rozsahu kvinty či oktávy v tóninách C, G, D a F dur.

#### 4.1.3 Název titulu: *Ve školce je bezva*<sup>103</sup>

Tabulka 3: *Ve školce je bezva*

Název publikace:	Ve školce je bezva						
Autor:	Ladislava Horová						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ano

Autorka knihy „Ladislava Horová pracuje jako učitelka mateřské školy a publikovala řadu dětských knížek.“<sup>104</sup> Titul *Ve školce je bezva* slouží jako inspirace pro využití v MŠ, nabízí

<sup>102</sup> KULHÁNKOVÁ, 2011, s. 11-12.

<sup>103</sup> HOROVÁ, Ladislava. *Ve školce je bezva*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-694-0.

<sup>104</sup> Tamtéž, přebal knihy.

pestrou škálu nápadů v návaznosti na jednotlivá roční období a významné svátky (Velikonoce, Svátek matek, Den dětí, Mikuláš, Vánoce a Karneval).

Ani tento knižní titul není přímo propojen s RVP PV a jeho 5 oblastmi.

V rámci hudebních činností autorka uvádí především aktivity z oblasti pěveckých a hudebně-pohybových činností. Tyto činnosti zde nejsou rozebírány příliš dopodrobna, ale spíše jako zlomek z celkového výčtu rozmanitých aktivit. V oblasti pěveckých činností je uvedeno asi 10 písní s notami (v rozsahu kvinty až sexty v tónině G a D dur) a také melodizace říkadel.<sup>105</sup> Do oblasti hudebně-pohybových činností lze z knihy zařadit nejružnější říkanky s pohybem, pohybové improvizace a reakce pohybem na změny tempa či pohyb v rytmu písně. Horová dále uvádí i náměty mimohudební – divadelní dramaturgie, kreslení a malování podle říkanek (základ grafomotorických cviků, kreslení jedním tahem), hádanky, hry slovní i pohybové, rozevičky a básničky, kdy se jednotlivé aktivity navzájem prolínají.

Celá kniha je určena předškolním dětem, tedy všem věkovým skupinám od 3 do 7 let. Věková dělení v návaznosti na konkrétní aktivity nejsou autorkou blíže rozpracována.

#### 4.1.4 Název titulu: Hrajeme si ve školce<sup>106</sup>

Tabulka 4: Hrajeme si ve školce

<b>Název publikace:</b>	<b>Hrajeme si ve školce</b>						
<b>Autor:</b>	Eva Hurdová, Marie Tetourová, Pavel Jurkovič						
<b>Kritéria výběru:</b>							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
<b>ne</b>	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano

Na tvorbě této knihy se podílelo několik autorů. Marie Tetourová je spisovatelkou a autorkou mnoha knih pro děti, v této knize je autorkou pohádek, bajek a veršů o zvířátkách. Některé z jejích veršů zhudebnil Pavel Jurkovič, který se podílel i na výběru

<sup>105</sup> melodizace říkadel jsou známé melodie (např. lidových písní) s novým text říkadla

<sup>106</sup> HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ, Pavel JURKOVIČ a [ilustrace] Edita PLICKOVÁ. *Hrajeme si ve školce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-802-6205-074.

lidových písní, které upravil na přiložené CD. Eva Hurdová vytvořila do knihy krátké motivační pohádkové příběhy a podílela se také na výběru lidových písní a říkadel. „E. Hurdová pracovala jako učitelka MŠ a metodička předškolní výchovy v Pedagogickém centru Praha. Vede hudebně-pohybové semináře, je autorkou a spoluautorkou několika knih pro pedagogy MŠ.“<sup>107</sup> Čtvrtou autorkou ilustrací a návodů, jak si nakreslit zvířátko je Edita Plicková, výtvarnice a autorka mnoha knih a ilustrací pro děti. Kniha je souborem mnoha nápadů a inspirací rozčleněných na jednotlivé měsíce v roce od září do srpna.

V knize není přímá návaznost na RVP PV a jeho části.

Pokud jde však o zastoupení hudebních činností, jsou zde zařazeny aktivity ze všech čtyř oblastí. Úvod knihy je věnován metodickým postupům od P. Jurkoviče k písničkám a jejich provedení. Jednotlivé kapitoly/měsíce v roce uvádí autoři motivační pohádkou, která je rozvíjena dalšími hudebními i nehudebními aktivitami. Z hudebních aktivit lze uvést v oblasti instrumentálních činností doprovod písní hrou na Orffův instrumentář či hrou na tělo, rytmizaci slov a rytmické vytleskávání. V oblasti pěveckých činností zpěv písní (v knize doplněn i o notový záznam a nahrávku na přiloženém CD, každá kapitola obsahuje 2 písně, celkem tedy 24 písní), napodobování zvuků zvířat, zpěv na motivované slabiky (tj. jako zvířátka) či dechová a hlasová cvičení sloužící k rozezpívání. Součástí knihy je také CD, které obsahuje celkem 24 autorských i lidových písní se zvířecí tematikou. Tyto nahrávky jsou nazpívány členkami dětského pěveckého sboru. Hudebně-pohybové činnosti jsou v knize zastoupeny prostřednictvím dalších písniček a básniček spojených s pohybem a pohybem v rytmu. Poslechové činnosti jsou zařazeny v podobě sluchových her (určování zdroje zvuku, hledání dvojic) či v aktivitě vedoucí děti k rozeznávání zvuků různých zvířat. Mimohudebními aktivitami v knize jsou například pohybové a slovní hry, hádanky, vymyšlení rýmů a vyprávění (rozvoj jazykových dovedností), výtvarné činnosti (například jak si s říkankou nakreslit zvířátko), fyzikální pokusy, hry na rozvoj předmatematických dovedností a mnoho dalších aktivit, které rozvíjí děti komplexně po všech stránkách a učí je nebát se poznávat a zkoušet nové věci. V každé kapitole jsou také uvedeny tipy a odkazy na další vhodné publikace či CD, které jsou na konci knihy, v seznamu doporučené literatury a CD.

Kniha je určena dětem v MŠ a na 1. stupni ZŠ. Věkové skupiny opět nejsou u jednotlivých aktivit podrobněji rozváděny. Pokud bychom hodnotili věkové určení na základě

---

<sup>107</sup> HURDOVÁ; TETOUROVÁ; JURKOVIČ, 2013, přebal knihy.

pěveckého rozsahu písní, lze říci, že autorské písně jsou většinou v rozsahu oktávy a proto jsou vhodné především pro děti 6-7leté. Ostatní lidové písně jsou pak zejména v rozsahu kvinty a jsou tedy nejvhodnější pro děti 4-5leté. Ostatní aktivity nelze striktně přiřadit jen k jedné věkové skupině.

#### 4.1.5 Název titulu: Učíme děti zpívat<sup>108</sup>

Tabulka 5: Učíme děti poslouchat

Název publikace:		Učíme děti zpívat					
Autor:		Alena Tichá					
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano

Autorkou knihy „Učíme děti zpívat“ je Alena Tichá. Alena Tichá vyučuje zpěv na Pedagogické fakultě UK, odborně se zabývá metodikou hlasové výchovy a prací s dětmi hudebně a pěvecky zaostávajícími, vede praktické kurzy na téma hlasová výchova dětí či práce s nezpěváky například pro Českou Orffovu společnost a další pedagogická centra.<sup>109</sup> Jak píše sama autorka, „*tato knížka je inspirací pro všechny, kteří chtějí zajímavým způsobem rozezpívat děti.*“<sup>110</sup>

Kniha není nijak přímo propojena s RVP PV a jeho částmi.

Celá kniha je zaměřena na oblast pěveckých činností a je rozdělena na tři části. 1. část je věnována nezpěvákům, 2. část se zabývá hlasovou výchovou a 3. část obsahuje konkrétní příklady písní pro rozvoj pěveckých dovedností. Je však nutné říci, že se tyto části vzájemně prolínají a navazují na sebe. Hned v úvodu knihy se autorka zabývá otázkou, proč děti nezpívají (za hlavní příčiny považuje například nepodnětné prostředí rodiny, neodborné vedení v MŠ, nesprávné pěvecké vzory, malou fyzickou zdatnost dětí a chybné držení těla či používání hlasu v nesprávné poloze). Následuje teoretická kapitola, v níž

<sup>108</sup> TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-802-6206-484.

<sup>109</sup> Tamtéž, přebal knihy.

<sup>110</sup> Tamtéž, s. 9.

se objevuje téma hlasových rejstříků, rezonance a vývojových specifíků dětského hlasu. Další kapitola je věnována tzv. nezpěvákům, tomu jak je poznat a také jakým způsobem/za pomoci jakých cvičení zjistit příčinu jejich nezpěvnosti. Poté autorka uvádí výčet (184) konkrétních aktivit a her, které slouží k nápravě nezpěvnosti v návaznosti na její konkrétní příčiny. Objevují se zde hry pro uvolnění či probuzení hlasových poloh a rezonance, dechová cvičení, motivace a návody pro rozvoj hudebních schopností a dovedností (tj. například rozlišení rytmu, síly, délky, barvy a výšky tónu, hudební tvořivost, představivost, paměť či tonální citění). Dále jsou zařazeny hry a motivace z oblasti hlasové výchovy, které slouží k vytvoření správných pěveckých návyků všech dětí (nejen nezpěváků). Konkrétně jde o cvičení uvolňující, aktivizační a koordinační, cvičení pro správné držení těla, dýchání a artikulaci (pro uvolnění a vhodnou aktivizaci artikulačního aparátu) při zpěvu, cvičení pro rozeznání hlavové rezonance a hlavového tónu. U všech aktivit jsou uvedeny autorčiny připomínky, čeho si všímat a na co dávat pozor, aby byla cvičení účinná a také další možnosti rozvoje zmíněných aktivit. V závěru knihy najdeme 11 lidových písní sloužících pro rozvoj různých pěveckých dovedností (artikulace, hlasového rozsahu, dále pro vyrovnání hlasových poloh či podporu čisté intonace).

Jak je již uvedeno v samotném podtitulu knihy, její obsah je určen dětem od 5 do 11 let. Většinu aktivit je možné bez větších úprav využívat také při hudební výchově v MŠ. Pouze několik málo aktivit by bylo dle mého názoru pro děti v MŠ příliš těžkých, jedná se například o fonogestiku<sup>111</sup> a její propojení se zpěvem či zaznamenávání melodie písně za pomoci intonačních schodů. Lidové písně rozvíjející pěvecké dovednosti, které jsou uvedené ve třetí části knihy, se nachází nejčastěji v rozsahu kvinty až septimy, mezi tóny c1 – c2, v tóninách G, D, E a F dur. Zde uvedené písně jsou tedy svým rozsahem vhodné pro děti pětileté a starší.

---

<sup>111</sup> „Fonogestika je vyjádření tonálního vztahu tvarem ruky – odlišná gesta znázorňují jednotlivé stupně v tónině.“ (TICHA, 2014, s. 65.)



#### 4.1.6 Název titulu: Hrajeme si s písničkou<sup>112</sup>

Tabulka 6: Hrajeme si s písničkou

Název publikace:	Hrajeme si s písničkou						
Autor:	Zdeněk Šimanovský, Alena Tichá						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ano

Autory titulu „Hrajeme si s písničkou“ je Zdeněk Šimanovský, terapeut v oblasti muzikoterapie, psycholog a lektor psychoterapeutických výcviků, který vystudoval dramaturgii divadla, psychologii a absolvoval výcviky v psychoterapii<sup>113</sup> a Alena Tichá (Srov. kapitola 4.1.5). Kniha je souborem lidových a umělých písní, které jsou určeny nejen ke zpěvu. Autoři nabízí konkrétní náměty na hry a další tvořivé činnosti v návaznosti na jednotlivé písně a jejich obsah.

V titulu není patrná přímá návaznost na RVP PV a jeho oblasti.

Obsah knihy je věnován oblasti pěveckých činností. V úvodních kapitolách Šimanovský uvádí, že hudba a její aktivní provozování (v tomto případě zpěv písní) je vhodným prostředkem k vyjádření emocí, má funkci relaxační i aktivizující a ovlivňuje tedy psychickou i fyzickou stránku dítěte. Pokud je provozována optimálním způsobem stává se nástrojem pro rozvoj celé dětské osobnosti. Dále uvádí, že písně v sobě nesou různé obsahy. I témata písní v této knize jsou hravá a veselá i vážná, vychází ze situací z běžného života (témata o rodině, vztazích či těžkých životních situacích) a proto je lze dobře využít jako základ pro následný rozhovor s dětmi. V další kapitole Tichá popisuje základy hlasové hygieny a uvádí konkrétní příklady a hry pro harmonizaci a aktivizaci jednotlivých částí těla před samotným zpěvem (uvolnění celého těla, ramen, zátylku, čelisti, kořene jazyka apod.). Šimanovský uzavírá počáteční kapitoly popisem některé hudební elektroniky, jako pomůcky, kterou mohou učitelé využívat při hudební výchově. Zbylá část knihy je již věnována konkrétním písním ve spojení s konkrétními náměty na další činnosti

<sup>112</sup> ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Hrajeme si s písničkou: zpěvník s návody na hry pro děti*. 4. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-802-6200-970.

<sup>113</sup> Tamtéž, přebal knihy.

(celkem je jich přes sto). U každé písně jsou vždy uvedeny ikony pro a) situace z písně vhodné pro dramaturgii a dramatickou hru, b) generalizaci, tedy zobecnění tématu, o kterém můžeme s dětmi hovořit, c) další hry a náměty ve spojitosti s písní, d) upozornění, zda je daná písnička nahraná na přiloženém CD. Součástí knihy je tedy také CD, které obsahuje některé z písní obsažených v knize, ty jsou vždy nahrány ve dvou verzích (nazpívané dětským sborem a v instrumentálním hudebním základu). Písně v knize jsou lidové (české, ale také píseň romská či vietnamská) i umělé (od Šimanovského, Suchého/Šlitra, Svěráka/Uhlíře, Skoumala, Šruta a dalších), objevují se mantry<sup>114</sup>, krátké popěvky a písně vyjadřující různé emoce (například strach, hněv, radost či lásku). Na konci je uveden seznam doporučené literatury a webových stránek, kde lze čerpat další inspiraci.

Titul „Hrajeme si s písničkou“ je věnován předškolákům a dětem z prvního stupně základních škol. Toto věkové určení je patrné z výběru písní v knize. Většina z nich je v rozsahu oktávy, ale objevují také písně mimo tónový rozsah c1 – c2 (tedy pod c1 a nad c2). Dále se také objevují složitější rytmy, nářečí a písně s náročnějším a hůře pochopitelným námětovým obsahem (přenesený význam slov v textu písně). Proto jsou písně z knihy vhodné pro děti šestileté a starší.

#### 4.1.7 Název titulu: Písničky na hraní<sup>115</sup>

Tabulka 7: Písničky na hraní

<b>Název publikace:</b>		<b>Písničky na hraní</b>					
<b>Autor:</b>		Robin Král, Jiří Pazour					
<b>Kritéria výběru:</b>							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ano	ano	ano	ano	ano	<b>ne</b>	ano	ano

<sup>114</sup> Mantra je původně indická duchovní píseň, kterou tvoří několik stále se opakujících, ve zpěvu sílicích, gradujících a následně stupujících slov či sousloví. Mantra má kladné zaměření, posiluje citové prožívání a je tedy využívána při nejrůznějších obřadech jako obrana proti rušivým emocím a stavům mysli přinášejícím utrpení. Mantru lze zpívat, říkat nahlas, potichu nebo pouze v duchu. (ŠIMANOVSKÝ; TICHÁ, 2012, s. 120.)

<sup>115</sup> KRÁL, Robin a Jiří PAZOUR. *Písničky na hraní: písničky a hry rozvíjející hudební tvořivost dětí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0613-2.

Autory knihy *Písničky na hraní* jsou „*Robin Král, který vystudoval UK, kde v současnosti učí obor Tvorba textu a scénáře a píše také texty divadelních her, a dále Jiří Pazour, skladatel a klavírista, který vyučuje na Pražské konzervatoři a jehož skladby jsou pravidelně vysílány Českým rozhlasem a vydávány na zvukových nosičích.*“<sup>116</sup> Kniha obsahuje pouze autorské písně, R. Král text písní a J. Pazour hudba, které jsou rozdělené do 14 kapitol. Jde o materiál plný inspirace, který propojuje originální písně s dalšími hudebními i mimohudebními aktivitami a nápady.

Je zde patrná určitá návaznost na RVP PV a jeho oblasti. Již v úvodu knihy je řečeno, že kapitoly knížky vytvářejí v souladu se vzdělávacími záměry RVP PV možnost obohacení vzdělávací nabídky prostřednictvím integrovaných bloků. Aktivity pokrývají a propojují širokou oblast vzdělávacího obsahu tak, aby vhodnou formou rozvíjely jednotlivé kompetence (paměť, kreativita, komunikační dovednosti, orientace v prostoru, jemná motorika, koordinace pohybů, spolupráce ve skupině) a je zde také uvedeno, že tematické zaměření písní je široké a navazuje na jednotlivé bloky a oblasti RVP PV (např. kapitola Vodník – Dítě a ten druhý, Dítě a jeho psychika, Náš medvěd mluví japonsky – Dítě a společnost, Dítě a svět, Na procházku světem – Dítě a svět a další).<sup>117</sup>

Kniha v sobě zahrnuje všechny čtyři druhy hudebních činností. Ještě před samotnými kapitolami s hudebním obsahem autoři uvádí několik připomínek a poznámek, které mohou napomoci pedagogům k lepší práci s knihou. Doporučují postupovat od poslechu písní z příloženého CD, přes rozklad písní (a tedy jejich zpívání po slokách) a rozbor obsahu písní při společném rozhovoru s dětmi až k navazujícím aktivitám a hrám. Ke každé kapitole jsou přiřazeny piktogramy, které vyjadřují a) obtížnost dané aktivity (1 až 4), b) typ aktivity (dramatická, hudební apod.), c) materiální podmínky (dětské hudební nástroje, CD apod.) a d) rozvíjené kompetence (paměť, orientace v prostoru, spolupráce apod.). Kapitoly obsahují písně s notami (u každé kapitoly je vždy jedna píseň, celkem tedy 14 písní, které jsou oproti nahrávkám od dospělých interpretů na příloženém CD upravené pro jednodušší hratelost a zpěvnost). Dále následnou práci s textem písně, návaznost na hudební (hudební teorie – noty a pomlky, akordy, stupnice, tvorba melodie, rytmické vytleskávání, rytmizace a melodizace slov, hry pro rozvoj hudební paměti aj.) i mimohudební aktivity (výtvarné, dramatické, pracovní aj.). Celkový obsah knihy je nejvíce zaměřen na činnosti pěvecké. Dále jsou v knize zahrnuty činnosti instrumentální

<sup>116</sup> KRÁL; PAZOUR, 2014, přebal knihy.

<sup>117</sup> Tamtéž, s. 9.

(hra na dětské rytmické a melodické nástroje, doprovod písně, napodobování zvuků a hlasů zvířat za pomoci nástrojů, hudební pexeso, hra v pentatonice aj.) a hudebně-pohybové (pohybové hry a tance – samba, polka valčík aj.). Poslechové činnosti jsou zde zastoupeny v podobě poslechu písní nahraných na CD.

Kniha je určena dětem předškolního a mladšího školního věku. Dle mého názoru jsou autorské písně svým rozsahem (oktáva) vhodné ke zpěvu především pro děti šestileté a starší. Nahrané písně (a čtyři namluvené básničky) na CD je však možné využít k poslechu, jako motivaci, na kterou navazuje velké množství rozmanitých nápadů a aktivit, které je již možné provádět i s mladšími dětmi. Konkrétnější věkové určení není u jednotlivých aktivit uvedeno.

#### 4.1.8 Název titulu: Taneční hry s písničkami<sup>118</sup>

Tabulka 8: Taneční hry s písničkami

Název publikace:	Taneční hry s písničkami						
Autor:	Eva Kulhánková						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
<b>ne</b>	ano	<b>ne</b>	<b>ne</b>	ano	ano	ano	ano

Autorkou knihy je Eva Kulhánková (Srov. kapitola 4.1.2). Taneční hry s písničkami nabízí soubor tanečních a pohybových her ve spojení s lidovými písněmi (známými i méně známými).

Kniha nemá přímou návaznost na RVP PV a jeho oblasti.

Tento titul je zaměřen na pěvecké a hudebně-pohybové činnosti. Je zde celkem sto písní s doprovodnými tanečními pohyby. Titul je rozdělen na tři části dle věku dětí. Každá ze tří částí vždy obsahuje lidovou píseň a na ní navazující pohybové a taneční hry. Tance a taneční pohyby jsou vždy rozepsány do konkrétních taktů písně a často nechybí

<sup>118</sup> KULHÁNKOVÁ, Eva. *Taneční hry s písničkami: od 4 let do 9 let*. 2. vyd. Praha: Portál, 2013. s. 9. ISBN 978-80-262-0408-4.

ani schematické náčrtky tanečních kroků. V rámci výběru písni a pohybových her autorka vychází z dětské přirozenosti. To se projevuje tak, že se děti spontánně zapojují do rytmu hudby prostřednictvím pohybů celého těla a vyjadřují tak své emoce. Autorka také zdůrazňuje, že pohybová hra slouží ke koordinaci pohybu, překonání ostychu, posiluje sebevědomí, rozvíjí dětskou tvořivost a představivost, jelikož v sobě spojuje složku hudební, pohybovou i dramatickou (dítě v ní propojuje hudbu s pohybem a zpěvem). Taneční hry v knize vychází z lidových zvyků a tradic a „*lze je rozčlenit na a) hry pohybové, b) hry s říkadly, rozpočítadly, hádankami, popěvky a zpěvem, c) hry s přírodninami, d) písně, tance a hry obřadní a drobné dramatické útvary.*“<sup>119</sup>

Kniha je dle podtitulu určena dětem od 4 do 9 let, což se promítá i do rozčlenění knihy na tři části. První část je věnována dětem od tří (až čtyř) let, druhá část dětem od pěti let a třetí část dětem od šesti let. Toto věkové členění se také projevuje ve výběru konkrétních pohybových a tanečních her. Do oblasti určené tříletým dětem autorka zařadila zejména hry v kruhu s popěvkou a říkadly. Část určená dětem pětiletým je již o něco náročnější, děti se pohybují v tanečních formacích, kdy se seskupují do dvojic a jiných skupin, písně se pohybují v rozsahu kvinty. Třetí část knihy, která je určena pro děti šestileté zahrnuje hry nejsložitější, také se základy tanců (mazurka, polka, čtverylka), lidové písně jsou v rozsahu oktávy.

#### 4.1.9 Název titulu: Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání<sup>120</sup>

Tabulka 9: Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání

<b>Název publikace:</b>	<b>Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání</b>						
<b>Autor:</b>	Marie Lišková						
<b>Kritéria výběru:</b>							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano

<sup>119</sup> KULHÁNKOVÁ, 2013, s. 9.

<sup>120</sup> LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. 2. vyd. Praha: Dr. Josef Raabe, s.r.o., 2012. s. 1. ISBN 978-80-87553-65-7.

Autorkou knihy je Marie Lišková, která je významnou autorkou titulů z oblasti hudební metodiky a pedagogiky. M. Lišková píše knihy určené nejen pro předškolní vzdělávání, ale je známá také díky tvorbě učebnic hudební výchovy pro základní školy. „*Knihy – Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání – se snaží objasnit nové přístupy a souvislosti s RVP PV, a to aniž by byly opomíjeny základní principy hudebně-didaktických zásad. Zabývá se osvětlením koncepce RVP PV ve vztahu k hudebním aktivitám. Snaží se ujasnit, které z činností hudební výchovy přispívají k očekávaným výstupům té či oné oblasti RVP PV. Věnuje se konkrétním hudebním aktivitám a metodickým postupům odpovídajícím základním hudebním činnostem konaným dětmi v rámci předškolní výchovy.*“<sup>121</sup>

V knize je tedy patrné úzké propojení s RVP PV a jeho jednotlivými oblastmi. V první kapitole autorka srovnává tradiční a nové pojetí vedení hudebních aktivit v MŠ, kdy nové pojetí přináší sice větší volnost, ale zároveň klade větší důraz na kreativitu učitelů spolu se zachováním didaktických postupů hudební výchovy. Dále uvádí základní informace o RVP PV a jeho částech (oblastech). Pět oblastí RVP PV (Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost a Dítě a svět) je následně rozebráno z pohledu čtyř hudebních činností a jsou zde zařazeny také konkrétní aktivity spadající do jednotlivých druhů hudebních činností. Na úplném závěru knihy autorka ukazuje konkrétní možnosti propojení RVP PV s hudebními i mimohudebními činnostmi v podobě projektu, upozorňuje na možná rizika bránící k naplnění jednotlivých oblastí RVP PV a nezapomíná ani na následnou evaluaci a hodnocení prováděné činnosti. Ve zkratce vypisuje podmínky předškolního vzdělávání z RVP PV, které se podílí na průběhu a výsledku pedagogické činnosti (jde o věcné podmínky, psychosociální podmínky, organizaci aj.).

V dalších částech knihy jsou postupně rozebírány všechny čtyři hudební činnosti. První je zpěv. Tato část knihy se tedy zabývá činnostmi pěveckými. Kapitola je uvedena základní charakteristikou zpěvu a jeho hlavními funkcemi. Dále jsou popsány motivace, které lze využít při pěveckých činnostech. Autorka nezapomíná ani na zásady výběru vhodného písňového materiálu pro MŠ, které také doplňuje seznamem lidových písní vhodných pro zpěv v MŠ. Dále je zde uveden popis důležitých zásad při nácviu a zpěvu písní. Následují informace o rozsahu pěveckého hlasu dětí předškolního věku a správné zpěvní poloze hlasu. Dle Liškové je nedílnou součástí zpěvu také hlasová výchova, která v sobě zahrnuje zásady hlasové hygieny, zásady správného držení těla při zpěvu (tedy pěveckého

---

<sup>121</sup> LIŠKOVÁ, 2012, s. 1.

postoje) a postupy dechových, hlasových a artikulačních cvičení. V závěru kapitoly jsou uvedeny některé možnosti, jak doprovázet zpěv hudebními nástroji. Druhou z popisovaných činností je hudba v kontextu s pohybem, jedná se tedy o činnost hudebně-pohybovou. V úvodu této kapitoly autorka uvádí základní cíle hudebně-pohybové výchovy a dále vliv tohoto druhu výchovy na dítě. Nejprve se zmiňuje o zásadách správného držení těla a uvolňovacích cvicích jako nutného základu před nácvikem konkrétních pohybových prvků. Dále se též zmiňuje o příkladech pohybových her, chůzi, běhu a poskocích, hře na tělo a jejích podobách v návaznosti na vyjádření hudebního rytmu (rytmizace slov, sousloví, rytmické hry, rytmus, metrum, pulzace, ostinato aj.). Lišková se také zaměřuje na hudebněvyjadřovací prostředky (tempo, dynamika, melodie aj.), které ovlivňují pohyb, pohyb spojený s poslechem živé i reprodukované hudby či pohybovou improvizací. V závěru kapitoly uvádí 16 konkrétních příkladů lidových dětských tanečních her a poukazuje na některé možnosti pohybového ztvárnění písní. Třetí oblastí činností rozebranou v knize jsou činnosti instrumentální. V úvodu je popsáno působení těchto činností na dítě předškolního věku a také cíle instrumentálních činností, tedy cíle hry na nástroje Orffova instrumentáře. Autorka postupuje od různých forem seznámení dětí s hudebními nástroji (zvuky, hudební hry aj.) až k samotné hře na rytmické nástroje (deklamace slov a sousloví, rytmické hry, doprovod písní a říkadel, metrum, pulzace aj., celkem v 35 ukázkách) a melodické nástroje (melodizace slov a sousloví, melodické ostinato, melodický doprovod aj.). Následně popisuje jednotlivé rytmické a melodické nástroje a správnou hru na ně. Poslední čtvrtou oblastí hudebních činností, která je rozebírána v knize, je poslech spadající do činností poslechových. I zde je uveden krátký popis významu a přínosu těchto činností, kapitola pokračuje tématem přípravné fáze poslechu hudby (sluchová výchova – zdroj zvuku, hudební hádanky aj., tedy rozvoj sluchové analýzy) a problematikou poslechových činností v MŠ (živá či reprodukováná hudba, moderní či vážná, náročnost hudebních ukázek, co hledat v poslechových skladbách, jak vybírat hudební ukázky apod.). Nelze zapomenout na to, že jednotlivé kapitoly a hudební činnosti se vzájemně prolínají a nelze je striktně oddělit. Součástí knihy je také CD s notovými záznamy všech otištěných skladeb z publikace ve vhodném formátu pro tisk.

Knihy je určena pro děti předškolního věku, tedy děti 3-7leté. Tato věková rozdělení se promítají do témat jednotlivých kapitol, zejména pak do jednotlivých metodických postupů v rámci všech hudebních činností. Například v oblasti pěveckých činností jsou uvedeny

informace o rozsahu pěveckého hlasu dětí předškolního věku a jeho správné zpěvní poloze v jednotlivých věkových skupinách. Na ně navazuje seznam lidových písní uvedených podle jejich tónového rozsahu.

#### 4.1.10 Název titulu: Roční období v písničkách<sup>122</sup>

Tabulka 10: Roční období v písničkách

<b>Název publikace:</b>		<b>Roční období v písničkách</b>					
<b>Autor:</b>		Dagmar Pilařová, Romana Bláhová					
<b>Kritéria výběru:</b>							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ano	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ano

Autorkami knihy jsou „Dagmar Pilařová, která vystudovala filologii a pedagogiku, poté pracovala jako odpovědná redaktorka odborných publikací a nyní rozšířila svůj profesní zájem, zpočátku zaměřený zejména na problematiku předškolního vzdělávání, na celou oblast školství“<sup>123</sup> a Romana Bláhová. Jedná se o třetí knihu z ediční řady „Nebojme se pohybu“. Tato ediční řada zahrnuje tituly – „Hravé cvičení“, „Jóga“ a „Roční období v písničkách“.<sup>124</sup> Kniha „Roční období v písničkách“ obsahuje náměty z oblasti hudebně-pohybových činností rozdělených do čtyř oddílů podle ročních období.

Kniha má návaznost na RVP PV a jeho oblasti. Tato návaznost je patrná v úvodu každé kapitoly. Je zde metodický přehled, který vychází ze zákonitostí RVP PV a tvorby tematických celků (vzdělávací nabídky) v MŠ. Konkrétně každá tabulka obsahuje základní charakteristiku a záměr celku, dílčí vzdělávací cíle, délku realizace uvedených činností, věkové určení, popis, do které oblasti hudebních činností daný celek spadá a pomůcky.

Jak již bylo řečeno v úvodu, kniha je rozdělena do čtyř kapitol dle ročních období, řazených od začátku školního roku – Na louce a v lese (podzimní tematika), Už mrzne

<sup>122</sup> PILAŘOVÁ, Dagmar a Romana BLÁHOVÁ. *Roční období v písničkách: náměty na pohybové aktivity pro děti předškolního věku*. 1. vyd. Praha: Dr. Josef Raabe, s.r.o., 2012. Nebojme se pohybu. ISBN 978-80-87553-51-0.

<sup>123</sup> Lidé v Raabe. *Raabe.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.raabe.cz/kontakty/lide/mgr-dagmar-pilarova/>

<sup>124</sup> PILAŘOVÁ; BLÁHOVÁ, 2012, přebal knihy.



a sněží (zima), Hřej, sluníčko, hřej (jaro), Přišlo léto (letní tematika). Každá z kapitol vždy začíná popisem tematického celku a jeho další specifikací (Srov. předchozí odstavec). V rámci jednotlivých témat se opakovaně objevuje zpěv lidových písní (8x), říkadla (4x) a písní na texty českých básníků (19x), a to v kontextu s pohybem a případně i hrou na nástroje. Hlavní náplní knihy jsou tedy hudebně-pohybové činnosti, okrajově poté činnosti pěvecké a instrumentální. Všechny písně a říkadla (s notovým zápisem) jsou doplněna o hudebně-pohybové hry, pohybové chvílky, variace (taneční útvary) a tance, které jsou rozepsané do jednotlivých slok a taktů písně. Nechybí ani zápis hudebních doprovodů na nástroje Orffova instrumentáře či hra na tělo. V závěru každé kapitoly je v bodech vypsáno, čemu se dítě učí uvedenými hudebně-pohybovými činnostmi a jsou zde také odkazy na vhodnou literaturu a CD k danému tématu.

Tato publikace je určena dětem předškolního věku. U všech čtyř kapitol (tematických celků) je uvedeno, že činnosti jsou vhodné pro všechny věkové skupiny a můžeme je upravit podle individuálních schopností dětí. Autorky tedy nepřirazují hudební aktivity ke konkrétnímu věku dětí. Písně v knize jsou v rozsahu kvinty až oktávy mezi tóny c1 až c2. Nachází se v tóninách C, D a F dur. Písně jsou tedy svým rozsahem vhodné spíše pro děti 4leté a starší. Pro děti tříleté jsou z knihy vhodná spíše rytmizovaná lidová říkadla. Hudebně-pohybové hry jsou vhodné pro všechny věkové skupiny. Jednotlivé pohybové doprovody písní jsou také vhodné pro všechny věkové skupiny. Postupujeme od provádění malého počtu nejjednodušších pohybů (maximálně na 1 sloku písně) u dětí 3letých, přes složitější pohyb, který můžeme vícekrát změnit (opět v 1 sloce písně) u dětí 4-5letých, až k nejsložitějším a nejčastěji měněným tanečním pohybům (ve 2 slokách) u dětí 6 až 7letých.

#### 4.1.11 Název titulu: Hrajeme si a zpíváme pro radost<sup>125</sup>

Tabulka 11: Hrajeme si a zpíváme pro radost

Název publikace:	Hrajeme si a zpíváme pro radost						
Autor:	Jan Zíma						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ne	ne	ne	ano

Autorem „Hrajeme a zpíváme si pro radost“ je „Jan Zíma, který dříve působil jako klarinetista u Ústřední hudby ČS armády a poté se stal dirigentem posádkové hudby. Vystudoval kompozici a teorii hudby. Komponuje skladby malých forem (například pochody, milostné písně či ukolébavky), píše dětskou poezii a zhudebňuje ji.“<sup>126</sup> Tento titul zahrnuje 25 zhudebněných básniček, které přinášejí dětem poučení o běžných situacích a jevech ze života a společnosti.

Tento titul nemá přímou návaznost na RVP PV a jeho části.

Obsah je rozčleněn na pět dílů – Jezdíme si sem a tam (dopravní prostředky), Co vidíme ve městě, Proměnlivé počasí, Z přírody (rostliny a stromy), Věci kolem nás (věci denní potřeby) –, kde každý díl obsahuje pět písní. Každá z písní je vždy zapsána v notách, je obohacena o ilustraci v návaznosti na děj písně a je také doplněna o několik otázek k zamyšlení se nad tématem písně spolu s dětmi. Písně z knihy je možné zpívat s učitelovým doprovodem na nástroj (zápis not s akordy) nebo s přiloženým CD. CD obsahuje vždy dvě verze písně, první nazpívanou sólisty dětského pěveckého sboru a druhou karaoke verzi. Titul je tedy zaměřen pouze na oblast pěveckých činností.

Co se týká věkového doporučení, kniha je určena předškolákům a žákům 1. stupně ZŠ. Písně jsou umístěny ve vhodných tóninách pro dětský hlas (F, Es, G, D dur) avšak všechny se nacházejí v rozsahu oktávy, často také pod tónem c1 a nad tónem c2. Proto jsou dle mého názoru vhodné až pro děti 6-7leté či starší děti na 1. stupni ZŠ.

<sup>125</sup> ZÍMA, Jan. *Hrajeme si a zpíváme pro radost*. 1. vyd. Brno: Edika, 2013. ISBN 978-80-266-0207-1.

<sup>126</sup> Tamtéž, s. 54.

#### 4.1.12 Název titulu: *Písniček*<sup>127</sup> a *Písniček II.*<sup>128</sup>

Tabulka 12: *Písniček*

Název publikace:	Písniček						
Autor:	Marie Kružíková						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano

Tabulka 13: *Písniček II.*

Název publikace:	Písniček II.						
Autor:	Marie Kružíková						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano

Autorkou hudby a textů písní v knihách „Písniček“ a „Písniček II.“ je Marie Kružíková, která se věnuje tvorbě autorských písní pro děti předškolního věku.<sup>129</sup> Jedná se o zpěvníky s písněmi a jejich notovým zápisem. Tyto „zpěvníky“ jsou hodnoceny společně, neboť se jedná o dvě na sebe navazující publikace od stejné autorky, které obsahují sice písně různých námětů avšak uvedených ve stejné formě, tedy ve formě zpěvníků.

Ani jedna z publikací se podrobněji nezabývá RVP PV a jeho oblastmi.

Jak již bylo řečeno v úvodu, „Písniček“ a „Písniček II.“ jsou zpěvníky a zasahují tedy pouze do oblasti pěveckým činností. „Písniček“ je rozdělen na tři větší celky – Od léta do léta (písně s tematikou ročních období), Kamarádi zvířátka a Zlobidla (písně o pohádkových bytostech, lidských vlastnostech a písně s poučením). Autorka v této

<sup>127</sup> KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček*. Stařeč: INFRA, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-86666-35-8.

<sup>128</sup> KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček II.* Stařeč: INFRA, s.r.o., 2010. ISBN 978-80-86666-33-4.

<sup>129</sup> V roce 2015 vydala již třetí vydání svých autorských písní s názvem „Písniček III.: Zpíváme si celý rok“

publikaci také odkazuje na konkrétní příspěvky v KAFOMETU<sup>130</sup> pro MŠ, kde je zpracovaná další metodika k některým z písní. „Písniček II.“ obsahuje (stejně jako Písniček) kolem 50 písní, které už tentokrát nejsou rozděleny do větších celků. Objevují se zde například písně s tématem ročních období, počasí, zvířat, svátků a zvyků, cizích krajů a kultur atd.

V žádné ze dvou publikací není uvedeno, pro jaký věk dítěte jsou písně vhodné. Všechny písně jsou v tóninách F a C dur (1 píseň je v D dur) a obsahují pouze základní akordy uvedených tónin (jsou tedy snadno hratelny). Celkově se písňový rozsah nachází mezi tóny g – c2. Tónový rozsah pod c1 je již nevhodný pro zpěv dětí v MŠ. Zbylé písně mezi tónovým rozsahem c1 – c2 jsou však vhodné pro všechny věkové skupiny, neboť jsou zde písně v rozsahu tercie a kvarty pro tříleté děti, v rozsahu kvinty až sexty pro děti čtyř až pětileté a písně v rozsahu oktávy pro děti 6-7leté.

#### 4.1.13 Název titulu: Učíme se poslouchat<sup>131</sup>

Tabulka 14: Učíme se poslouchat

<b>Název publikace:</b>	Učíme se poslouchat						
<b>Autor:</b>	Vlasta Beilová, Martin Vožar						
<b>Kritéria výběru:</b>							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
<b>ne</b>	<b>ne</b>	ano	<b>ne</b>	<b>ne</b>	ano	ano	ano

Autory publikace jsou Vlasta Beilová a Martin Vožar, který je autorem mnoha pracovních sešitů hudební nauky nejen pro MŠ, ale také pro Základní umělecké školy. A dále je tvůrcem titulů s jednoduchými klavírními skladbami určenými pro mladší žáky ZUŠ. Ilustracemi knihu doplnila Vlasta Pospíšilová, která je známou scénáristkou a animátorkou. Vystudovala loutkářství a scénické výtvarnictví a je také režisérkou známého seriálu

<sup>130</sup> KAFOMET je zkratkou pro Katalog forem a metod práce

<sup>131</sup> BEILOVÁ, Vlasta a Martin VOŽAR. *Učíme se poslouchat: pracovní sešit 1*. Praha: Talacko editions, 2010. ISBN 979-0-706533-37-7.

pro děti „Broučci“.<sup>132</sup> Publikace „Učíme se poslouchat“ seznamuje děti, skrze pracovní sešit, s hudebními i nehupebními zvuky a jejich vlastnostmi.

Není zde patrné žádné propojení s RVP PV a jeho částmi.

Jak již bylo uvedeno tato publikace má formu pracovního sešitu, který dětem zábavným způsobem ukazuje, kdo/co všechno může vydávat zvuk, na jaké zvuky se můžeme zaměřit a co u nich můžeme rozlišovat. Děti například nejprve určují, co vydává zvuk, poznávají a následně rozlišují krátké a dlouhé, vysoké a hluboké, silné a slabé zvuky nebo rozeznávají tón od zvuku, a to vše prostřednictvím vybarvování obrázků, které jsou doplněny o krátké básničky. Jednotlivé úkoly na sebe navazují a postupně se zvyšuje úroveň jejich obtížnosti. Úkoly také průběžně ověřují, zda děti vše dobře pochopily. Tuto publikaci bych kvůli její náplni zařadila do oblasti poslechových činností.

Tento pracovní sešit je vhodný pro děti všech věkových skupin v MŠ, díky zábavné formě vybarvování jednotlivých zde uvedených obrázků. Jde o to, jakým způsobem budou učitelé pracovat s jeho obsahem. U dětí tříletých lze jednotlivá cvičení propojovat s reálnými zvuky a pracovat pouze s největšími kontrasty. Je vhodné prozatím nezařazovat složitější cvičení, která jsou uvedena na konci pracovního sešitu. Naopak u dětí nejstarších (6 až 7letých) již lze zkoušet vyplňovat jednotlivá cvičení pouze na základě hudební paměti (tedy bez přímého působení zvukového podnětu). Je též možné zařadit i složitější cvičení, která v sobě současně propojují více vlastností zvuků a tónů.

#### 4.1.14 Název titulu: Veselé písničky pro kluky a holčičky<sup>133</sup>

Tabulka 15: Veselé písničky pro kluky a holčičky

Název publikace:	Veselé písničky pro kluky a holčičky						
Autor:	Michaela Růžičková						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano

<sup>132</sup> Tvůrci- Vlasta Pospíšilová. ČSFD.cz [online]. 2001-2015 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/3960-vlasta-pospisilova/>

<sup>133</sup> RŮŽIČKOVÁ, Míša. Zpěvník: veselé písničky pro kluky a holčičky. 1. vyd. Cheb: G W, 2014. ISBN 979-0706509-92-1.

Autorkou zpěvníku „Veselé písničky pro kluky a holčičky“ je Michaela Růžičková, textařka a písničkářka, která již vydala několik CD a DVD, která vedou děti k pohybu. Je známá díky svým vystoupením po celé ČR i účinkování v televizních pořadech pro děti.<sup>134</sup> Kniha je souborem (převážně) autorských textů a písniček M. Růžičkové, které napsala za posledních deset let.

V této knize není patrné žádné propojení s RVP PV a jeho částmi.

Jelikož se jedná o zpěvník, jeho obsah (písňe a jejich zpívání) spadá do oblasti pěveckých činností. Zpěvník obsahuje přes 70 písniček s rozmanitými náměty, které vychází ze situací, se kterými se děti setkávají a které je zajímají a také ze světa fantazie (například zvířata, pohádkové postavy, cizí kraje, mezilidské vztahy, počasí a roční období, povolání atd.). Písničky jsou buď rozepsány včetně doprovodu do not, nebo jsou doplněny o akordické značky. V závěru knihy autorka odkazuje na vlastní vydaná CD a DVD, která obsahují písničky z tohoto zpěvníku.

Zpěvník je určen dětem od 2 do 10 let. Písňe jsou v tóninách C, G, A, E či F dur. Tónový rozsah je různý (od kvarty až po oktávu), je tedy na učiteli v MŠ, aby vybral vhodnou píseň (v odpovídající rozsahu) pro určenou věkovou skupinu. Dle mého názoru je zde mnoho písni, které nejsou svojí polohou vhodné pro děti v MŠ. Písňe se často nacházejí pod tónem c1, což by mohlo vést děti k strhávání hlasu do nižších poloh a tzv. „bručounství“<sup>135</sup>.

#### **4.1.15 Název titulu: Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato<sup>136</sup>**

*Tabulka 16: Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato*

<b>Název publikace:</b>	<b>Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato</b>
<b>Autor:</b>	Stanislava Juřinová

<sup>134</sup> RŮŽIČKOVÁ, 2014, přebal knihy.

<sup>135</sup> „Bručounství“ vzniká následkem častého používání hrudního rejstříku při mluvení a vynechávání zpěvu, díky kterému se procvičují vyšší hlasové polohy (tedy hlavový rejstřík). Dalším negativním jevem je také strhávání zpěvu do nižších poloh, než je přirozená poloha hlasu dítěte (využívání hrudního rejstříku na úkor rejstříku hlavového). Dochází tak k nerovnováze mezi oběma rejstříky, a pokud nedojde k časné nápravě a propojení těchto rejstříků hlasu, dítě následně nemůže zpívat vyšší tóny a „bručí“. (TICHÁ, 2014, s. 13)

<sup>136</sup> JUŘINOVÁ, Stanislava. *Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato: písničky, radičky, říkanky, básničky s pohybem a pohybové hry*. 1. vyd. Kroměříž: Přikrylová Milada Plus s.r.o., 2011, Barevné kamínky. ISBN 978-80-87165-44-7.

Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ano	ano	ne	ne	ano	ano	ano	ano

Autorkou publikace je Stanislava Juřinová, učitelka mateřské školy, která vytvořila publikaci plnou hudebních námětů pro využití v MŠ.

Obsah této publikace v sobě propojuje učivo ve vzdělávacích oblastech RVP PV s možnostmi zařazení do tematických celků a projektů předškolního vzdělávání.<sup>137</sup> U každé kapitoly jsou uvedena témata, která lze sledovat, dále rozvíjet a propojovat s pěti oblastmi RVP PV.

Kniha obsahuje 22 kapitol, které jsou obdobně strukturovány. Vždy začínají úvodní písničkou (celkem je jich v knize 22 a jsou zapsány v notách), která vždy nese určité téma, které je shodné pro celou kapitolu. Dále je uveden návrh autorky, do jakého vzdělávacího projektu lze celé téma kapitoly zařadit a průvodní text, který nabízí nápady, otázky a náměty k zamyšlení či vstupní motivace. Také jsou zde vypsány další aktivity (básničky s pohybem a pohybové hry), kterými lze navázat na úvodní píseň. Písňe zde uvedené pokrývají širokou oblast dětského zájmu (témata – zvířata, roční doby, počasí, zvyky, pohádky, sebeobsluha, rodina, lidské vlastnosti, ale také například ochrana životního prostředí aj.). Lze říci, že obsah knihy je zaměřen především na oblast pěveckých a hudebně-pohybových činností. Každá kapitola je navíc doplněna velmi pěknými dětskými kresbami. V závěru knihy autorka uvádí přehled použitých akordických značek spolu s nákresem, jak je hrát na klavír či klávesy.

Kniha je podkladem pro tvořivou pedagogickou práci v MŠ. U jednotlivých aktivit není uvedeno konkrétní přiřazení k jednotlivým věkovým skupinám dětí. Písňe jsou dobře hratelné (C, G, D, F dur), nejčastěji se pohybují v rozsahu sexty (mezi tóny c1 – a1) a tedy svým rozsahem vhodné pro zpěv předškolních dětí (3-7let).

<sup>137</sup> JUŘINOVÁ, 2011, přebal knihy.

#### 4.1.16 Název titulu: Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími<sup>138</sup>

Tabulka 17: Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími

Název publikace:	Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími						
Autor:	Alena Tichá, Milena Raková						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ano	ano	ano	ano	ano	ano

Autorkami knihy jsou Alena Tichá (Srov. kapitola 4.1.5) a Milena Raková, dříve učitelka MŠ a taneční pedagožka na ZUŠ, která vystudovala muzikoterapii a nyní je muzikoterapeutkou v kojeneckém ústavu a ve Fondu ohrožených dětí. Vede hudebně-pohybovou výchovu pro děti předškolního věku a je lektorkou seminářů pro rodiče a učitele MŠ.<sup>139</sup> Kniha je souborem plným inspirace, který nabízí mnoho písniček s návazností na další hudební i nehudební činnosti a náměty.

V knize není patrná přímá návaznost na RVP PV a jeho části.

V úvodu knihy autorky zdůrazňují, abychom se nebáli zpívat si s dětmi, abychom je neomezovali v jejich pěveckých a hudebních experimentech, abychom propojovali zpěv s dalšími hudebními i nehudebními činnostmi a také abychom si začali uvědomovat a vnímat zvuky, které jsou všude kolem nás, naučili se naslouchat sami sobě i druhým. Dále uvádí konkrétní doporučení a návody, jakým způsobem s dětmi provádět hudební výchovu, na co si dávat pozor a jak zlepšit zpěv dětí (deset bodů s odkazy na konkrétní cvičení v následující kapitole). První oddíl knihy je věnován 26 hrám s hlasem, tedy konkrétním hlasovým, dechovým a artikulačním cvičením. Tento oddíl spadá do oblasti pěveckých činností. Druhý oddíl (hlavní část knihy) obsahuje 70 písniček (rozdělených podle čtyř ročních období) a k nim náležející činnosti. Hudbu k většině písní vytvořila M. Raková. Veškeré písně z knihy jsou navíc nahrány dětskými a dospělými interprety na přiloženém CD. Tento druhý oddíl v sobě propojuje všechny čtyři hudební činnosti. Každá kapitola vždy obsahuje píseň (s notovým zápisem), informaci o tom, co se dítě písni

<sup>138</sup> TICHÁ, Alena a MILENA RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. 3. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-802-6206-293.

<sup>139</sup> Tamtéž, přebal knihy.



naučí (z oblasti hudební i nehudební) a navazující hudební i mimohudební (zejména výtvarné) aktivity. Nejvíce jsou zde zastoupeny pěvecké činnosti (veškeré písně z knihy, náměty na hlasová, artikulační a dechová cvičení aj.), dále pak činnosti instrumentální (hra na tělo, rytmizace, hra na Orffovy nástroje atd.), hudebně-pohybové činnosti (doprovodný pohyb, pohybové vyjádření hudebních kontrastů aj.) a částečně také činnosti poslechové (například poslech s kresbou, malbou, pohybovým vyjádřením aj.).

Kniha je určena dětem od narození do osmi let. U každého oddílu i kapitoly („Hry s hlasem“, „Písničky a činnosti s nimi“) autorky uvádí konkrétní věkové určení. Náročnost jednotlivých činností je tedy označena symbolem (například 2+, 5+ aj.) vyjadřujícím od jakého věku dítěte lze připravené činnosti využívat.

#### 4.1.17 Název titulu: **Zpíváme a tvoříme s malými**<sup>140</sup>

Tabulka 18: *Zpíváme a tvoříme s malými*

<b>Název publikace:</b>	<b>Zpíváme a tvoříme s malými</b>						
<b>Autor:</b>	Milena Raková, Ljuba Štíplová, Alena Tichá						
<b>Kritéria výběru:</b>							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
<b>ne</b>	ano	ano	ano	ano	<b>ne</b>	ano	ano

Autorkami této publikace je Milena Raková (Srov. kapitola 4.1.16), která je autorkou hudby a také některých textů písní, Ljuba Štíplová, autorka mnoha textů v knize, která byla známou autorkou knížek pro děti a scénáristkou, psala také scénáře k večerníčkům a vytvářela scénáře pro časopis Čtyřlístek a Alena Tichá (Srov. kapitola 4.1.5), která po hlasové stránce připravovala interprety, kteří zpívají na přiloženém CD.<sup>141</sup> Tato publikace slouží jako inspirace plná písní, která je obohacena i o další hudební i mimohudební náměty a hry.

<sup>140</sup> RAKOVÁ, Milena, LJUBA ŠTÍPLOVÁ a ALENA TICHÁ. *Zpíváme a tvoříme s malými*. Brno: Edika, 2012. s. 137. ISBN 978-80-266-0067-1.

<sup>141</sup> Tamtéž, s. 137.

Tato publikace se v rámci svého obsahu konkrétněji nezabývá RVP PV a jeho pěti oblastmi.

Vstupní kapitoly této knihy se zaměřují na 1) hudební tvořivost a vhodné tvořivé aktivity pro děti (například rytmická a melodická ozvěna, deklamace slov, hudební motiv, perioda<sup>142</sup>, základní hudební forma atd.), 2) tvorbu jednoduchého doprovodu písní (seznámení s hudebními nástroji, tempo a síla zvuku, rytmus, metrum, pulzace, pentatonika, technika hry na nástroje aj.), 3) tvorbu melodie (hry s hlasem, hlasová cvičení pro zpřesnění intonace aj.). Následuje metodická část, která obsahuje 50 písní rozdělených do několika oblastí dle témat (zvířátka, čím voní hlína, ukolébavky, pohádky a hádanky, koledy, zima, jaro, abeceda). Každá píseň je vždy doplněna o notový zápis, cíl (co se dítě tematickými aktivitami učí) a další hudební i mimohudební náměty (výtvarné činnosti, náměty pro rozhovor s dětmi atd.). Obsah knihy opět zasahuje do oblasti všech čtyř hudebních činností. Z pěveckých činností je to například samotný zpěv písní či různá hlasová cvičení, z činností instrumentálních je to například rytmizace – hrou na tělo, na nástroje Orffova instrumentáře aj. Činnosti hudebně-pohybové jsou zastoupeny pohybem a základy tanečních variací, poslechové činnosti jsou zařazeny okrajově například v podobě poslechu ve spojitosti s vyjádřením jeho hudebního obsahu gesty aj. Součástí knihy jsou také dvě CD. První CD obsahuje písně z knihy nazpívané dospělými a dětskými interprety, na druhém CD jsou hudební doprovody k písním.

Obsah knihy je věnován dětem předškolního a mladšího školního věku od 5 do 9let. Toto věkové členění není v knize nijak podrobněji rozebíráno v rámci konkrétních písní a aktivit. Jednotlivé písně jsou nejčastěji uváděny v rozsahu oktávy, někdy se nachází pod tónem c1 a nad tónem c2. Tato sbírka obsahuje písně, které se hodí spíše pro děti 5 až 9leté, neboť jsou zde často zařazovány pomlky, složitější rytmy (s notami osminovými, čtvrtovými s tečkou apod.) a někdy také pro děti v MŠ náročnější  $\frac{3}{4}$  takt.

---

<sup>142</sup> „Hudební perioda je ve své podstatě hra na otázku a odpověď – dospělý se ptá a dítě odpovídá, tvoří ji předvětí (věta neukončená) a závětí (věta ukončená).“ (RAKOVÁ; ŠTÍPLOVÁ; TICHÁ, 2012, s. 11.)

#### 4.1.18 Název titulu: Veselé písničky o zvířátkách<sup>143</sup>

Tabulka 19: Veselé písničky o zvířátkách

Název publikace:	Veselé písničky o zvířátkách						
Autor:	Jan Zíma						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano

Autorem knihy „Veselé písničky o zvířátkách“ je Jan Zíma (Srov. kapitola 4.1.11). Kniha nabízí 22 autorských písniček o zvířátkách, které nás zábavnou formou seznamují s domácími, lesními, vodními, polními i dalšími exotickými zvířaty a jejich způsobem života.

Kniha nemá přímou návaznost na RVP PV a jeho části.

Obsah knihy spadá do oblasti pěveckých činností, neboť se jedná o zpěvník s písněmi s notovým zápisem a zvukovou nahrávkou s jejich zněním. Písně na příloženém CD jsou nahrány ve dvou verzích, první je nazpívána sólisty dětského sboru, druhá je karaoke verze.

Kniha je určena dětem od pěti let. Všechny písně zde uvedené se nachází v dobře hratelých tóninách (C, G, D, F, B, Es dur), pohybují se v rozsahu kvinty až oktávy. Vybrané písně z této knihy respektují polohu dětského hlasu i jeho rozsah v kontextu s věkem dětí 5letých a starších. Z tohoto hlediska se jedná o vhodné písně pro zde uvedený věk dětí v MŠ. Naopak nazpívání písní na příloženém CD (a notový zápis) v dvojhlase (pro předškolní děti příliš složité a matoucí) je vhodné nahradit doprovodem na klavír v jednodušší úpravě učitele a z příloženého CD využívat pouze karaoke verze písní.

<sup>143</sup> ZÍMA, Jan. *Veselé písničky o zvířátkách*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-802-5317-976.

#### 4.1.19 Název titulu: Veselý den<sup>144</sup>

Tabulka 20: Veselý den

Název publikace:	Veselý den						
Autor:	Aleš Kánský						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ne	ne	ano	ano

Autorem knihy „Veselý den“ je Aleš Kánský, který je nejen autorem říkanek a písniček v knize (kdy tyto písničky také sám nazpíval na přiložené CD), ale také ilustrátorem. A. Kánský také pořádá interaktivní hudebně-divadelní představení pro MŠ a tvořivé kurzy pro děti, jejichž výstupem je divadelní představení, ve kterém si samy zahrají.<sup>145</sup> Kniha „Veselý den“ obsahuje pohádky, říkanky a písničky, které lze využít při práci v MŠ.<sup>146</sup>

#### V knize není patrná návaznost na RVP PV a jeho pět oblastí.

Kniha je rozdělena na devět kapitol (Až budeme velcí, Na hřišti, Z kuchyně, O barvách, O zvířátkách, Roční období, O cestování, O povídání a Na dobrou noc), které svým námětem pokrývají širokou škálu témat inspirovaných dětmi a jejich vnímáním okolního světa. Každá kapitola vždy začíná pohádkou, která je doplněna o básničky (celkem 35x v celé knize) a písničky (celkem 9x v celé knize). Každá písnička obsahuje zápis akordických značek a je také nahrána na přiloženém CD. Písňe na CD nazpíval A. Kánský, M. Pop a E. Kánská. Tuto knihu lze zařadit do oblasti pěveckých činností, neboť jsou zde písňe určené pro zpěv dětí. Volbou temp a složitějším frázováním jsou však některé písňe vhodné spíše k poslechu dětmi či k hudebnímu doprovodu tance a pohybu.

Na přebalu knihy je uvedeno, že je vhodná pro děti od 4let, toto věkové určení již není v obsahu knihy blíže rozebíráno. Uvedené písňe jsou dětem tematicky blízké, ale jejich už zmiňovaná komplikovanost je předurčuje až ke zpěvu dětí v předškolním věku (6-7letí).

<sup>144</sup> KÁNSKÝ, Aleš. *Veselý den: pohádky, říkanky, písničky pro kluky a holčičky*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2013. ISBN 978-802-5317-495.

<sup>145</sup> Kdo jsme. *Veselý den* [online]. 2013 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.veselyden.cz/>

<sup>146</sup> V roce 2014 také vyšlo CD „Veselý den“ (i se zpěvníkem s akordy), které obsahuje nové povídky a písničky namluvené a nazpívané známými osobnostmi (J. Lábusem, L. Vondráčkovou, M. Dlouhým a dalšími).

Jednotlivé písně lze však ke zpěvu mladších dětí individuálně upravit a zjednodušit (zpomalit tempo, zkrátit text, zjednodušit akordický doprovod písně aj.), či jak již bylo uvedeno využít k poslechu či k hudebnímu doprovodu tance a pohybu.

#### 4.1.20 Název titulu: Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima<sup>147</sup>

Tabulka 21: Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima

Název publikace:	Jaro, léto, podzim zima – s touto knížkou rok je prima						
Autor:	Michaela Klimková						
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
<b>ne</b>	ano	<b>ne</b>	<b>ne</b>	ano	ano	ano	ano

Autorkou knihy, ve které najdeme velké množství písniček, říkadel, básniček, hádanek, pohádek, výtvarných a dalších tvořivých činností je Michaela Klimková. Jde o knihu s nápady a návody, které lze využít při práci s dětmi předškolního a mladšího školního věku.

Autorka v knize žádným způsobem nenavazuje na RVP PV a jeho pět oblastí.

Obsah knihy je rozdělen do čtyř větších celků podle ročních období (jaro, léto, podzim, zima). Každý celek obsahuje úvodní motivační slovo autorky, dále písničky (celkem 62 lidových i autorských), básničky (12x) a říkanky s pohybem (89x), hádanky (14x), výtvarné náměty (návody jsou podrobně rozepsány na konci knihy) a je zde i několik krátkých pohádek. Náměty v knize jsou hudební i nehudební. Hudební aktivity spadají do oblastí pěveckých činností a činností hudebně-pohybových (říkanky, básničky a písničky s pohybem). Písničky z knihy jsou často zapsány jen ve formě textu (u lidových písní je hudební doprovod známý, autorské texty je nutné doplnit o vlastní jednoduchý hudební doprovod).

<sup>147</sup> KLIMKOVÁ, Michaela. *Jaro, léto, podzim, zima - s touto knížkou rok je prima: písničky, říkadla, hádanky, pohybové hry, výtvarné náměty, pohádky*. 2., upr. vyd. Kremlín: Powerfield, 2013. ISBN 978-80-260-4058-3.

Kniha je vhodná pro děti od narození do 9 let. Toto věkové členění není u jednotlivých aktivit a činností v knize blíže rozebíráno. Vzhledem k tomu, že u písni je uveden pouze text, je na pedagogovi, aby vytvořil vhodný doprovod ve vyhovující tónině a rozsahu pro různé věkové skupiny dětí v MŠ.

#### 4.1.21 Název titulu: Těšíme se do školky<sup>148</sup>

Tabulka 22: Těšíme se do školky

Název publikace:		Těšíme se do školky					
Autor:		Ladislava Horová					
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ano	ano	ne	ano	ano	ano	ano	ano

Autorkou knihy je L. Horová (Srov. kapitola 4.1.3). „Kniha navazuje na oblíbenou předchozí publikaci autorky „Ve školce je bezva“ a předkládá další soubor aktivit, říkadel, pohybových a jiných her, dramatizací hádanek a úkolů a poskytuje inspiraci v průběhu celého roku.“<sup>149</sup>

Obsah knihy není blíže rozebírán s pohledu RVP PV a jeho částí. Na přebalu knihy je však uvedeno, že autorka při výběru a zpracování témat zohledňovala RVP PV.

Kniha je rozdělena do 12 kapitol podle jednotlivých měsíců v roce (každá kapitola je rozdělena na 2–4 menší podkapitoly v tematické návaznosti k danému měsíci v roce). Jednotlivé kapitoly obsahují mnoho inspirací z oblasti hudební i mimohudební. Z hudebních činností jsou zahrnuty činnosti pěvecké, a to konkrétně v podobě melodizace říkanek s použitím nápěvů známých lidových či jiných autorských písni (celkem 38x), dále činnosti instrumentální, v rytimizaci slov, sousloví a celých říkanek prováděných hrou na tělo či hrou na Orffovy nástroje (41x) a činnosti hudebně-pohybové v podobě tanečních pohybů, pohybových improvizací s říkankou a písni a dalších hudebně-pohybových her (okolo 60 ti). Z mimohudebních činností jsou v knize uvedeny například výtvarné náměty

<sup>148</sup> HOROVÁ, Ladislava. *Těšíme se do školky*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0506-7.

<sup>149</sup> Tamtéž, přebal knihy.

a grafomotorické cviky s říkankou (40x), dramatizace (41x), náměty z oblasti předmatematických dovedností (3x), jazykové náměty, tedy hádanky a křížovky (15x) aj.

Kniha je určena dětem předškolního věku, u aktivit autorka neuvádí konkrétnější věkové určení pro jednotlivé věkové skupiny. Náměty v knize jsou velmi univerzální, a proto je lze, prostřednictvím zvolení různého stupně obtížnosti, dobře přizpůsobit všem věkovým skupinám v MŠ.

#### 4.1.22 Tituly s lidovými písněmi

Tabulka 23: 7 titulů s lidovými písněmi

Název publikace:		7 titulů s lidovými písněmi					
Autoři:		Různí					
Kritéria výběru:							
RVP PV	Hudební činnosti:				Věk dětí:		
	pěvecké	poslechové	instrumentální	hudebně-pohybové	tříletí	čtyř-pětiletí	šesti-sedmiletí
ne	ano	ne	ne	ne	ano	ano	ano

Jak již bylo řečeno v úvodu kapitoly 4, kapitola s názvem „Lidové písně“ nebude věnována pouze jednomu hudebnímu titulu, jako tomu bylo doposud, ale soubornému hodnocení 7 publikací – 7 zpěvníků, které vyšly po roce 2010 a jejichž obsahem jsou pouze lidové písně.<sup>150</sup> Publikace, obsahující lidové písně, jsou nejvíce vydávány ve formě klasických zpěvníků, v nichž každý autor (tvůrce ilustrací či autor, který lidové písně vybral a lehce upravil) uvádí některé z nejznámějších českých a moravských lidových písní.

Obsah ani jedné z titulů knih s lidovými písněmi není blíže propojen s RVP PV a jeho částmi.

Písně jsou zapsány v notách a často jsou doplněny mnoha ilustracemi, aby zaujaly děti předškolního věku. Jedná se o zpěvníky, veškeré aktivity zde uvedené se tak zákonitě týkají kategorie pěveckých činností. Z konkrétních titulů jsou to například „Písničky pro nejmenší“<sup>151</sup> od Josefa Krčka (22 písní, Adámku náš, Běží liška k Táboru, Červená,

<sup>150</sup> Titulů, jež obsahují lidové písně, vyšlo po roce 2010 více. V jednotlivých knihách se však stále opakují tytéž lidové písně, z tohoto důvodu je zde uveden výběr některých publikací.

<sup>151</sup> KRČEK, Josef. *Písničky pro nejmenší*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2010. ISBN 978-80-00-01969-7.

modrá fiala, Já mám koně, Kočka leze dírou, Ovčáci, čtveráci, Pec nám spadla a další) a „Můj první zpěvník – Běží liška k Táboru“<sup>152</sup> (13 písní, Kočka leze dírou, Prší, prší, jen se leje, Pásla ovečky, Když jsem já sloužil aj.). Tento titul navíc obsahuje CD s nahrávkami písní ve třech verzích (naspívaná, karaoke, pomocný zpěv), noty písní a tematické omalovánky ve verzi pro tisk. Dalšími zpěvníky jsou „Písničky pro malé zpěváčky s omalovánkami“<sup>153</sup> od Zdeňka Krále (16 písní, Okolo Třeboně, Malička su, Halí, belí a mnohé další, součástí titulu jsou také omalovánky a CD s hudebním doprovodem) a „Velká kniha lidových písniček a říkadel“<sup>154</sup> od Josefa Lady (lidové písničky, říkanky, rozpočítadla či hádanky doplněné ilustracemi J. Lady). Existuje i několik titulů s lidovými písněmi ve formě leporela, jejichž součástí jsou navíc i malé klávesy/piánko, na nichž si lze zahrát uvedené lidové písně (noty v notovém zápisu jsou označeny barvami, které odpovídají barevnému označení u každé klávesy, rozsah g – f2). Takovými tituly jsou například „Lidové písničky s piánkem“<sup>155</sup> od Josefa Lady (12 nejznámějších lidových písniček) či „Hrajeme si a zpíváme písničky o zvířátkách“<sup>156</sup> od Drahošlava Lysáka (9 písní, Pásla ovečky, Utíkej, Káčo, utíkej, Když jsem husy pásala aj.). Mezi uváděným výběrem s tituly s lidovými písněmi vyniká publikace „Lidové písničky a hry s nimi“<sup>157</sup> od Zdeňka Šimanovského (Srov. kapitola 4.1.6) a Aleny Tiché (Srov. kapitola 4.1.5). Ta se od běžných zpěvníků odlišuje zejména uváděním možných způsobů práce s materiálem lidových písní. Z uvedeného výčtu zpěvníků se jedná asi o nejobsáhlejší publikaci s lidovými písněmi, navíc doplněnou o komentáře k jednotlivým písním. Obsahuje přes 100 (známých i méně známých) lidových písní v kombinaci se stručným zachycením děje písňového textu a zobecněním obsahu písně pro lepší propojení se zážitky dětí. Dále náměty na hry (zejména hry pohybové) a odkazy na nahrávku „Lidové písničky s doprovody“ (není součástí knihy, lze si dokoupit – jsou zde vždy dvě verze písně, naspívaná a samotný hudební doprovod). Úvod knihy je navíc doplněn o charakteristiku dítěte předškolního věku a o možnosti nápravy nezpěvnosti, tedy

---

<sup>152</sup> *Můj první zpěvník- Běží liška k Táboru: Mámo, táto, nauč mě zpívat.* Praha: Popron, 2012. EAN 8590442052214.

<sup>153</sup> KRÁL, Zdeněk. *Písničky pro malé zpěváčky s omalovánkami.* Brno: Edika, 2012. ISBN 978-80-251-3631-7.

<sup>154</sup> LADA, Josef. *Velká kniha lidových písniček a říkadel.* 1. vyd. Praha: Fragment, 2014. Josef Lada dětem. ISBN 978-80-253-2300-7.

<sup>155</sup> LADA, Josef. *Lidové písničky s piánkem.* Praha: Fragment, 2012. ISBN 978-80-253-1455-5.

<sup>156</sup> LYSÁK, Drahošlav. *Hrajeme a zpíváme písničky o zvířátkách.* 1. vyd. Dobřejovice: Rebo, 2013. ISBN 978-80-255-0767-4.

<sup>157</sup> ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi: zpěvník pro děti od 3 let.* 4. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0527-2.



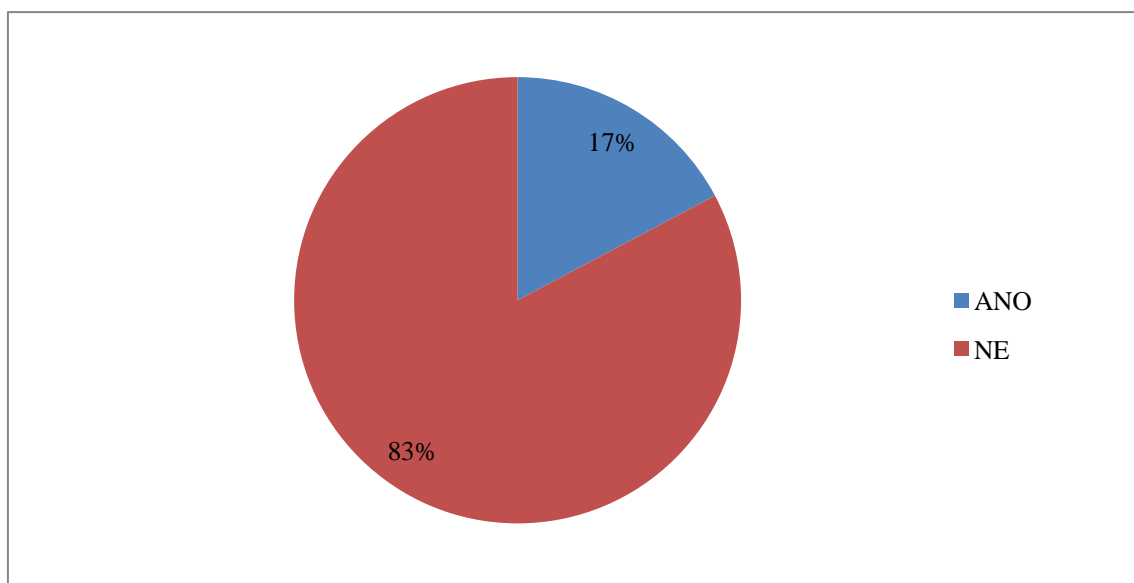
o konkrétní hlasová, dechová a artikulační cvičení. Autoři též v publikaci rozebírají hudební teorii. Konkrétně jsou zde uvedeny způsoby transpozice lidových písní a možnosti obohacení či zjednodušení akordických doprovodů písní.

Souhrnně lze konstatovat, že všech 7 hodnocených titulů knih s lidovými písněmi obsahuje písně, které jsou svým tónovým rozsahem i volbou jejich polohy vhodné pro zpěv dětí v předškolním věku (3-7let), jak ukazuje i souhrnná tabulka. Správná volba písně z těchto 7 publikací v kontextu s věkem dětí však spočívá na konkrétním učiteli MŠ. Lidové písně v jednotlivých titulech se nachází v tóninách C, G, D a F dur, v rozmezí tercie až oktávy. Drobnou výjimku tvoří poslední ze 7 zmíněných titulů „Lidové písničky a hry s nimi“, který navíc obsahuje písně v tóninách A a E dur či e moll. Písně se nachází v rozmezí od tercie do oktávy, ale několik málo z nich má rozsah větší než oktávu. Tónový rozsah písní je mezi c1 – c2 a i zde se objevuje několik málo písní nad tónem c2 a pod tónem c1. Lze tedy konstatovat, že poslední ze zmíněných titulů je svým rozsahem vhodný nejen pro děti v předškolním věku (3-7let), ale i pro starší děti na ZŠ.

## 5 Zhodnocení průzkumu trhu v kontextu se třemi stanovenými kritérii hodnocení i s uvedenými hypotézami

Tato kapitola je věnována souhrnnému vyhodnocení zkoumané hudební literatury vydané po roce 2010 z hlediska tří výše uvedených kritérií (Srov. kapitola 4). Každé dílčí kritérium je vyhodnoceno zvlášť prostřednictvím přehledného grafu. Výsledek, který graf uvádí, je vždy slovně okomentován<sup>158</sup> a je také porovnán s počátečními hypotézami výzkumu. Podklady pro zde prezentované výsledky jsou získány z výše uvedených tabulek (Srov. kapitola 4, podkapitoly 4.1.1 až 4.1.22).

### 5.1 Návaznost obsahu zkoumaných titulů na RVP PV a jeho pět oblastí



*Ilustrace 1: Návaznost zkoumaných titulů na RVP PV a jeho pět oblastí*

<sup>158</sup> Souhrnný slovní komentář je stručný, podrobnější rozbor jednotlivých titulů lze dohledat v podkapitolách 4.1.1 až 4.1.22.

### Komentář ke grafu:

Návaznost na RVP PV a jeho pět oblastí se projevila u 5 sledovaných publikací (tj. 17% z maxima možných 29 titulů tedy 100%). Těmito tituly jsou: 1) „Písničky na hraní“<sup>159</sup>, kde aktivity z knihy směřují k rozvoji zde konkrétně uvedených kompetencí a témata jednotlivých kapitol spadají do pěti oblastí RVP PV, 2) „Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání“<sup>160</sup>, kde autorka rozebírá RVP PV a následně též poukazuje na některé možnosti celkového rozvoje osobnosti dítěte prostřednictvím všech čtyř hudebních činností v kontextu s cíli jednotlivých oblastí RVP PV, 3) „Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato“<sup>161</sup>, kde jsou v rámci jednotlivých kapitol uvedena konkrétní témata, která jsou propojena se vzdělávacími oblastmi RVP PV, 4) „Těšíme se do školky“<sup>162</sup>, kde je pouze zmínka o tom, že byl obsah této knihy vytvořen v souladu s RVP PV a jeho částmi a 5) „Roční období v písničkách“, kde je návaznost na RVP PV a jeho části patrná z tabulek, které blíže specifikují vzdělávací obsah jednotlivých kapitol. U zbylých 24 titulů (83%) není patrná žádná návaznost na RVP PV a jeho 5 oblastí. V těchto knihách není RVP PV žádným způsobem zmíněn a je zde tudíž na každém učiteli MŠ, jak s předkládaným hudebním materiálem bude pracovat v součinnosti s výstupy ŠVP (RVP PV).

V kontextu s první hypotézou (Srov. kapitola 4, 1. kritérium) – „obsah titulů nebude koncipován podle pěti částí RVP PV“ –, můžeme konstatovat, že se tato hypotéza dle výsledků rozboru potvrdila (Srov. komentář ke grafu).

---

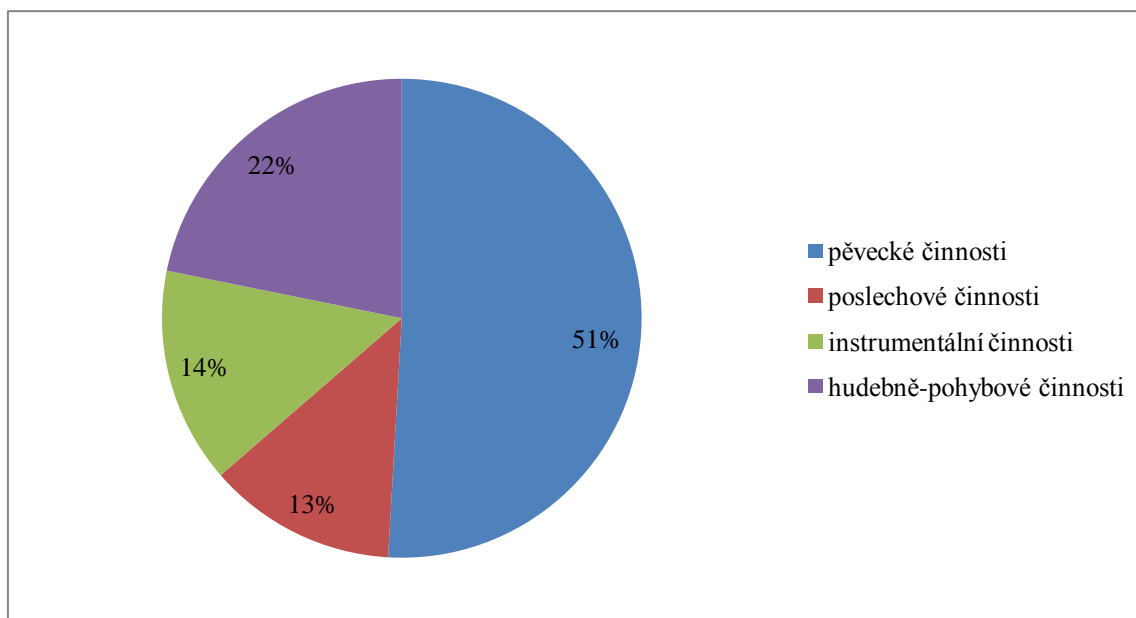
<sup>159</sup> KRÁL; PAZOUR, 2014.

<sup>160</sup> LIŠKOVÁ, 2012.

<sup>161</sup> JUŘINOVÁ, 2011.

<sup>162</sup> HOROVÁ, 2013.

## 5.2 Míra zaměření obsahu zkoumaných titulů na jednotlivé druhy hudebních činností



Ilustrace 2: Míra zaměření obsahu zkoumaných titulů na jednotlivé druhy hudebních činností

### Komentář ke grafu

Největší měrou se zkoumaná literatura zaměřuje na oblast pěveckých činností (51%). Spadají sem 1) zpěvníky („Hrajeme si s písničkou“<sup>163</sup>, „Hrajeme si a zpíváme pro radost“<sup>164</sup>, „Písniček“<sup>165</sup>, „Písniček II.“<sup>166</sup>, „Veselé písničky pro kluky a holčičky“<sup>167</sup>, „Veselé písničky o zvířátkách“<sup>168</sup> a všech 7 titulů z kapitoly 4.1.22 „Tituly s lidovými písněmi“), 2) tituly kombinující písně s dalšími hudebními i mimohudebními činnostmi („Zvířátka ve hře, písně a tance“<sup>169</sup>, „Od výkřiku k písničce“<sup>170</sup>, „Ve školce je bezva“<sup>171</sup>, „Hrajeme si ve školce“<sup>172</sup>, „Písničky na hraní“<sup>173</sup>, „Taneční hry s písničkami“<sup>174</sup>, „Roční

<sup>163</sup> ŠIMANOVSKÝ; TICHÁ, 2012.

<sup>164</sup> ZÍMA, 2013.

<sup>165</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2011.

<sup>166</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2010.

<sup>167</sup> RŮŽIČKOVÁ, 2014.

<sup>168</sup> ZÍMA, 2013.

<sup>169</sup> KULHÁNKOVÁ, 2011.

<sup>170</sup> JURKOVIČ, 2012.

<sup>171</sup> HOROVÁ, 2010.

<sup>172</sup> HURDOVÁ; TETOUROVÁ; JURKOVIČ, 2013.

<sup>173</sup> KRÁL; PAZOUR, 2014.

<sup>174</sup> KULHÁNKOVÁ, 2013.

období v písničkách<sup>175</sup>, „Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato“<sup>176</sup>, „Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími“<sup>177</sup>, „Zpíváme a tvoříme s malými“<sup>178</sup>, „Veselý den“<sup>179</sup>, „Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima“<sup>180</sup>, „Těšíme se do školky“<sup>181</sup>) a 3) tituly zabývající se hlasovou výchovou („Učíme děti zpívat“<sup>182</sup> a další tituly jejichž autorkou či spoluautorkou je A. Tichá – kapitola 4.1.6, 4.1.16, 4.1.17), 4) publikace rozebírající oblast pěveckých činností jako samostatný celek („Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání“<sup>183</sup>). Na druhém místě se 29 zkoumaných titulů zaměřuje na oblast hudebně-pohybových činností (22%). Všichni autoři 12 knih s hudebně-pohybovou tematikou uvádí konkrétní pohybové aktivity, taneční kroky a taneční hry v kombinaci s vhodnými písničkami či jiným hudebním doprovodem. Ve velmi podobné míře, tedy v nejmenším počtu ze všech čtyř druhů hudebních činností, se v obsahu publikací objevuje zaměření na oblast instrumentálních činností (v 8 titulech) a poslechových činností (v 7 titulech). Tyto oblasti jsou ve zkoumané literatuře nejvíce opomíjeny, popřípadě zařazovány pouze okrajově. Činnosti instrumentální (14%) jsou 1) nejčastěji propojovány s pěveckými činnostmi („Hrajeme si ve školce“<sup>184</sup>, „Písničky na hraní“<sup>185</sup>, „Roční období v písničkách“<sup>186</sup>, „Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími“<sup>187</sup>, „Zpíváme a tvoříme s malými“<sup>188</sup>, „Těšíme se do školky“<sup>189</sup>) a 2) rozebírány jako samostatný celek („Od výkřiku k písničce“<sup>190</sup>, „Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání“<sup>191</sup>). Činnosti poslechové (13%) se objevily 1) v podobě několika málo aktivit z této oblasti spolu s výčtem dalších hudebních a mimohudebních činností („Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími“<sup>192</sup>, „Zpíváme a tvoříme s malými“<sup>193</sup>, „Písničky na hraní“<sup>194</sup>, „Hrajeme si ve školce“<sup>195</sup>, „Od výkřiku

<sup>175</sup> PILAŘOVÁ; BLÁHOVÁ, 2012.

<sup>176</sup> JUŘINOVÁ, 2011.

<sup>177</sup> TICHÁ; RAKOVÁ, 2014.

<sup>178</sup> RAKOVÁ; ŠTÍPLOVÁ; TICHÁ, 2012.

<sup>179</sup> KÁNSKÝ, 2013.

<sup>180</sup> KLIMKOVÁ, 2013.

<sup>181</sup> HOROVÁ, 2013.

<sup>182</sup> TICHÁ, 2014.

<sup>183</sup> LIŠKOVÁ, 2012.

<sup>184</sup> HURDOVÁ; TETOUROVÁ; JURKOVIČ, 2013.

<sup>185</sup> KRÁL; PAZOUR, 2014.

<sup>186</sup> PILAŘOVÁ; BLÁHOVÁ, 2012.

<sup>187</sup> TICHÁ; RAKOVÁ, 2014.

<sup>188</sup> RAKOVÁ; ŠTÍPLOVÁ; TICHÁ, 2012.

<sup>189</sup> HOROVÁ, 2013.

<sup>190</sup> JURKOVIČ, 2012.

<sup>191</sup> LIŠKOVÁ, 2012.

<sup>192</sup> TICHÁ; RAKOVÁ, 2014.

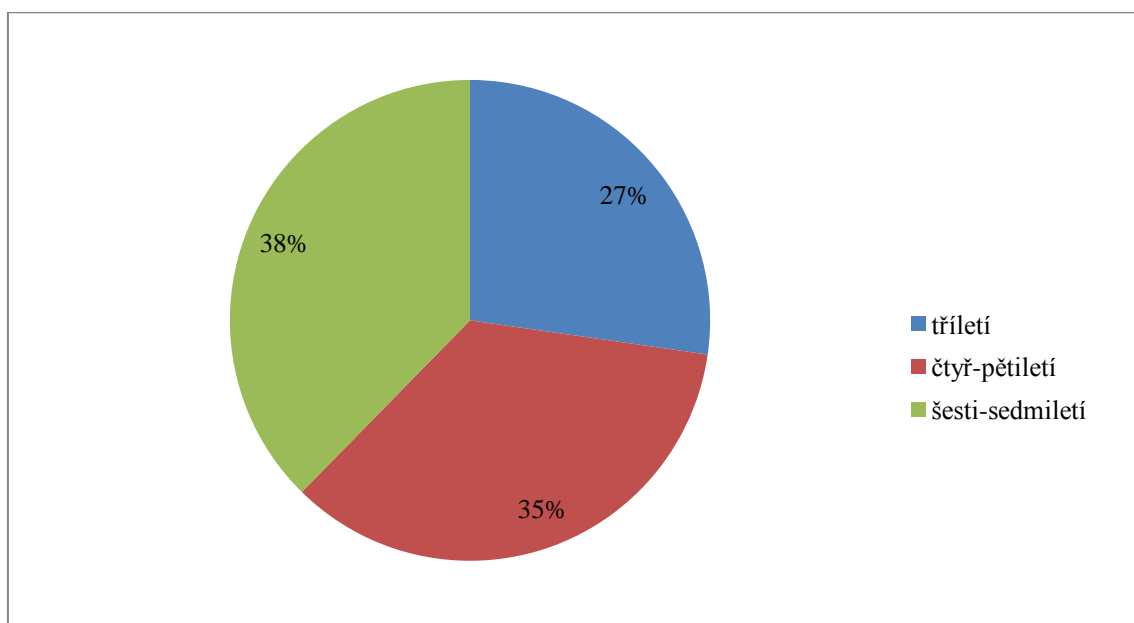
<sup>193</sup> RAKOVÁ; ŠTÍPLOVÁ; TICHÁ, 2012.

<sup>194</sup> KRÁL; PAZOUR, 2014.

k písničce<sup>196</sup>) a 2) jako samostatné celky a tituly zabývající se pouze tímto druhem hudební činnosti („Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání“<sup>197</sup> a „Učíme se poslouchat“<sup>198</sup>).

V kontextu s druhou hypotézou (Srov. kapitola 4, 2. kritérium) – „knihy se budou zabývat zejména oblastí pěveckých činností“ –, můžeme konstatovat, že se tato hypotéza dle výsledků rozboru zcela potvrdila (Srov. komentář ke grafu). Tomu odpovídá i tvrzení, že zpěv patří k nejdůležitější součásti předškolní hudební výchovy.<sup>199</sup>

### 5.3 Obsah zkoumaných titulů v kontextu s věkem dětí v MŠ



Ilustrace 3: Obsah zkoumaných titulů v kontextu s věkem dětí v MŠ

#### Komentář ke grafu

V obsahu zkoumané literatury se nejvíce vyskytují hudební aktivity, které jsou určeny pro výuku hudební výchovy dětí šesti-sedmiletých (38%), v těsné návaznosti pak dětí čtyř až pětiletých (35%). Nejméně je obsah zaměřen na děti tříleté (27%). V jednotlivých publikacích nejsou tato věková členění u jednotlivých činností dále specifikována.

<sup>195</sup> HURDOVÁ; TETOUROVÁ; JURKOVIČ, 2013.

<sup>196</sup> JURKOVIČ, 2012.

<sup>197</sup> LIŠKOVÁ, 2012.

<sup>198</sup> BEILOVÁ; VOZAR, 2010.

<sup>199</sup> LIŠKOVÁ, 2006, s. 21.

Hudební aktivity jsou komentovány formulacemi, uvádějícími celkové rozpětí věku dětí „od-do“ nebo „*kniha je určena učitelům pro práci v MŠ*“<sup>200</sup>. Jedinou výjimkou jsou „Taneční hry s písničkami“<sup>201</sup>, kde autorka člení kapitoly dle věku dětí na 1. část pro děti 3-4leté, 2. část pro děti 5leté a 3. část pro děti 6leté a starší. V ostatních publikacích nalezneme už výše uvedené komentáře k aktivitám („od-do“ nebo „*kniha je určena učitelům pro práci v MŠ*“) a) v jednotlivých podtitulech knih („Učíme děti zpívat“<sup>202</sup>, „Roční období v písničkách“<sup>203</sup>, „Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími“<sup>204</sup>, či b) v úvodu zkoumaných titulů („Od výkřiku k písničce“<sup>205</sup>, „Zvířátka ve hře, písni a tanci“<sup>206</sup>, „Ve školce je bezva“<sup>207</sup>, „Hrajeme si ve školce“<sup>208</sup>, „Hrajeme si s písničkou“<sup>209</sup>, „Písničky na hraní“<sup>210</sup>, „Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání“<sup>211</sup>, „Hrajeme a zpíváme si pro radost“<sup>212</sup>, „Písniček“<sup>213</sup>, „Písniček“<sup>214</sup>, „Učíme se poslouchat“<sup>215</sup>, „Veselé písničky pro kulky a holčičky“<sup>216</sup>, „Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato“<sup>217</sup>, „Zpíváme a tvoříme s malými“<sup>218</sup>, „Veselé písničky o zvířátkách“<sup>219</sup>, „Veselý den“<sup>220</sup>, „Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima“<sup>221</sup>, „Těšíme se do školky“<sup>222</sup>, všech 7 titulů s lidovými písněmi s výjimkou titulu „Lidové písničky a hry s nimi“).

V kontextu se třetí hypotézou (Srov. kapitola 4, 3. kritérium) – „většina autorů se nebude zabývat otázkou vnitřního členění hudebních aktivit pro jednotlivé věkové skupiny předškolního věku a nejvíce publikací bude obsahovat pouze souhrnný údaj s jejich

<sup>200</sup> Toto je uvedeno například na přebalech knih – ŠIMANOVSKÝ; TICHÁ, 2012.; JURKOVIČ, 2012.; HOROVÁ, 2010.; KRÁL; PAZOUR, 2014.; HOROVÁ, 2013.; RŮŽIČKOVÁ, 2014.; KULHÁNKOVÁ, 2013.

<sup>201</sup> KULHÁNKOVÁ, 2013.

<sup>202</sup> TICHÁ, 2014.

<sup>203</sup> PILAŘOVÁ; BLÁHOVÁ, 2012.

<sup>204</sup> TICHÁ; RAKOVÁ, 2014.

<sup>205</sup> JURKOVIČ, 2012.

<sup>206</sup> KULHÁNKOVÁ, 2011.

<sup>207</sup> HOROVÁ, 2010.

<sup>208</sup> HURDOVÁ; TETOUROVÁ; JURKOVIČ, 2013.

<sup>209</sup> ŠIMANOVSKÝ; TICHÁ, 2012.

<sup>210</sup> KRÁL; PAZOUR, 2014.

<sup>211</sup> LIŠKOVÁ, 2012.

<sup>212</sup> ZÍMA, 2013.

<sup>213</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2011.

<sup>214</sup> KRUŽÍKOVÁ, 2010.

<sup>215</sup> BEILOVÁ; VOZAR, 2010.

<sup>216</sup> RŮŽIČKOVÁ, 2014.

<sup>217</sup> JUŘINOVÁ, 2011.

<sup>218</sup> RAKOVÁ; ŠTÍPLOVÁ; TICHÁ, 2012.

<sup>219</sup> ZÍMA, 2013.

<sup>220</sup> KÁNSKÝ, 2013.

<sup>221</sup> KLIMKOVÁ, 2013.

<sup>222</sup> HOROVÁ, 2013.

zacílením na předškolní věk (například 5–8let)“ –, můžeme konstatovat, že se i tato hypotéza dle výsledků rozboru zcela potvrdila (Srov. komentář ke grafu).



## 6 Terénní výzkum (zkoumaná hudební literatura v praxi příbramských a plzeňských MŠ)

Dalším dílčím cílem této bakalářské práce bylo zjistit, do jaké míry se nové tituly sledovaného vzorku hudební literatury vydané po roce 2010 objeví v praxi příbramských a plzeňských mateřských škol. Kvantitativní terénní výzkum<sup>223</sup> proběhl celkem v deseti mateřských školách, a to v pěti příbramských a pěti plzeňských. Jednotlivé školy byly dále označeny velkými tiskacími písmeny A-J<sup>224</sup> z důvodu zachování jejich anonymity (snaha o získání pravdivých informací v odpovědích učitelů, rozptýlení obav jednotlivých škol z porovnávání výsledků).

Výzkum byl prováděn formou dotazníků<sup>225</sup>, které byly do těchto mateřských škol osobně distribuovány. Každý dotazník<sup>226</sup> obsahoval 23 otázek. Prvních 22 otázek bylo uzavřených<sup>227</sup>, dichotomických<sup>228</sup>, jednotlivé otázky byly shodné s tituly zkoumanými v kapitolách 4.1.1–4.1.21 této bakalářské práce. Prostřednictvím těchto otázek bylo zjišťováno, zda jsou jednotlivé zde uvedené a hodnocené publikace již využívány v praxi vybraných MŠ (odpověď ano) či nikoli (ne). Pravdivost tvrzení v odpovědích byla též dílčím způsobem ověřována požadavkem, aby učitelé napsali konkrétní příklady aktivit, které využívají ve své výuce z jimi uvedených publikací. V poslední polouzavřené<sup>229</sup> otázce bylo zjišťováno, z jakých dalších zdrojů pedagogové čerpají při výuce hudební výchovy v MŠ.

Rozbor odpovědí z jednotlivých dotazníků z prostředí a) příbramských MŠ, b) plzeňských MŠ a c) obou měst je uveden v rámci dalších podkapitol. Každý rozbor obsahuje dvě tabulky se vstupními údaji a dva grafy vytvořené na základě údajů z tabulek. První graf

<sup>223</sup> Kvantitativní výzkum přehledně, stručně a systematicky postihuje četnost stejnorodých prvků prostřednictvím číselných výsledků. (PELIKÁN, 2011, s. 81-82.)

<sup>224</sup> Podrobnosti, včetně časového určení výzkumu a konkrétních adres mateřských škol, jsou uvedeny v podkapitolách 6.1 a 6.2.

<sup>225</sup> „Dotazník patří do kategorie tzv. *explorativních metod*, jejichž prostřednictvím jsou získávány informace z výpovědí respondentů. Dotazník je určen pro hromadné získávání údajů.“ (VÁŇOVÁ, 2002, s. 52.)

<sup>226</sup> Příloha A – seznam otázek z dotazníku

<sup>227</sup> „Uzavřené otázky jsou charakteristické nabídkou všech variant odpovědí. Respondent si musí jednu z nabídnutých variant vybrat. Nemá možnost vlastní volby.“ (PELIKÁN, 2011, s. 107.)

<sup>228</sup> Dichotomické otázky patří mezi otázky uzavřené a strukturované. Respondent má možnost vybírat pouze ze dvou možných odpovědí, nejčastěji ano nebo ne. (VÁŇOVÁ, 2002, s. 54.)

<sup>229</sup> „Polouzavřené (někteří autoři používají termínu *polootevřené*) otázky, jsou otázky, které nabízejí baterii variant odpovědí, ale ponechávají možnost respondentovi pro volbu vlastní varianty.“ (PELIKÁN, 2011, s. 107.)

„Kromě nabízených odpovědí ponechávají možnost vlastní respondentovy reakce.“ (VÁŇOVÁ, 2002, s. 54.)

vyhodnocuje otázky 1–22 a ukazuje na míru využití 22 zkoumaných hudebních titulů<sup>230</sup>. Druhý graf vyhodnocuje otázku 23 a uvádí, z jakých dalších zdrojů čerpají učitelé při výuce HV v MŠ. Tyto výsledky jsou vždy následně slovně komentovány.

## 6.1 Příbramské mateřské školy

Výstupní údaje byly shromážděny z pěti mateřských škol v Příbrami<sup>231</sup> v časovém rozmezí od 26. února do 13. března. Celkem bylo vybráno 45 dotazníků<sup>232</sup>, jak je patrné z údajů v následující přehledné tabulce. V této tabulce jsou uvedeny jednotlivé příbramské MŠ, spolu s příslušným počtem zde vybraných dotazníků.

*Tabulka 24: Počet vybraných dotazníků v příbramských MŠ*

Označení mateřské školy	Počet vybraných dotazníků
A	4
B	16
C	13
D	6
E	6

Následující tabulka nabízí vstupní údaje pro vyhodnocení otázek 1–22. V prvním a druhém sloupci tabulky je číslo otázky uvedené v dotazníku a znění příslušné otázky. Otázky jsou koncipovány formou, kdy se znění otázky shoduje s názvem jednotlivých zkoumaných hudebních titulů pro využití při HV v MŠ (Srov. kapitoly 4.1.1–4.1.22). Třetí sloupec tabulky vyjadřuje počet kladných odpovědí, tedy počet zaškrtnutí ANO respondenty. Kladná odpověď u otázky značí, že učitel využívá tuto publikaci v rámci vlastní praxe v MŠ. Čtvrtý sloupec uvádí procentuální vyjádření kladných odpovědí, kdy byl maximální počet kladných odpovědí 45 (v návaznosti na 45 vybraných dotazníků z příbramských MŠ), což je 100%. Knihy, které dosáhly padesáti a více procent či naopak nedosáhly 10%

<sup>230</sup> Zde už není zahrnuto 7 titulů s lidovými písněmi, z důvodu jejich menší výpovědní hodnoty v kontextu s RVP a jednotlivými druhy hudebních činností.

<sup>231</sup> Mateřská škola Pohádka – Hradební 66, Příbram I., 261 01;

Mateřská škola Perníková chaloupka – Kutnohorská ulice č. 101, Příbram VII., 261 01;

Mateřská škola Příbram VIII, Školní 131 (sloučené pracoviště) – Školní 131 a Školní 130 (odloučené pracoviště), Příbram VIII, 261 01;

Mateřská škola speciální, Příbram, Hradební 67 – Hradební 67, Příbram I., 261 01;

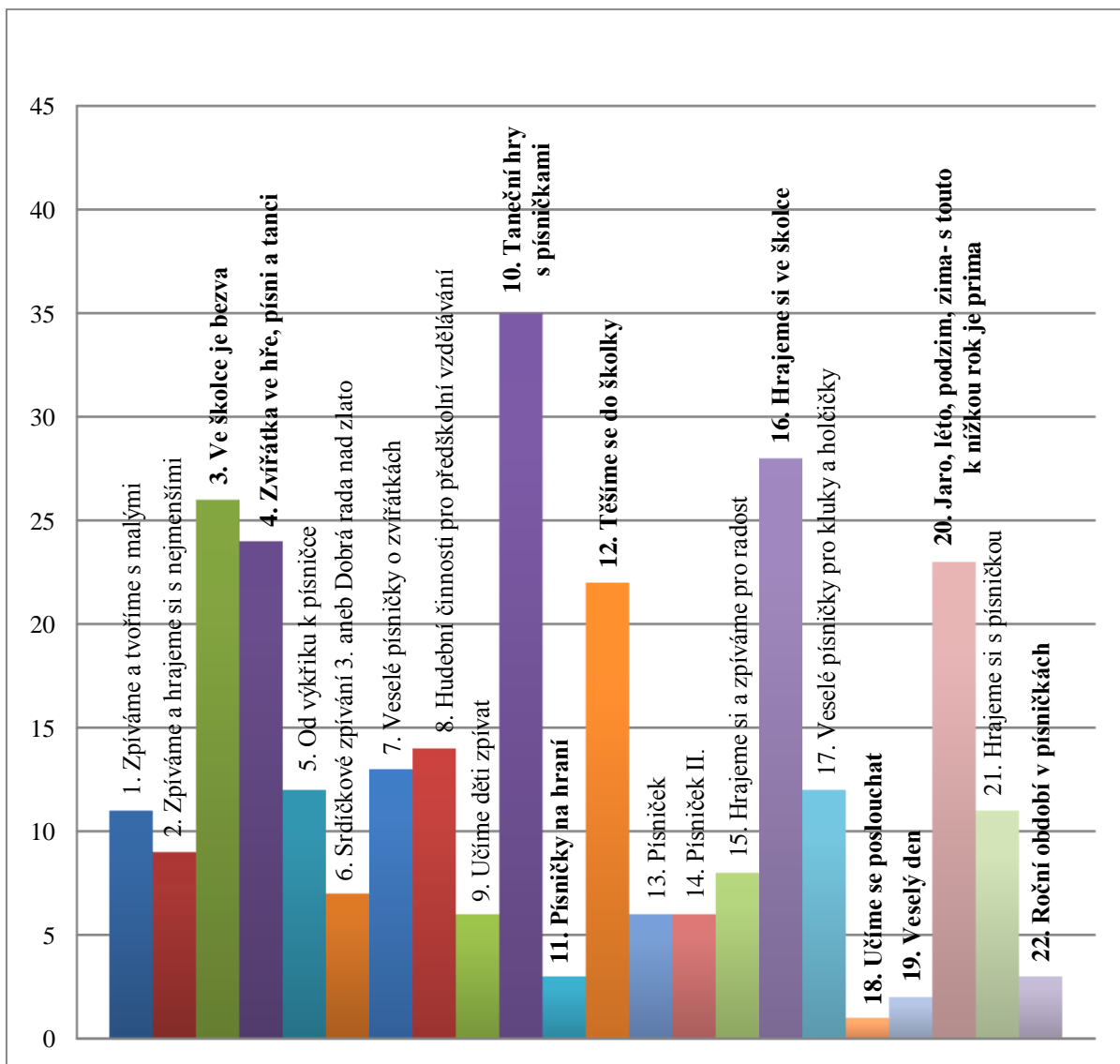
Mateřská škola Příbram VII., Bratří Čapků 278 (sloučené pracoviště) – Bratří Čapků 278 a Bratří Čapků 235 (odloučené pracoviště), Příbram VII., 261 01

<sup>232</sup> Celkem bylo distribuováno 52 dotazníků a z nich bylo vyplněno 45 dotazníků. Návratnost tedy činila 87%.

hranice, jsou v tabulce barevně vyznačeny. Údaje z tabulky dále zpracovává přehledný graf umístěný pod tabulkou, který je slovně komentován.

Tabulka 25: Vstupní údaje pro otázky 1–22 z příbramských MŠ

Číslo otázky	Dotaz na využití publikace	Počet kladných odpovědí respondentů	Procentuální vyjádření kladných odpovědí respondentů
1.	RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. <b>Zpíváme a tvoříme s malými.</b>	11	24%
2.	TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. <b>Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími.</b>	9	20%
3.	HOROVÁ, Ladislava. <b>Ve školce je bezva.</b>	26	<b>58%</b>
4.	KULHÁNKOVÁ, Eva. <b>Zvířátka ve hře, písní a tanci.</b>	24	<b>53%</b>
5.	JURKOVIČ, Pavel. <b>Od výkřiku k písničce.</b>	12	27%
6.	JURINOVÁ, Stanislava. <b>Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato.</b>	7	16%
7.	ZÍMA, Jan. <b>Veselé písničky o zvířátkách.</b>	13	29%
8.	LIŠKOVÁ, Marie. <b>Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání.</b>	14	31%
9.	TICHÁ, Alena. <b>Učíme děti zpívat.</b>	6	13%
10.	KULHÁNKOVÁ, Eva. <b>Taneční hry s písničkami.</b>	35	<b>78%</b>
11.	KRÁL, Robin a Jiří PAZOUR. <b>Písničky na hraní.</b>	3	<b>7%</b>
12.	HOROVÁ, Ladislava. <b>Těšíme se do školky.</b>	22	<b>49%</b>
13.	KRUŽÍKOVÁ, Marie. <b>Písniček.</b>	6	13%
14.	KRUŽÍKOVÁ, Marie. <b>Písniček II.</b>	6	13%
15.	ZÍMA, Jan. <b>Hrajeme si a zpíváme pro radost.</b>	8	18%
16.	HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ a Pavel JURKOVIČ. <b>Hrajeme si ve školce.</b>	28	<b>62%</b>
17.	RŮŽIČKOVÁ, Míša. <b>Veselé písničky pro kluky a holčičky.</b>	12	27%
18.	BEILOVÁ, Vlasta a Martin VOZAR. <b>Učíme se poslouchat.</b>	1	<b>2%</b>
19.	KÁNSKÝ, Aleš. <b>Veselý den.</b>	2	<b>4%</b>
20.	KLIMKOVÁ, Michaela. <b>Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima.</b>	23	<b>51%</b>
21.	ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. <b>Hrajeme si s písničkou.</b>	11	24%
22.	PILAŘOVÁ, Dagmar a Romana BLÁHOVÁ. <b>Roční období v písničkách.</b>	3	<b>7%</b>



Ilustrace 4: Vyhodnocení otázek 1–22 z příbramských MŠ

### Komentář ke grafu

Jak z údajů ve výše uvedeném grafu vyplývá, nejvíce využívanými publikacemi při výuce hudební výchovy v příbramských mateřských školách jsou tituly: „Ve školce je bezva“ (58%) od L. Horové, „Zvířátka ve hře, písní a tanci“ (53%) a „Taneční hry s písničkami“ (78%) od E. Kulhánkové, „Hrajeme si ve školce“ od M. Tetourové, P. Jurkoviče a E. Hurdové (62%) a „Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima“ od M. Klimkové (51%). Lze konstatovat, že všechny tyto tituly (s výjimkou dvou od E. Kulhánkové) se nezaměřují pouze na hudební činnosti, ale pokrývají širší oblast činností. Objevují se zde například výtvarné, dramatické, jazykové náměty aj., které jsou využitelné nejen při hudební výchově, ale také v dalších nehudebních oblastech v rámci

vzdělávací nabídky v mateřské škole. Vysoká frekvence využití těchto publikací je tedy pravděpodobně důsledkem možnosti jejich univerzálnějšího uplatnění. Dvě výše zmíněné knihy od E. Kulhánkové jsou již plně zaměřeny na užší okruh činností hudebně-pohybových. Kniha „Taneční hry s písničkami“ je dle výsledků výzkumu nejvyužívanější ze všech 22 nabízených. Důvodů může být více: a) autorka je známá už řady let jako odborník v této oblasti, b) na českém trhu není mnoho publikací s tematikou hudebně-pohybové výchovy pro mateřské školy.<sup>233</sup>

Naopak nejméně využívanými tituly z 22 nabízených jsou: „Písničky na hraní“ od R. Krále a J. Pazoura (7%), „Učíme se poslouchat“ od V. Beilové a M. Vozara (2%), „Veselý den“ od A. Kánského (4%) a „Roční období v písničkách“ od D. Pilařové a R. Bláhové (7%). „Písničky na hraní“ jsou pravděpodobně takto hodnoceny z důvodu, že se jedná o zcela novou publikaci (1. vydání 2014) a do mnoha MŠ se proto ještě nerozšířila. Titul „Veselý den“ se svým obsahem hodí spíše pro domácí „muzicírování“, při němž lze s dětmi realizovat individuální rozbor pohádek a písniček. Tento fakt mohl zapříčinit dosavadní neúspěch titulu v praxi HV v MŠ. Je překvapující, jak v nízkém procentu využitelnosti se objevila kniha „Roční období v písničkách“, která nabízí mnoho námětů z oblasti hudebně-pohybových činností. Publikace „Učíme se poslouchat“ byla označena pouze jedenkrát a získala pouze 2%. To mohla zapříčinit zejména forma uvedené publikace, neboť se jedná o pracovní sešit, který by musel být pořízen pro každé dítě. To se samozřejmě promítá do pořizovacích nákladů.

Následuje tabulka se vstupními údaji pro otázku 23. Otázka 23 zní: „Z jakých jiných zdrojů čerpáte při výuce hudební výchovy v MŠ?“. První sloupec uvádí pět možností odpovědí na tuto otázku. Druhý sloupec vyjadřuje četnost výběru jednotlivých odpovědí učiteli v MŠ, tedy kolikrát byly dané odpovědi zaškrtnuty. Zaškrtnutím učitel potvrdil, že čerpá z uvedeného zdroje při výuce HV v MŠ. Třetí sloupec ukazuje procentuální vyjádření četnosti jednotlivých odpovědí v kontextu s ostatními odpověďmi, tedy

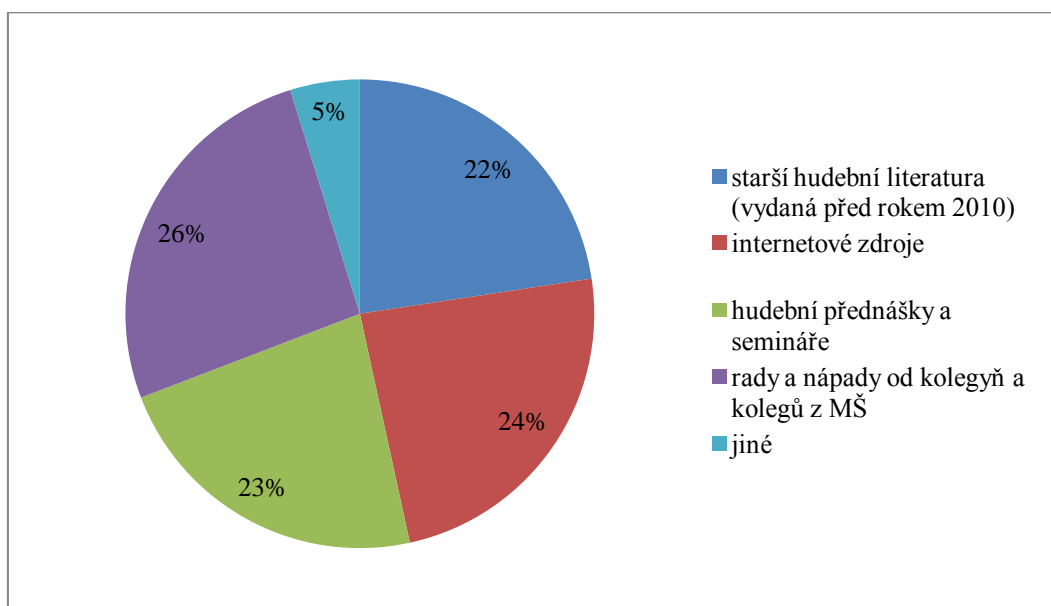
---

<sup>233</sup> E. Kulhánková tento nedostatek velmi dobře vyplňuje, jelikož se pohybové výchově věnuje již dlouho a učitelům v MŠ je známá právě díky jí zpracovanému kvalitnímu metodickému materiálu. Z jejích dalších publikací z hudebně-pohybové oblasti lze uvést například: 1) KULHÁNKOVÁ, Eva. *Písničky a říkadla s tancem: náměty pro pohybovou výchovu dětí od 3 do 10 let*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7367-515-8.; 2) KULHÁNKOVÁ, Eva. *Řemesla ve hře, písni a tanci*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 171 s. ISBN 978-807-3675-356.; 3) KULHÁNKOVÁ, Eva. *Hudebně pohybová výchova: metodická příručka pro hudební výchovu ve škole*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2010, 135 s. ISBN 978-80-7367-730-5.; 4) KULHÁNKOVÁ, Eva. *Cvičíme pro radost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011, 140 s. ISBN 978-80-7367-929-3.

procentuální porovnání využitelnosti jednotlivých zdrojů pro výuku HV v MŠ.<sup>234</sup> Údaje z tabulky jsou dále zpracovány v přehledném grafu zařazeném pod tabulkou, který slovně komentuje dané výsledky.

Tabulka 26: Vstupní údaje pro otázku 23 z příbramských MŠ

Název odpovědi	Četnost výběru odpovědi respondenty	Procentuální vyjádření poměru zastoupení jednotlivých odpovědí
starší hudební literatura (vydaná před rokem 2010)	33	22%
internetové zdroje	35	24%
hudební přednášky a semináře	33	23%
rady a nápady od kolegyně a kolegů z MŠ	38	26%
jiné	7	5%



Ilustrace 5: Vyhodnocení otázek 1–22 z příbramských MŠ

#### Komentář ke grafu

Na otázku 23 „Z jakých jiných zdrojů čerpáte při výuce hudební výchovy v MŠ?“ respondenti odpovídali formou výběru z 5 nabízených možností následovně a) starší hudební literatura vydaná před rokem 2010 (22%), b) internetové zdroje (24%), c) hudební přednášky a semináře (23%), d) rady a nápady od kolegyně a kolegů z MŠ (26%), e) jiné (5%). V rámci poslední nabízené možnosti s otevřenou odpovědí mohli respondenti uvést

<sup>234</sup> Respondenti ze 45 příbramských MŠ celkem zaškrtnuli 146 odpovědí z maximálně možných 225. 146 odpovědí je tedy počítáno jako základ - 100%, ze kterého je pak odvozen procentuální podíl jednotlivých odpovědí.

jiný zdroj, ze kterého čerpají při výuce HV v MŠ, než jaký byl předkládán v nabídce možných odpovědí. Respondenti uvedli následující zdroje – 1) vlastní tvorbu (2x), 2) televizní pořady pro děti a školní akademie (1x), 3) časopisy a brožury – Sluníčko, Pastelka (3x), 4) tituly určené pro jesle či základní školy (1x), 5) folkové zpěvníky (1x) a 6) obrázkové písně pro děti s autismem (1x). Z výsledků je patrné, že respondenti z příbramských MŠ výrazně neupřednostňují žádnou z nabízených možností. Pole pro získávání informací, metodických materiálů pro výuku HV v MŠ je široké a pokrývá všechny výše zmíněné oblasti (tj. všechny z možných odpovědí).

## 6.2 Plzeňské mateřské školy

Výstupní údaje byly shromážděny z pěti mateřských škol v okrese Plzeň<sup>235</sup>, v časovém rozmezí od 3. do 20. března. Celkem bylo vybráno 35 dotazníků<sup>236</sup>, jak je patrné z údajů v následující přehledné tabulce. V následující tabulce č. 27 jsou vypsány jednotlivé plzeňské MŠ, spolu s příslušným počtem zde vybraných dotazníků.

*Tabulka 27: Počet vybraných dotazníků v plzeňských MŠ*

Označení mateřské školy	Počet vybraných dotazníků
F	4
G	10
H	5
I	7
J	9

Následující tabulka nabízí vstupní údaje pro vyhodnocení otázek 1–22. V prvním sloupci tabulky je číslo otázky uvedené v dotazníku a v druhém sloupci znění otázky. Otázky jsou koncipovány formou, kdy se znění otázky shoduje s názvem jednotlivých zkoumaných hudebních titulů pro využití při HV v MŠ (Srov. kapitoly 4.1.1–4.1.22). Třetí sloupec tabulky vyjadřuje počet kladných odpovědí, tedy počet zaškrtnutí ANO respondenty. Kladná odpověď u otázky značí, že učitel využívá tuto publikaci v rámci vlastní praxe

<sup>235</sup> 51. Mateřská škola U krtka – Částkova 2140/6, Plzeň 2-Slovany;

64. Mateřská škola – Pod Chlumem 3, 312 00 Plzeň;

63. Mateřská škola Barevná školka/ pracoviště Lábkova – Lábkova 30, 318 00 Plzeň;

55. Mateřská škola – Mandlova 6, Plzeň 301 00;

Mateřská škola Starý Plzenec – Vrchlického 853, Starý Plzenec

<sup>236</sup> Celkem bylo distribuováno 64 dotazníků a z nich bylo vyplněno 35 dotazníků. Návratnost tedy činila 55%.

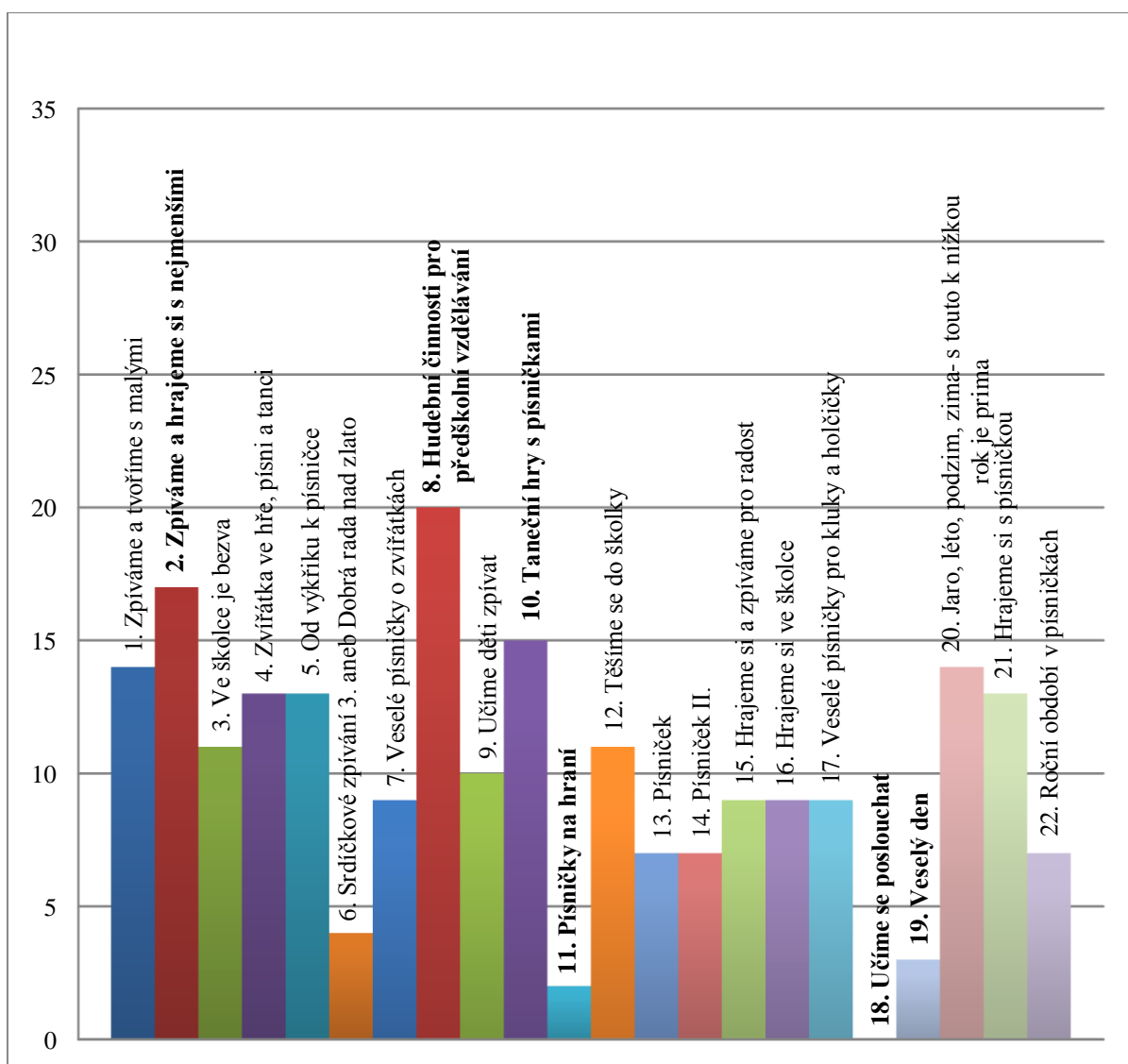
v MŠ. Čtvrtý sloupec uvádí procentuální vyjádření kladných odpovědí, kdy byl maximální počet kladných odpovědí 35 (v návaznosti na 35 vybraných dotazníků z příbramských MŠ), což je 100%. Publikace, které přesáhly hranici 40% či naopak nedosáhly 10% hranice, jsou v tabulce označeny červeně. Údaje z tabulky dále zpracovává přehledný graf, který je umístěný pod tabulkou. Tento graf je následně slovně komentován.

Tabulka 28: Vstupní údaje pro otázky 1–22 z plzeňských MŠ

Číslo otázky	Dotaz na využití publikace	Počet kladných odpovědí respondentů	Procentuální vyjádření kladných odpovědí respondentů
1.	RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. <b>Zpíváme a tvoříme s malými.</b>	14	40%
2.	TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. <b>Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími.</b>	17	<b>49%</b>
3.	HOROVÁ, Ladislava. <b>Ve školce je bezva.</b>	11	31%
4.	KULHÁNKOVÁ, Eva. <b>Zvířátka ve hře, písni a tanci.</b>	13	37%
5.	JURKOVIC, Pavel. <b>Od výkřiku k písničce.</b>	13	37%
6.	JURINOVÁ, Stanislava. <b>Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato.</b>	4	11%
7.	ZÍMA, Jan. <b>Veselé písničky o zvířátkách.</b>	9	26%
8.	LIŠKOVÁ, Marie. <b>Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání.</b>	20	<b>57%</b>
9.	TICHÁ, Alena. <b>Učíme děti zpívat.</b>	10	29%
10.	KULHÁNKOVÁ, Eva. <b>Taneční hry s písničkami.</b>	15	<b>43%</b>
11.	KRÁL, Robin a Jiří PAZOUR. <b>Písničky na hraní.</b>	2	<b>6%</b>
12.	HOROVÁ, Ladislava. <b>Těšíme se do školky.</b>	11	31%
13.	KRUŽÍKOVÁ, Marie. <b>Písniček.</b>	7	20%
14.	KRUŽÍKOVÁ, Marie. <b>Písniček II.</b>	7	20%
15.	ZÍMA, Jan. <b>Hrajeme si a zpíváme pro radost.</b>	9	26%
16.	HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ a Pavel JURKOVIC. <b>Hrajeme si ve školce.</b>	9	26%
17.	RŮŽIČKOVÁ, Míša. <b>Veselé písničky pro kluky a holčičky.</b>	9	26%
18.	BEILOVÁ, Vlasta a Martin VOZAR. <b>Učíme se poslouchat.</b>	0	<b>0%</b>
19.	KÁNSKÝ, Aleš. <b>Veselý den.</b>	3	<b>9%</b>
20.	KLIMKOVÁ, Michaela. <b>Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima.</b>	14	40%



21.	ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. <b>Hrajeme si s písničkou.</b>	13	37%
22.	PILÁŘOVÁ, Dagmar a Romana BLÁHOVÁ. <b>Roční období v písničkách.</b>	7	20%



Ilustrace 6: Vyhodnocení otázek 1–22 z plzeňských MŠ

#### Komentář ke grafu:

Jak z údajů ve výše uvedeném grafu vyplývá, nejvíce využívanými tituly při výuce hudební výchovy v plzeňských mateřských školách jsou: „Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání“ od M. Liškové (57%), „Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími“ od A. Tiché a M. Rakové (49%) a „Taneční hry s písničkami“ od E. Kulhánkové (43%). Nejvíce využívanou knihou při výuce HV v plzeňských MŠ se stala kniha „Hudební činnosti

pro předškolní vzdělávání“, která nabízí metodické postupy z oblasti všech čtyř hudebních činností propojených s oblastmi RVP PV. Prvenství ve využitelnosti tohoto titulu, lze přisuzovat tomu, že se jedná o komplexní zpracování problematiky hudební výchovy v MŠ. Důvodem častého uvedení další publikace, „Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími“, by mohl být a) její bohatý obsah zahrnující nejen mnoho autorských písní propojených s náměty z dalších mimohudebních oblastí, ale také úvodní hlasová cvičení a b) konkrétní věková určení uvedená u jednotlivých aktivit v publikaci. Úspěšnost třetího nejvíce využívaného titulu, „Taneční hry s písničkami“, lze přisoudit stejným důvodům jako v případě posuzování uplatnění tohoto titulu v příbramských mateřských školách (Srov. kapitola 6.1).

Naopak nejméně využívanými tituly z 22 nabízených jsou „Písničky na hraní“ od R. Krále a J. Pazoura (7%), „Učíme se poslouchat“ od V. Beilové a M. Vozara (0%) a „Veselý den“ od A. Kánského (4%). Publikací, která není vůbec uvedena v odpovědích z plzeňských MŠ, je „Učíme se poslouchat“. U této publikace i u dalších dvou zmíněných nejméně využívaných titulů se důvody nízkého procenta využitelnosti taktéž shodují s popisem a hodnocením u předchozí kapitoly zahrnující hodnocení údajů z příbramských škol (Srov. kapitola 6.1).

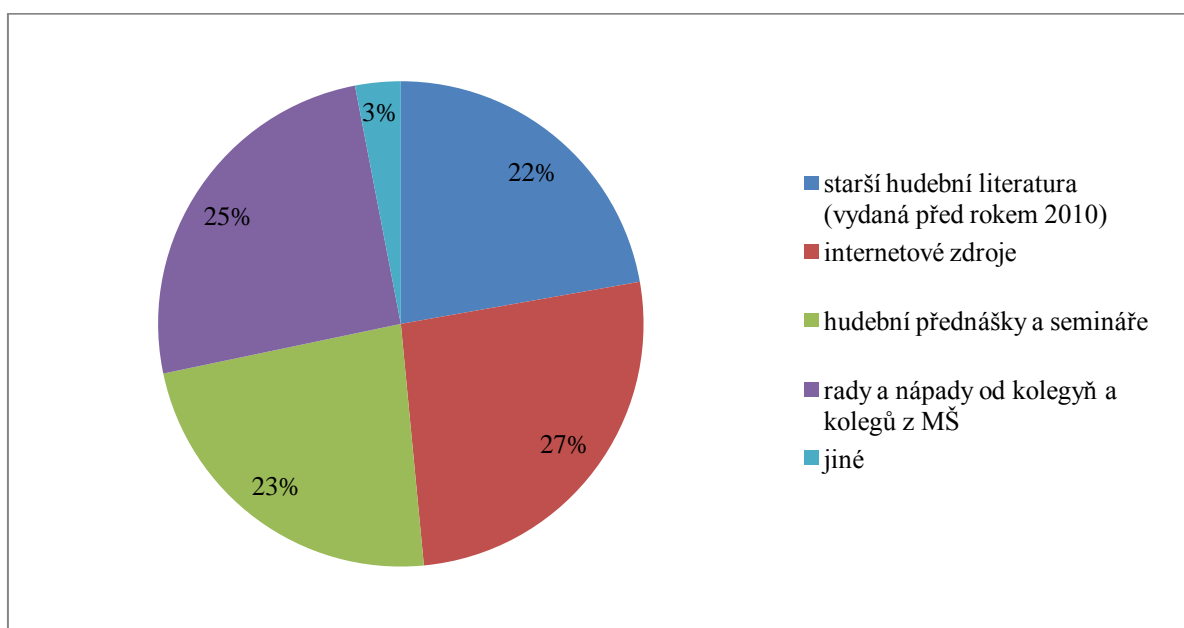
Následuje tabulka se vstupními údaji pro otázku 23. Otázka 23 má takovéto znění: „Z jakých jiných zdrojů čerpáte při výuce hudební výchovy v MŠ?“. První sloupec uvádí pět možných odpovědí na tuto otázku. Druhý sloupec udává četnost výběru jednotlivých odpovědí učiteli v MŠ, tedy kolikrát byly dané odpovědi zaškrtnuty. Zaškrtnutím učitel potvrdil, že z uvedeného zdroje čerpá při výuce HV v MŠ. Třetí sloupec ukazuje procentuální vyjádření četnosti jednotlivých odpovědí v kontextu s ostatními odpověďmi, tedy procentuální porovnání využitelnosti jednotlivých zdrojů pro výuku HV v MŠ.<sup>237</sup> Údaje z tabulky jsou dále zpracovány prostřednictvím přehledného grafu, který se nachází ihned pod tabulkou. Výsledky jsou poté pod grafem slovně komentovány.

---

<sup>237</sup> Respondenti ze 35 plzeňských MŠ celkem zaškrtnuli 99 odpovědí z maximálně možných 175. 99 odpovědí je tedy počítáno jako základ - 100%, ze kterého je pak odvozen procentuální podíl jednotlivých odpovědí.

Tabulka 29: Vstupní údaje pro otázku 23 z plzeňských MŠ

Název odpovědi	Četnost výběru odpovědi respondenty	Procentuální vyjádření poměru zastoupení jednotlivých odpovědí
starší hudební literatura (vydaná před rokem 2010)	22	22%
internetové zdroje	26	27%
hudební přednášky a semináře	23	23%
rady a nápady od kolegyň a kolegů z MŠ	25	25%
jiné	3	3%



Ilustrace 7: Vyhodnocení otázek 1–22 z plzeňských MŠ

#### Komentář ke grafu:

Na otázku 23 „Z jakých jiných zdrojů čerpáte při výuce hudební výchovy v MŠ?“ respondenti odpovídali zaškrtnutím jedné z nabízených možností, a to takto a) starší hudební literatura vydaná před rokem 2010 (22%), b) internetové zdroje (27%), c) hudební přednášky a semináře (23%), d) rady a nápady ostatních učitelů z MŠ (25%), e) jiné (3%). V rámci poslední nabízené možnosti s otevřenou odpovědí mohli respondenti uvést jiný zdroj, ze kterého čerpají při výuce HV v MŠ, než jaký byl předkládán v nabídce možných odpovědí. Respondenti uvedli následující zdroje – 1) vlastní školní praxe (1x), 2) časopisy (1x) a 3) informace od kolegyň ze Základní umělecké školy, v rámci externí výuky v MŠ (1x). Z výsledků je patrné, že ani respondenti z plzeňských MŠ výrazně neupřednostňují žádnou z nabízených možností a žádný ze zdrojů informací pro výuku hudební výchovy

tedy není výrazně dominantní. I v tomto případě je pole pro získávání informací a metodických materiálů pro výuku HV v MŠ rozsáhlé a pokrývá všechny výše zmíněné oblasti (tj. všechny z možných odpovědí).

### 6.3 Celkové vyhodnocení výsledků výzkumu

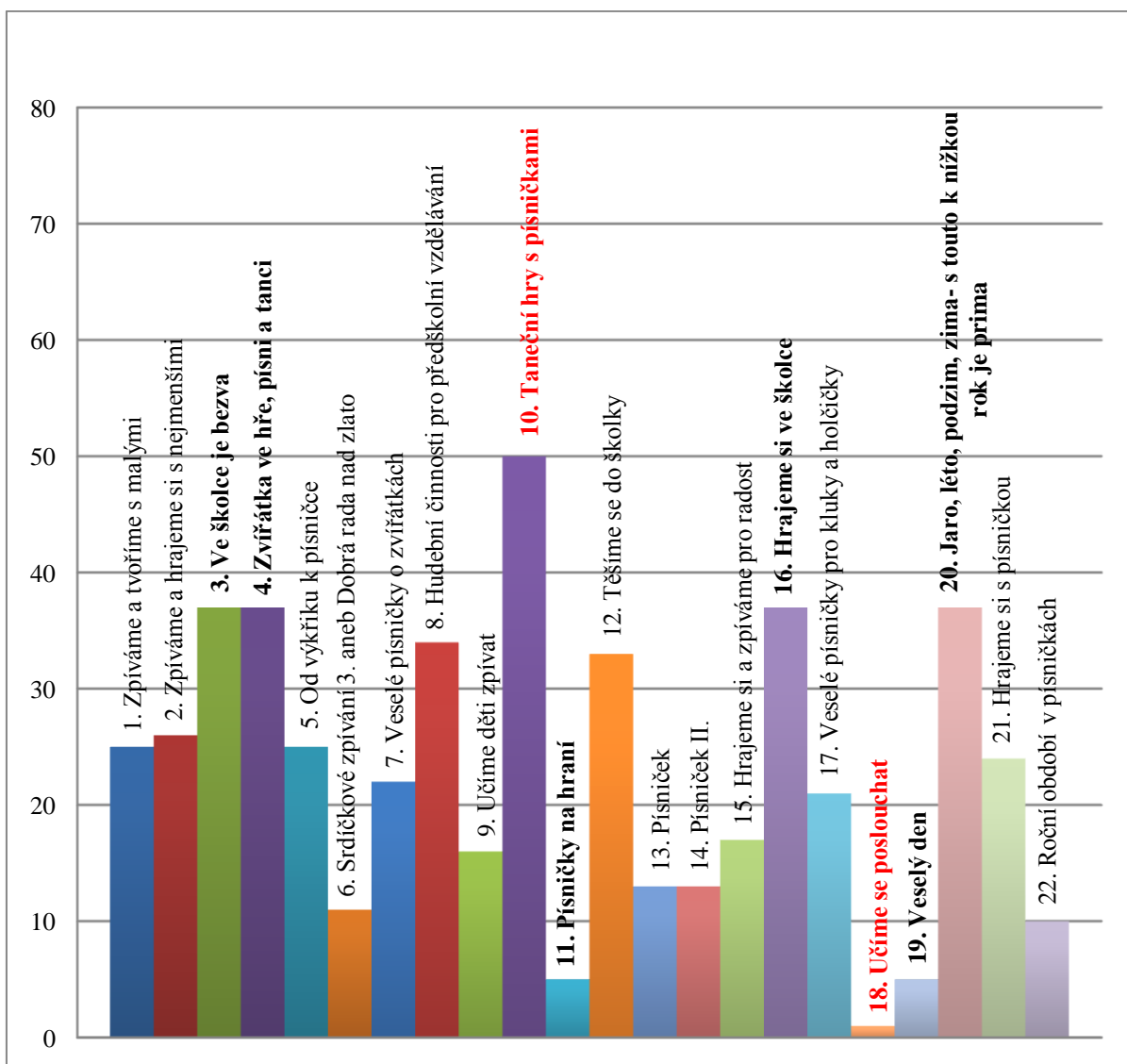
V této kapitole se zabýváme celkovým zhodnocením výsledků výzkumu, který proběhl v deseti mateřských školách v Příbrami a okresu Plzeň (podrobněji Srov. kapitoly 6.1 a 6.2). Celkem bylo vybráno a zhodnoceno 80 dotazníků ze 116 distribuovaných. Návratnost byla tudíž 69%.

V následující souhrnné tabulce je uvedeno kompletní zhodnocení otázek 1–22 z příbramských a plzeňských mateřských škol. Tabulka je svým složením shodná s tabulkami č. 25 a č. 28 (Srov. kapitoly 6.1 a 6.2) a také z nich přejímá dílčí údaje. Souhrnné výsledky z tabulky č. 30 jsou i zde názorně zpracovány do grafu a stručně okomentovány. V souhrnné tabulce i grafu, které vyhodnocují výsledky otázek 1–22 z obou měst, jsou červeně zvýrazněny pouze dva tituly, a to ten celkově nejvíce a ten naopak nejméně využívaný v praxi všech zkoumaných MŠ v Příbrami a okresu Plzeň. Tyto nejvíce a nejméně využívané publikace doplňují tučně vyznačené publikace, které překročily hranici 45% či nedosáhly hranice 10%.

Tabulka 30: Vstupní údaje pro otázky 1–22 z příbramských a plzeňských MŠ

Číslo otázky	Dotaz na využití publikace	Počet kladných odpovědí respondentů	Procentuální vyjádření kladných odpovědí respondentů
1.	RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. <b>Zpíváme a tvoříme s malými.</b>	25	31%
2.	TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. <b>Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími.</b>	26	33%
3.	HOROVÁ, Ladislava. <b>Ve školce je bezva.</b>	37	<b>46%</b>
4.	KULHÁNKOVÁ, Eva. <b>Zvířátka ve hře, písni a tanci.</b>	37	<b>46%</b>
5.	JURKOVIČ, Pavel. <b>Od výkřiku k písničce.</b>	25	31%
6.	JURINOVÁ, Stanislava. <b>Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato.</b>	11	14%
7.	ZÍMA, Jan. <b>Veselé písničky o zvířátkách.</b>	22	28%
8.	LIŠKOVÁ, Marie. <b>Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání.</b>	34	43%

9.	TICHÁ, Alena. <b>Učíme děti zpívat.</b>	16	20%
10.	KULHÁNKOVÁ, Eva. <b>Taneční hry s písničkami.</b>	50	<b>63%</b>
11.	KRÁL, Robin a Jiří PAZOUR. <b>Písničky na hraní.</b>	5	<b>6%</b>
12.	HOROVÁ, Ladislava. <b>Těšíme se do školky.</b>	33	41%
13.	KRUŽÍKOVÁ, Marie. <b>Písniček.</b>	13	16%
14.	KRUŽÍKOVÁ, Marie. <b>Písniček II.</b>	13	16%
15.	ZÍMA, Jan. <b>Hrajeme si a zpíváme pro radost.</b>	17	21%
16.	HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ a Pavel JURKOVIČ. <b>Hrajeme si ve školce.</b>	37	<b>46%</b>
17.	RŮŽIČKOVÁ, Míša. <b>Veselé písničky pro kluky a holčičky.</b>	21	26%
18.	BEILOVÁ, Vlasta a Martin VOZAR. <b>Učíme se poslouchat.</b>	1	<b>1%</b>
19.	KÁNSKÝ, Aleš. <b>Veselý den.</b>	5	<b>6%</b>
20.	KLIMKOVÁ, Michaela. <b>Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima.</b>	37	<b>46%</b>
21.	ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. <b>Hrajeme si s písničkou.</b>	24	30%
22.	PILÁŘOVÁ, Dagmar a Romana BLÁHOVÁ. <b>Roční období v písničkách.</b>	10	13%



Ilustrace 8: Vyhodnocení otázek 1–22 z příbramských a plzeňských MŠ

#### Komentář ke grafu:

Z celkových výsledků vyplývá, že učitelé z příbramských a plzeňských MŠ nejvíce upřednostňují knihu „Taneční hry s písničkami“ od E. Kulhánkové (63%). Dalšími hojně využívanými publikacemi jsou 1) „Zvířátka ve hře, písní a tanci“ též od E. Kulhánkové, 2) „Ve školce je bezva“ od L. Horové, 3) „Hrajeme si ve školce“ od E. Hurdové, M. Tetourové a P. Jurkoviče a 4) „Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima“ od M. Klimkové. Lze tedy konstatovat, že nejvyužívanějšími tituly při výuce HV v příbramských a plzeňských MŠ jsou knihy s hudebně-pohybovou tematikou od E. Kulhánkové a publikace zahrnující kombinaci hudebních a nehudebních aktivit (podrobněji Srov. kapitola 6.1).

Učitelé z uvedených MŠ naopak při výuce HV nejméně čerpají z publikace „Učíme se poslouchat“ od V. Beilové a M. Vozara (1%). Velmi málo využívaným titulem je také „Veselý den“ od A. Kánského. Příčiny takto nepatrné využitelnosti těchto dvou knih v praxi příbramských a plzeňských MŠ, lze spatřovat v bodech shodných s kapitolou 6.1 (Srov. Kap. 6.1).

Druhá přehledná tabulka z této kapitoly nabízí porovnání údajů využitelnosti hudební literatury v příbramských a plzeňských MŠ. Jde o souhrnné znázornění výsledků 1. – 22. otázky z příbramských MŠ (Srov. kapitola 6.1, tabulka 25) a plzeňských MŠ (Srov. kapitola 6.2, tabulka 28). Pod tabulkou je uveden vysvětlující komentář k jednotlivým údajům v této tabulce.

*Tabulka 31: Porovnání údajů z otázek 1–22 z příbramských a plzeňských MŠ*

Číslo otázky	Dotaz na využití publikace	Počet kladných odpovědí respondentů z příbramských MŠ	Procentuální vyjádření kladných odpovědí respondentů z příbramských MŠ	Počet kladných odpovědí respondentů z plzeňských MŠ	Procentuální vyjádření kladných odpovědí respondentů z plzeňských MŠ
1.	RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. <b>Zpíváme a tvoříme s malými.</b>	11	24%	14	40%
2.	TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. <b>Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími.</b>	9	20%	17	<b>49%</b>
3.	HOROVÁ, Ladislava. <b>Ve školce je bezva.</b>	26	<b>58%</b>	11	31%
4.	KULHÁNKOVÁ, Eva. <b>Zvířátka ve hře, písni a tanci.</b>	24	<b>53%</b>	13	37%
5.	JURKOVIČ, Pavel. <b>Od výkřiku k písničce.</b>	12	27%	13	37%
6.	JURINOVÁ, Stanislava. <b>Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato.</b>	7	16%	4	11%
7.	ZÍMA, Jan. <b>Veselé písničky o zvířátkách.</b>	13	29%	9	26%
8.	LIŠKOVÁ, Marie. <b>Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání.</b>	14	31%	20	<b>57%</b>

9.	TICHÁ, Alena. <b>Učíme děti zpívat.</b>	6	13%	10	29%
10.	KULHÁNKOVÁ, Eva. <b>Taneční hry s písničkami.</b>	35	78%	15	43%
11.	KRÁL, Robin a Jiří PAZOUR. <b>Písničky na hraní.</b>	3	7%	2	6%
12.	HOROVÁ, Ladislava. <b>Těšíme se do školky.</b>	22	49%	11	31%
13.	KRUŽIKOVÁ, Marie. <b>Písniček.</b>	6	13%	7	20%
14.	KRUŽIKOVÁ, Marie. <b>Písniček II.</b>	6	13%	7	20%
15.	ZÍMA, Jan. <b>Hrajeme si a zpíváme pro radost.</b>	8	18%	9	26%
16.	HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ a Pavel JURKOVIČ. <b>Hrajeme si ve školce.</b>	28	62%	9	26%
17.	RŮŽIČKOVÁ, Míša. <b>Veselé písničky pro kluky a holčičky.</b>	12	27%	9	26%
18.	BEILOVÁ, Vlasta a Martin VOZAR. <b>Učíme se poslouchat.</b>	1	2%	0	0%
19.	KÁNSKÝ, Aleš. <b>Veselý den.</b>	2	4%	3	9%
20.	KLIMKOVÁ, Michaela. <b>Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima.</b>	23	51%	14	40%
21.	ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. <b>Hrajeme si s písničkou.</b>	11	24%	13	37%
22.	PILAŘOVÁ, Dagmar a Romana BLÁHOVÁ. <b>Roční období v písničkách.</b>	3	7%	7	20%

#### Komentář k tabulce:

V rámci srovnání výsledků využitelnosti zkoumaných titulů v Příbrami a okresu Plzeň, lze konstatovat, že plzeňské MŠ v celkovém měřítku více využívají publikace s hlasovou výchovou („Zpíváme a tvoříme s malými“ 40%, „Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími“



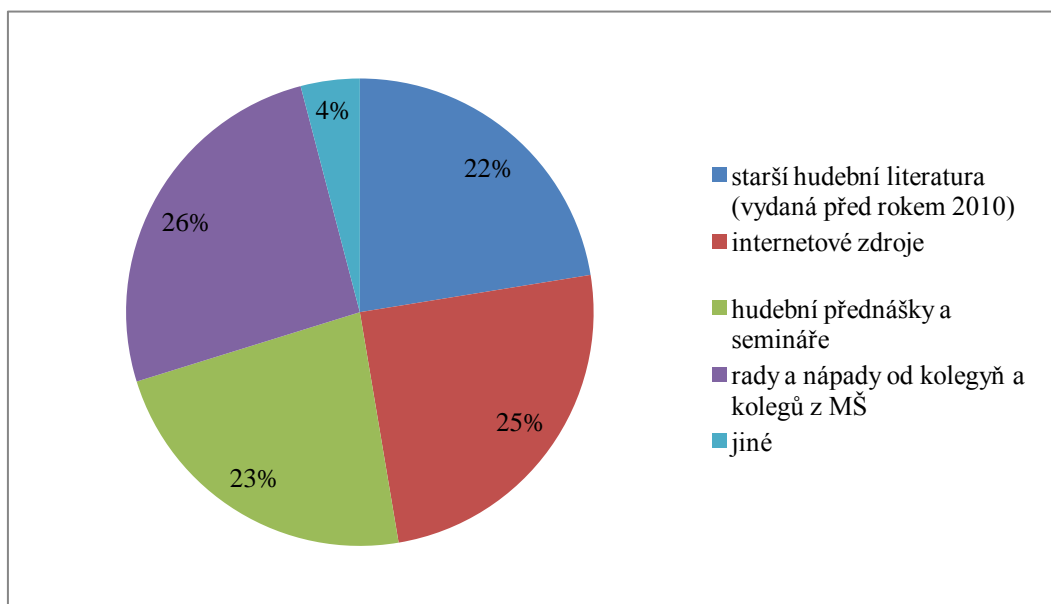
49%, „Učíme děti zpívat“ 29%) oproti příbramským MŠ („Zpíváme a tvoříme s malými“ 24%, „Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími“ 20%, „Učíme děti zpívat“ 13%). MŠ v obou městech shodně ve větší míře využívají knihy shrnující činnosti z hudebních i nehudebních oblastí, v příbramských MŠ („Ve školce je bezva“ 58%, „Těšíme se do školky“ 49%, „Hrajeme si ve školce“ 62%, „Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima“ 51%, „Hrajeme si s písničkou“ 24%) a v plzeňských MŠ („Ve školce je bezva“ 31%, „Těšíme se do školky“ 31%, „Hrajeme si ve školce“ 26%, „Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima“ 40%, „Hrajeme si s písničkou“ 37%). Dále MŠ v obou městech shodně o něco méně využívají zpěvníky, v příbramských MŠ („Písniček“ 13%, „Písniček II.“ 13%, „Hrajeme si a zpíváme pro radost“ 18%, „Písničky na hraní“ 7%) a v plzeňských MŠ („Písniček“ 20%, „Písniček II.“ 20%, „Hrajeme a zpíváme si pro radost“ 26%, „Písničky na hraní“ 6%). Výjimku tvoří zpěvníky „Veselé písničky pro kluky a holčičky“ a „Veselé písničky o zvířátkách“. Tituly obsahující souhrnný přehled z oblasti všech čtyř hudebních činností byly v celkovém měřítku hodnoceny jako více využívané a to v obou městech, v plzeňských MŠ („Od výkřiku k písničce“ 37%, „Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání“ 57%) a v příbramských MŠ („Od výkřiku k písničce“ 27%, „Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání“ 31%). Jako vysoce využívané byly v obou městech hodnoceny také publikace zabývající se pohybovou výchovou, v příbramských MŠ („Zvířátka ve hře, písni a tanci“ 53%, „Taneční hry s písničkami“ 78%) a v plzeňských MŠ („Zvířátka ve hře, písni a tanci“ 37%, „Taneční hry s písničkami“ 43%). Shodně, tedy jako málo využívané knihy byly v obou městech označeny následující čtyři, které zasahující do různých oblastí hudebních činností, v příbramských MŠ („Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato“ 16%, „Učíme se poslouchat“ 2%, „Veselý den“ 4%, „Roční období v písničkách“ 7%) a v plzeňských MŠ („Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato“ 11%, „Učíme se poslouchat“ 0%, „Veselý den“ 9%, „Roční období v písničkách“ 20%).

Následuje souhrnná tabulka č. 32 se vstupními údaji pro otázku 23. Otázka 23 zní: „Z jakých jiných zdrojů čerpáte při výuce hudební výchovy v MŠ?“. Tato tabulka shrnuje údaje, které jsou převzaté z tabulek č. 26 a č. 29 (Srov. kap. 6.1 a 6.2), a proto se též

shoduje s jejich formálním členěním.<sup>238</sup> Údaje z tabulky č. 32 jsou i zde následně zpracovány do přehledného grafu. Výsledky grafu jsou slovně okomentovány.

Tabulka 32: Vstupní údaje pro otázku 23 z příbramských a plzeňských MŠ

Název odpovědi	Četnost výběru odpovědi respondenty z příbramských a plzeňských MŠ	Procentuální vyjádření poměru zastoupení jednotlivých odpovědí z příbramských a plzeňských MŠ
starší hudební literatura (vydaná před rokem 2010)	55	22%
internetové zdroje	61	25%
hudební přednášky a semináře	56	23%
rady a nápady od kolegyně a kolegů z MŠ	63	26%
jiné	10	4%



Ilustrace 9: Vyhodnocení otázek 1–22 z příbramských a plzeňských MŠ

#### Komentář ke grafu:

Porovnáním procentuálních údajů z příbramských a plzeňských měst zjistíme, že jsou procentuální rozdíly mezi jednotlivými odpověďmi minimální. To znamená, že učitelé MŠ v obou městech čerpají rovnoměrně ze všech zde uvedených zdrojů pro hudební výchovu.

<sup>238</sup> Ke třetímu sloupci ukazujícímu procentuální vyjádření četnosti jednotlivých odpovědí v kontextu s ostatními odpověďmi, je nutné uvést, že celkem bylo 80 respondentů z příbramských a plzeňských MŠ, kteří celkem zaškrtnli 245 odpovědí z maximálně možných 400. 245 odpovědí je tedy počítáno jako základ - 100%, ze kterého je pak odvozen procentuální podíl jednotlivých odpovědí.

Z těchto zdrojů tedy nelze vyzdvihnout žádný, jako dominantně využívaný či naopak označit jiný jako méně využívaný v porovnání s ostatními.<sup>239</sup>

---

<sup>239</sup> Vzhledem k tomu, že se výsledky 23. otázky v příbramských i plzeňských MŠ velmi shodují, je uvedena pouze souhrnná tabulka a graf znázorňující celkové vyhodnocení této otázky z obou měst. Nejsou zde následně porovnávány výsledky z příbramských MŠ oproti výsledkům z plzeňských MŠ, jako tomu bylo u vyhodnocení otázek 1–22 v této kapitole. Jelikož lze konstatovat, že jsou výsledky z obou měst totožné a nejsou mezi nimi výrazné rozdíly, které bychom mohli hodnotit.

## Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zmapování výskytu literatury určené k výuce hudební výchovy v mateřské škole na českém trhu vydané po roce 2010 a její následný rozbor. Ten měl vést ke zjištění tendencí, které se v obsahu daného vzorku zkoumané hudební literatury vyskytují. Dalším cílem bylo ověřit (prostřednictvím terénního bádání), zda a do jaké míry je aktuální sledovaná literatura využívána v praxi mateřských škol v Příbrami a okresu Plzeň.

Obsahem první části bakalářské práce jsou tato témata: 1) Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a jeho pět oblastí, 2) čtyři druhy hudebních činností a 3) hudební vývoj v předškolním věku se zaměřením na jeho jednotlivé etapy, a to v návaznosti na hudební výchovu. Na základě tohoto teoretického podkladu jsou stanovena kritéria pro kvalitativní zkoumání výše uvedené literatury. Její následný rozbor čítá 29 titulů s hudební tematikou.

Z výsledků rozboru daných publikací (metoda analýzy dokumentů) bylo zjištěno, že jejich obsah 1) nenavazuje na RVP PV a jeho pět oblastí (s výjimkou pěti titulů), 2) je nejvíce zaměřen na činnosti pěvecké a 3) je většinou komplexně zacílen na věkovou skupinu předškolních dětí (3-7letých), tzn. že se autoři těchto knih již dále nezabývají otázkou vnitřního členění hudebních aktivit pro jednotlivé věkové skupiny dětí předškolního věku. Tím se potvrdily i stanovené hypotézy.

Další část bakalářské práce je věnována zpracování a výsledkům kvantitativního terénního výzkumu, ve kterém a) byla zjištěna míra využitelnosti vzorku zkoumaných publikací v praxi plzeňských a příbramských mateřských škol a b) bylo zjištěno, z jakých dalších zdrojů čerpají tito učitelé při výuce hudební výchovy v mateřské škole. Z výsledků tohoto terénního výzkumu prováděného formou dotazníků je patrné, že nejvíce využívaným titulem s hudebněvýchovnou tematikou je kniha z oblasti hudebně-pohybových činností od Evy Kulhánkové „Zvířátka ve hře, písni a tanci“. Naopak nejméně se do praxe hudební výchovy v mateřských školách rozšířil pracovní sešit od Vlasty Beilové a Martina Vozara „Učíme se poslouchat“ zabývající se oblastí poslechových činností. Z údajů dále vyplývá, že učitelé čerpají při výuce HV v MŠ z internetových zdrojů, ze starší hudební literatury vydané před rokem 2010, z absolvovaných hudebních přednášek a seminářů, ze zkušeností

svých kolegů z MŠ a též z časopisů, vlastní tvorby a dalších alternativních zdrojů. Jejich pole pro získávání informací pro praxi je tudíž široké.

Práce jako celek poskytuje souhrnný přehled o nově vydaných hudebních titulech využitelných v praxi mateřských škol.

Zde uvedené informace tak mohou využít i ve své budoucí profesi učitelky v mateřské škole. Zároveň také věřím, že se má bakalářská práce stát využitelným zdrojem a obohacením i pro další pedagogy MŠ. Tato bakalářská práce je pro mě jakýmsi počátkem a základem, ze kterého lze čerpat, ale je nutné ho dále obohacovat a rozšiřovat a já se na tuto práci do budoucna velice těším.

## Resumé

Tato bakalářská práce se zaměřuje na zmapování a rozbor literatury, vydané po roce 2010 a určené k hudebněvýchovné práci v MŠ. Obsahem první části této práce je tvorba teoretického základu pro následný kvalitativní výzkum. Tento teoretický základ se týká RVP PV a jeho oblastí, čtyř druhů hudebních činností a hudebního vývoje dětí v předškolním věku a vztahu těchto témat k hudební výchově na MŠ. Druhá část se již zabývá konkrétním kvalitativním rozbohem vzorku zkoumané literatury (metoda analýzy dokumentů). Ten zahrnuje celkem 29 titulů a je dále hodnocen dle tří stanovených kritérií v návaznosti na teoretickou část bakalářské práce. Výsledky výzkumu ukazují, že obsah daných publikací není propojen s RVP PV a jeho oblastmi, je zaměřen prioritně na činnosti pěvecké a je komplexně zacílen na děti předškolního věku (3–7leté). Třetí část bakalářské práce je věnována kvantitativnímu terénnímu výzkumu (metoda sběru dat – dotazník), který sleduje míru využití vzorku zkoumané literatury v praxi příbramských a plzeňských mateřských škol. Z výsledků výzkumu vyplývá, že nejvíce využívanou knihou na sledovaných pracovištích jsou „Zvířátka ve hře, písni a tanci“ od Evy Kulhánkové a nejméně je čerpáno z publikace „Učíme se poslouchat“ od Vlasty Beilové a Martina Vozara. Učitelé při výuce hudební výchovy nevyužívají pouze literaturu vydanou po roce 2010, ale čerpají také z dalších alternativních zdrojů. Bakalářská práce jako celek poskytuje přehled nově vydaných titulů s hudební tematikou pro mateřské školy a má přímou návaznost na využití v praxi. V průzkumu trhu s hudebními tituly lze pokračovat, tento proces je sice dlouhodobý, avšak nutný a velmi přínosný pro každého učitele v mateřské škole.

## Cizojazyčné resumé

The bachelor thesis is about mapping and analysis of the literature after the year 2010 related to musically educational work in a kindergarten. The content of the first part of this thesis is the creation of theoretical basis for the following qualitative research. This theoretical basis is related to “RVP PV” and its parts, four types of musical activities and musical development of children of preschool age and its relationship of those themes to music’s in the kindergarten. The second part is related to the concrete qualitative analysis of sample of examined literature (method of analysis of documents). This analysis contains 29 titles in total and it is judged according three established criteria in relation to the theoretical part of the thesis. The results of the research show that the content of the publications is not connected with “RVP PV” and its parts, the content is priority focused on children of preschool age (3-7 years old). The third part of the bachelor thesis is related to quantitative research (method of data collection – questionnaire), which is focused on utilization rate of the sample of the examined literature in the practice of kindergartens in Příbram and Plzeň. The results of the research show that the most used book at the followed workplaces is „Zvířátka ve hře, písni a tanci“ by Eva Kulhánková and the less used is „Učíme se poslouchat“ by Vlasta Beilová and Martin Vozar. Teachers do not use only literature after 2010, but they also use other alternative sources during music’s. The bachelors thesis gives the summary of new publications with musical theme for kindergartens and it has the direct link to the practice. The market survey can continue, this process is long-term, but it is necessary and very beneficial for each teacher in a kindergarten.

## Seznam použité literatury

BEILOVÁ, Vlasta a Martin VOZAR. *Učíme se poslouchat: pracovní sešit 1*. Praha: Talacko editions, 2010. 48 s. ISBN 979-0-706533-37-7

HOROVÁ, Ladislava. *Těšíme se do školky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2013. 134 s. ISBN 978-80-262-0506-7

HOROVÁ, Ladislava. *Ve školce je bezva*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 132 s. ISBN 978-80-7367-694-0.

HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ, Pavel JURKOVIČ a [ilustrace] Edita PLICKOVÁ. *Hrajeme si ve školce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. 163 s. ISBN 978-802-6205-074.

JURKOVÁ, Zuzana. *Kapitoly z mimoevropské hudby*. 2.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. Některé obecné etnomuzikologické pojmy, 107 s. ISBN 80-244-0302-1.

JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. 135 s. ISBN 978-80-7367-750-3.

JUŘINOVÁ, Stanislava. *Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato: písničky, radičky, říkanky, básničky s pohybem a pohybové hry*. 1. vyd. Kroměříž: Příkrylová Milada Plus s.r.o., 2011, Barevné kamínky. ISBN 978-80-87165-44-7.

KÁNSKÝ, Aleš. *Veselý den: pohádky, říkanky, písničky pro kluky a holčičky*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2013. 63 s. ISBN 978-802-5317-495.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2002. s. 280. ISBN 80-7235-023-4.

KLIMKOVÁ, Michaela. *Jaro, léto, podzim, zima - s touto knížkou rok je prima: písničky, říkadla, hádanky, pohybové hry, výtvarné náměty, pohádky*. 2., upr. vyd. Kremlín: Powerfield, 2013. 120 s. ISBN 978-80-260-4058-3.

KODEJŠKA, Miloš. *Hudební výchova dětí předškolního věku II*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1991. 60 s. ISBN 80-706-6488-6.

KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze- Pedagogická fakulta, 2002. 76 s. ISBN 80-7290-080-3.



- KRÁL, Robin a Jiří PAZOUR. *Písničky na hraní: písničky a hry rozvíjející hudební tvořivost dětí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. 128 s. ISBN 978-80-262-0613-2.
- KRÁL, Zdeněk. *Písničky pro malé zpěváčky s omalovánkami*. Brno: Edika, 2012. ISBN 978-80-251-3631-7.
- KRČEK, Josef. *Písničky pro nejmenší*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2010. 51 s. ISBN 978-80-00-01969-7.
- KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček II*. Stařeč: INFRA, s.r.o., 2010. 54 s. ISBN 978-80-86666-33-4.
- KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček*. Stařeč: INFRA, s.r.o., 2011. 62 s. ISBN 978-80-86666-35-8.
- KULHÁNKOVÁ, Eva. *Cvičíme pro radost*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. 140 s. ISBN 978-80-7367-929-3.
- KULHÁNKOVÁ, Eva. *Hudebně pohybová výchova: metodická příručka pro hudební výchovu ve škole*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2010. 135 s. ISBN 978-80-7367-730-5.
- KULHÁNKOVÁ, Eva. *Písničky a říkadla s tancem: náměty pro pohybovou výchovu dětí od 3 do 10 let*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008. 143 s. ISBN 978-80-7367-515-8.
- KULHÁNKOVÁ, Eva. *Řemesla ve hře, písní a tanci*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 171 s. ISBN 978-807-3675-356.
- KULHÁNKOVÁ, Eva. *Taneční hry s písničkami: od 4 let do 9 let*. 2. vyd. Praha: Portál, 2013. s. 151. ISBN 978-80-262-0408-4.
- KULHÁNKOVÁ, Eva. *Zvířátka ve hře, písní a tanci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 140 s. ISBN 978-80-7367-754-1.
- LADA, Josef. *Lidové písničky s piánkem*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2012. 22 s. ISBN 978-80-253-1455-5.
- LADA, Josef. *Velká kniha lidových písniček a říkadel*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2014. 247 s. Josef Lada dětem. ISBN 978-80-253-2300-7.
- LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. 2. vyd. Praha: Dr. Josef Raabe, s.r.o., 2012. 175 s. ISBN 978-80-87553-65-7.

- LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Raabe, 2006. 165 s. ISBN 80-86307-26-3.
- LYSÁK, Drahošlav. *Hrajeme a zpíváme písničky o zvířátkách*. 1. vyd. Dobřejovice: Rebo, 2013. 24 s. ISBN 978-80-255-0767-4.
- MATOUŠEK, Vlastislav. *Rytmus a čas v etnické hudbě*. 1. vyd. Praha: TOGGA, 2003. 158 s. ISBN 80-902912-2-8.
- Můj první zpěvník- Běží liška k Táboru: Mámo, táto, nauč mě zpívat*. Praha: Popron, 2012. EAN 8590442052214.
- PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011. s. 107. ISBN 978-80-246-1916-3.
- PILAŘOVÁ, Dagmar a Romana BLÁHOVÁ. *Roční období v písničkách: náměty na pohybové aktivity pro děti předškolního věku*. 1. vyd. Praha: Dr. Josef Raabe, s.r.o., 2012. 78 s. Nebojme se pohybu. ISBN 978-80-87553-51-0.
- RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a tvoříme s malými*. Brno: Edika, 2012. s. 144. ISBN 978-80-266-0067-1.
- RŮŽIČKOVÁ, Míša. *Zpěvník: veselé písničky pro kluky a holčičky*. 1. vyd. Cheb: G W, 2014. 85 s. ISBN 979-0706509-92-1.
- SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon, 1974.
- SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2006. 48 s. ISBN 80-870-0000-5.
- ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Hrajeme si s písničkou: zpěvník s návody na hry pro děti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2012. 150 s. ISBN 978-802-6200-970.
- ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi: zpěvník pro děti od 3 let*. 4. vyd. Praha: Portál, 2013. 146 s. ISBN 978-80-262-0527-2.
- TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let*. 3. vyd. Praha: Portál, 2014. 166 s. ISBN 978-802-6206-293.
- TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2014. 148 s. ISBN 978-802-6206-484.

VÁŇOVÁ, Hana. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. Praha: Karolinum, 2002. 196 s. ISBN 80-246-0435-3.

ZEZULA, Jiří a Olga JANOVSÁ. *Hudební výchova v mateřské škole*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 387 s. ISBN 80-04-24939-6.

ZÍMA, Jan. *Hrajeme si a zpíváme pro radost*. 1. vyd. Brno: Edika, 2013. 56 s. ISBN 978-80-266-0207-1.

ZÍMA, Jan. *Veselé písničky o zvířátkách*. 1. vyd. Praha: Fragment, 2013. 46 s. ISBN 978-802-5317-976.

## Seznam internetových zdrojů

Analýza dokumentů jako evaluační nástroj. *Evaluační nástroje obecně* [online]. 2011-2015 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/593/3884/Analyza-dokumentu-jako-evaluacni-nastroj>

Barevné kamínky pro mateřské i základní školy. Barevné kamínky pro realizaci Rámcového vzdělávacího programu [online]. Barevné kamínky s.r.o., 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.hrajeme-si.cz/publikace-barevne-kaminky/0/>

Citace.com [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.citace.com/>

Dětské. Neoluxor knihkupectví [online]. Neoluxor, s.r.o., 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://neoluxor.cz/detske/>

Dobrá školka. Nakladatelství Dr. Josef Raabe [online]. Dr. Josef Raabe s.r.o., 2014 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://dobraskola.raabe.cz/matrska-skola/c-1111/>

Kdo jsme. Veselý den [online]. 2013 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.veselyden.cz/>

Lidé v Raabe. Raabe.cz [online]. 2015 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.raabe.cz/kontakty/lide/mgr-dagmar-pilarova/>

Portál. Nakladatelství Portál [online]. Portál, s.r.o., 2005-2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.portal.cz/>

Tvůrci- Vlasta Pospíšilová. ČSFD.cz [online]. 2001-2015 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/3960-vlasta-pospisilova/>

## Seznam tabulek

Tabulka 1: Od výkřiku k písničce.....	25
Tabulka 2: Zvířátka ve hře, písni a tanci.....	27
Tabulka 3: Ve školce je bezva.....	28
Tabulka 4: Hrajeme si ve školce.....	29
Tabulka 5: Učíme děti poslouchat.....	31
Tabulka 6: Hrajeme si s písničkou.....	33
Tabulka 7: Písničky na hraní.....	34
Tabulka 8: Taneční hry s písničkami.....	36
Tabulka 9: Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání.....	37
Tabulka 10: Roční období v písničkách.....	40
Tabulka 11: Hrajeme si a zpíváme pro radost.....	42
Tabulka 12: Písniček.....	43
Tabulka 13: Písniček II. ....	43
Tabulka 14: Učíme se poslouchat.....	44
Tabulka 15: Veselé písničky pro kluky a holčičky.....	45
Tabulka 16: Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato.....	46
Tabulka 17: Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími.....	48
Tabulka 18: Zpíváme a tvoříme s malými.....	49
Tabulka 19: Veselé písničky o zvířátkách.....	51
Tabulka 20: Veselý den.....	52
Tabulka 21: Jaro, léto, podzim, zima – s touto knížkou rok je prima.....	53
Tabulka 22: Těšíme se do školky.....	54
Tabulka 23: 7 titulů s lidovými písněmi.....	55
Tabulka 24: Počet vybraných dotazníků v příbramských MŠ.....	66
Tabulka 25: Vstupní údaje pro otázky 1–22 z příbramských MŠ.....	67
Tabulka 26: Vstupní údaje pro otázku 23 z příbramských MŠ.....	70
Tabulka 27: Počet vybraných dotazníků v plzeňských MŠ.....	71
Tabulka 28: Vstupní údaje pro otázky 1–22 z plzeňských MŠ.....	72
Tabulka 29: Vstupní údaje pro otázku 23 z plzeňských MŠ.....	75
Tabulka 30: Vstupní údaje pro otázky 1–22 z příbramských a plzeňských MŠ.....	76

Tabulka 31: Porovnání údajů z otázek 1–22 z příbramských a plzeňských MŠ .....	79
Tabulka 32: Vstupní údaje pro otázku 23 z příbramských a plzeňských MŠ .....	82

## Seznam grafů

Ilustrace 1: Návaznost zkoumaných titulů na RVP PV a jeho pět oblastí .....	58
Ilustrace 2: Míra zaměření obsahu zkoumaných titulů na jednotlivé druhy hudebních činností .....	60
Ilustrace 3: Obsah zkoumaných titulů v kontextu s věkem dětí v MŠ.....	62
Ilustrace 4: Vyhodnocení otázek 1–22 z příbramských MŠ .....	68
Ilustrace 5: Vyhodnocení otázek 1–22 z příbramských MŠ .....	70
Ilustrace 6: Vyhodnocení otázek 1–22 z plzeňských MŠ .....	73
Ilustrace 7: Vyhodnocení otázek 1–22 z plzeňských MŠ .....	75
Ilustrace 8: Vyhodnocení otázek 1–22 z příbramských a plzeňských MŠ.....	78
Ilustrace 9: Vyhodnocení otázek 1–22 z příbramských a plzeňských MŠ.....	82

# **Přílohy**



## Seznam příloh

Příloha A – seznam otázek z dotazníku s. III – V (datum: 26. 2. – 20. 3. 2015, počet respondentů: 80) .....	III
---	-----

## **Příloha A – seznam otázek z dotazníku s. III – V (datum: 26. 2. – 20. 3. 2015, počet respondentů: 80)**

Příbram/ okres Plzeň: datum:

### **DOTAZNÍK PRO ZJIŠTĚNÍ VYUŽITELNOSTI VZORKU HUDEBNÍ LITERATURY VYDANÉ PO ROCE 2010 V PRAXI PŘÍBRAMSKÝCH A PLZEŇSKÝCH MATEŘSKÝCH ŠKOL**

Dobrý den,

prosím o vyplnění dotazníku pro potřeby mé bakalářské práce Literatura pro hudební výchovu v mateřské škole po roce 2010 (průzkum trhu včetně reedie). Výsledky budou zcela anonymní, uvedeno bude pouze město, ve kterém se MŠ nachází.

Děkuji.

Eliška Nováková (3. ročník Učitelství pro mateřské školy, ZČU)

#### OTÁZKA 1-22

U níže uvedených titulů, vždy křížkem označte, zda je využíváte (ANO) nebo nevyžíváte (NE) při výuce hudební výchovy v MŠ. V případě, že zaškrtnete ANO a vzpomenete si také na konkrétní aktivitu či konkrétní příklad použití dané publikace při výuce hudební výchovy ve Vaší třídě, vypište je prosím na příslušný řádek pod titulem.

1. RAKOVÁ, Milena, Ljuba ŠTÍPLOVÁ a Alena TICHÁ. *Zpíváme a tvoříme s malými.*

ano  ne

---

2. TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: od narození do 8 let.*

ano  ne

---

3. HOROVÁ, Ladislava. *Ve školce je bezva.*

ano  ne

---

4. KULHÁNKOVÁ, Eva. *Zvířátka ve hře, písní a tanci.*

ano  ne

---

5. JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce.*

ano  ne

---

6. JUŘINOVÁ, Stanislava. *Srdíčkové zpívání 3. aneb Dobrá rada nad zlato.*

ano  ne

---

7. ZÍMA, Jan. *Veselé písničky o zvířátkách.*

ano  ne

---

8. LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání.*

ano  ne

---

9. TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let.*

ano  ne

---

10. KULHÁNKOVÁ, Eva. *Taneční hry s písničkami: od 4 let do 9 let.*

ano  ne

---

11. KRÁL, Robin a Jiří PAZOUR. *Písničky na hraní: písničky a hry rozvíjející hudební tvořivost dětí.*

ano  ne

---

12. HOROVÁ, Ladislava. *Těšíme se do školky.*

ano  ne

---

13. KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček.*

ano  ne

---

14. KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Písniček II.*

ano  ne

---

15. ZÍMA, Jan. *Hrajeme si a zpíváme pro radost.*

ano  ne

---

16. HURDOVÁ, Eva, Marie TETOUROVÁ a Pavel JURKOVIČ. *Hrajeme si ve školce.*

ano  ne

---

17. RŮŽIČKOVÁ, Míša. *Veselé písničky pro kluky a holčičky.*

ano  ne

---

18. BEILOVÁ, Vlasta a Martin VOZAR. *Učíme se poslouchat.*

ano  ne

---

19. KÁNSKÝ, Aleš. *Veselý den: pohádky, říkanky, písničky pro kluky a holčičky.*

ano  ne

---

20. KLIMKOVÁ, Michaela. *Jaro, léto, podzim, zima - s touto knížkou rok je prima: písničky, říkadla, hádanky, pohybové hry, výtvarné náměty, pohádky.*

ano  ne

---

21. ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Hrajeme si s písničkou: zpěvník s návody na hry pro děti.*

ano  ne

---

22. PILAŘOVÁ, Dagmar a Romana BLÁHOVÁ. *Roční období v písničkách: náměty na pohybové aktivity pro děti předškolního věku.*

ano  ne

---

#### OTÁZKA 23

23. Z jakých jiných zdrojů čerpáte při výuce hudební výchovy v MŠ?

- starší hudební literatura (vydaná před rokem 2010)
  - internetové zdroje
  - hudební přednášky a semináře
  - rady a nápady od kolegyň a kolegů z MŠ
  - jiné (prosím uveďte)
- 

DĚKUJI VÁM ZA VÁŠ ČAS A OCHOTU PŘI VYPLŇOVÁNÍ TOHOTO  
DOTAZNÍKU.